

RYNEK PASZ

stan i perspektywy

R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1997 ROKU

ISSN 2956-5391

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Wiesław Dzwonkowski

PAŹDZIERNIK 2024

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU PASZ:

mgr Wiesław Dzwonkowski

AUTORZY:

mgr Wiesław Dzwonkowski (IERiGŻ PIB)

dr inż. Wiesław Łopaciuk (IERiGŻ PIB)

mgr Łukasz Chmielewski (IERiGŻ PIB)

dr inż. Robert Mroczek (IERiGŻ PIB)

RECENZENT:

dr inż. Robert Mroczek

Oceny i komentarze prezentowane w *Analizach Rynkowych* są opracowywane na podstawie najlepszych, sprawdzonych źródeł informacji i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów. Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji, które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji, należy podać źródło.

Cytowanie: Dzwonkowski, W. (red.). (2024). *Rynek pasz. Stan i perspektywy*. Nr 46. Analizy Rynkowe. IERiGŻ PIB.

Symbole użyte w tabelach mają następujące znaczenie:

. (kropka) oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej

lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

– (półpauza) oznacza, że zjawisko nie występuje

x (mała litera iks) informuje, że wypełnienie rubryki ze względu na układ tablicy jest niemożliwe

Publikację sfinansowano ze środków MRiRW w ramach umowy DIW.ib.070.12.2024.

ISSN 1428-1228 (druk), ISSN 2956-5391 (pdf); ark. wyd. 6,2

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ PIB

Kierownik Zakładu: dr inż. Piotr Szajner

WYDAWCA: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

Państwowy Instytut Badawczy, <http://ierigz.waw.pl/>

ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa; tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl

Projekt okładki: Leszek Ślipki

Korekta i skład: Barbara Walkiewicz

Druk: Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB

Spis treści

<u>Reasumpcja</u>	3
<u>Summary</u>	4
I. <u>Sytuacja na światowych rynkach surowców paszowych i pasz przemysłowych</u>	6
mgr Wiesław Dzwonkowski, dr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Łukasz Chmielewski	
II. <u>Krajowa produkcja surowców paszowych</u>	23
mgr Wiesław Dzwonkowski, dr inż. Wiesław Łopaciuk	
III. <u>Popyt krajowy na surowce paszowe i produkcja pasz przemysłowych</u>	28
mgr Wiesław Dzwonkowski, dr inż. Wiesław Łopaciuk, dr inż. Robert Mroczek	
IV. <u>Handel zagraniczny surowcami paszowymi i paszami</u>	36
mgr Wiesław Dzwonkowski, dr inż. Wiesław Łopaciuk	
V. <u>Krajowe ceny podstawowych surowców paszowych i pasz przemysłowych</u>	43
mgr Wiesław Dzwonkowski, dr inż. Wiesław Łopaciuk	
<u>Aneks</u>	51

W ostatnich latach kluczowa dla wielu branż, w tym również dla sektora paszowego, była wojna w Ukrainie i jej wpływ na globalne rynki rolne. W sezonie 2023/24 rynki nadal były pod wpływem sytuacji geopolitycznej, ale jej znaczenie istotnie zmalało na rzecz relacji podaży i popytu. Zwiększona podaż surowców rolnych, w tym zbóż paszowych i śrut oleistych, spowodowała spadek ich cen, w konsekwencji obniżyły się koszty wytworzenia pasz, co korzystnie oddziaływało na wzrost opłacalności i rozwój produkcji zwierzęcej.

W 2024 r. światowe zbiory zbóż (bez ryżu) są szacowane na 2,30 mld t, tj. o 0,4% więcej niż w roku poprzednim, a podaż całkowita na 2,89 mld t (wzrost o 1,0%). Zużycie zbóż ogółem w sezonie 2024/25 może się zwiększyć o 1,6% do 2,31 mld t. Światowa produkcja pszenicy zmniejszy się o 2,4%, natomiast zbiory zbóż paszowych wzrosną o 3,4%. Spodziewane napięcia w bilansach zbóż, zwłaszcza pszenicy konsumpcyjnej, oraz rosnący popyt importowy, przy ograniczonych i niepewnych możliwościach eksportu z portów Morza Czarnego, będą przyczyniać się do wzrostu cen, które w pierwszej części sezonu pozostaną jednak znacząco niższe w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

W sezonie 2024/25 relacje podażowo-popytowe na światowym rynku roślin oleistych i śrut oleistych (zwłaszcza śruty sojowej) będą mniej napięte ze względu na prognozowany nieco większy przyrost ich produkcji niż zużycia. Nie musi to jednak oznaczać istotnych obniżek cen, ponieważ duży wpływ na ich poziom mogą mieć czynniki pozabilansowe. Kluczowe dla kształtowania sytuacji podażowo-popytowej i cenowej będą warunki pogodowe w głównych rejonach upraw, ceny energii i paliw, popyt ze strony sektora paliwowego na biopaliwa i biokomponenty. Oczekiwana mniejsza podaż rzepaku i słonecznika oraz ich śrut może, zwłaszcza lokalnie, działać prozwzrostowo na ceny, ale soja i śruta

sojowa, których produkcja ma wzrosnąć odpowiednio o 9 i 5%, jako dominujące będzie wyznaczać trendy cenowe.

Według wstępnych szacunków GUS-u zbiory zbóż w 2024 r. w Polsce wyniosły ok. 35,3 mln t, tj. o 1,6% mniej niż w 2023 r.¹, natomiast IERiGŻ PIB zbiory zbóż szacuje na 34,3 mln t, 3,9% mniej niż w roku poprzednim. Jest to poziom o ok. 8,2 mln t wyższy od ich prognozowanego krajowego zużycia. Produkcja pasz zbożowych (zbóż paszowych i otrąb uzyskiwanych z przemiału zbóż na mąki i kasze) zmniejszy się o 2,0 mln t do ok. 24,5 mln t (o 7,5%). Produkcja wysokobiałkowych surowców paszowych będzie nieznacznie (o 1%) większa niż w roku poprzednim i wyniesie ok. 3,1 mln t.

Zapotrzebowanie krajowego rynku na pasze treściwe w sezonie 2024/25 będzie większe niż w poprzednim sezonie i wyniesie ok. 22,4 mln t. Nieznacznie wzrośnie zapotrzebowanie na pasze w produkcji drobiarskiej, w nieco większym stopniu zwiększy się ich zużycie w chowie trzody chlewnej i bydła. Popyt na zbożowe surowce paszowe może zwiększyć się ok. 2,5% i wyniesie ok. 16,4 mln t. Spasanie zbóż w postaci pasz gospodarskich wyniesie 8,1 mln t, a wykorzystanie w przemyśle paszowym 7,3 mln t. Zużycie surowców wysokobiałkowych wyniesie ok. 5,9 mln t, o niespełna 1% więcej niż w sezonie 2023/24.

W sezonie 2023/24 na światowym i krajowym rynku, dzięki relatywnie dobrym zbiorom i ograniczeniu wpływu sytuacji geopolitycznej na rynki rolne, ceny surowców paszowych, w tym zbóż i surowców wysokobiałkowych, na rynku krajowym wyraźnie się obniżyły. Średnia krajowa cena skupu pszenicy w sezonie 2023/24 wyniosła 853 PLN/t i była o 34% niższa niż w poprzednim sezonie, a cena żyta spadła o 43,5% do 636 PLN/t, kukurydzy o 42% i jęczmienia o 38% do

¹ Według szacunków IERiGŻ PIB zbiory zbóż w porównaniu z poprzednim rokiem zmalały o 5,1% do 33,8 mln t.

800 PLN/t. W pierwszych miesiącach bieżącego sezonu 2024/25 ceny zbóż na rynkach były niższe niż przed rokiem średnio o 5–10%.

W sezonie 2024/25 ceny zbóż będą prawdopodobnie utrzymywały się na poziomie umiarkowanie niższym od notowanego w sezonie 2023/24. Zakładając brak większych zmian sytuacji w Ukrainie, przy obecnym kursie wymiany złotego do euro i dolara, w kolejnych miesiącach sezonu 2024/25 należy się spodziewać powolnego, sezonowego wzrostu cen, który może zakończyć się w pierwszym kwartale 2025 roku. W IV kwartale 2024 r. zboża mogą być o ok. 10% tańsze niż w analogicznym okresie 2023 roku. Średnie ceny pszenicy w IV kwartale 2024 r. mogą wynieść 850–950 PLN/t (pszenica paszowa – 750–850 PLN/t), a żyta 570–750 PLN/t. Kukurydza może kosztować 700–800 PLN/t. Wiosną 2025 r. ceny te mogą być średnio o ok. 10% wyższe.

Średnie ceny śruty sojowej na rynku krajowym w sezonie 2023/24 spadły w porównaniu z sezonem poprzednim o 18% do 2177 PLN/t, a śruty rzepakowej były niższe o 20% i wyniosły 1233 PLN/t. W sezonie 2024/25 ceny, zarówno śruty sojowej, jak i rzepakowej, będą porównywalne, względnie nieco niższe niż w sezonie 2023/24. Sytuacja na rynku zbóż i surowców wysokobiałkowych będzie powodować stabilizację cen pasz przemysłowych, przynajmniej w pierwszej części sezonu.

Według GUS-u produkcja pasz przemysłowych w 2023 r. wyniosła 11,48 mln t wobec 11,64 mln t w roku poprzednim. Produkcja pasz przemysłowych dla drobiu spadła o prawie 4%, dla trzody zwiększyła się o 8%, a dla bydła wzrosła o 1%. W pierwszych ośmiu miesiącach 2024 r. miał miejsce wzrost produkcji pasz przemysłowych, który będzie kontynuowany w drugiej połowie roku. Szacuje się, że łączna produkcja pasz przemysłowych w 2024 r. może wynieść ok. 11,85 mln t i będzie o 3,3% większa niż w roku

poprzednim. Wstępnie przewiduje się, że w 2025 wzrost w przemysłowej produkcji pasz będzie kontynuowany, a jej wolumen osiągnie 12,15 mln t.

W I połowie 2024 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa firm paszowych objętych sprawozdawczością finansową pogorszyła się w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku. W sezonie

2024/25, przy względnej stabilizacji cen surowców paszowych, ale przy wzroście innych kosztów, branży trudno będzie wygenerować wysokie zyski i utrzymać wskaźniki rentowności osiągnięte w poprzednich latach.

Import głównych surowców paszowych w sezonie 2023/24 będzie nieco mniejszy niż w poprzednim sezonie i wyniesie

ok. 4,5 mln t. Prawie 3,9 mln t wyniesie przywóz surowców wysokobiałkowych, w tym ponad 3 mln t śruty sojowej. Import zbożowych surowców paszowych będzie zdecydowanie mniejszy niż w poprzednim sezonie i wyniesie 0,5 mln t. Eksport zbożowych surowców paszowych (zboż paszowych i otrąb) może wynieść ok. 6,6 mln t, a surowców wysokobiałkowych ok. 1,1 mln t.

SUMMARY

The war in Ukraine and its impact on global agricultural markets have significantly affected many industries in recent years, including the feed sector. In the 2023/24 season, markets continued to be influenced by the geopolitical situation, but its importance diminished significantly in favor of supply and demand relation. Increased supply of agricultural raw materials, including feed grains and oilseed meals, resulted in lower prices. Consequently, feed costs decreased, which positively impacted the profitability and development of animal production.

In 2024, the world grain harvest (excluding rice) is estimated at 2.30 billion tons, up 0.4% from the previous year, and the total supply at 2.89 billion tons (up 1.0%). Total grain consumption in the 2024/25 season may increase by 1.6% to 2.31 billion tons. World wheat production will decrease by 2.4%, while the harvest of feed grains will increase by 3.4%. Expected tensions in grain balances, especially in consumer wheat, rising import demand and limited and uncertain export opportunities from Black Sea ports, will contribute to higher prices. However, these prices will remain significantly lower in the first part of the season than last year's period.

In the 2024/25 season, supply and demand relations in the global market for oilseed crops and oilseed meals (especially soybean meal) will be less tight due to the projected slightly higher growth in their production than in consumption. However,

this does not necessarily mean significant price reductions, as off-balance sheet factors may majorly impact their levels. Key factors shaping the supply-demand and price situation will be weather conditions in the main growing regions, energy and fuel prices, and demand from the fuel sector for biofuels and biocomponents. The expected lower supply of rapeseed and sunflower seeds and their meals may exert upward pressure on prices, especially locally. However, soybeans and soybean meal, whose production is expected to increase by 9 and 5%, respectively, will dominate and set price trends.

According to preliminary estimates by Statistics Poland, Poland's grain harvest in 2024 was around 35.3 million tons, i.e., 1.6% less than in 2023¹. In contrast, IAFE NRI estimates the grain harvest at 34.3 million tons, 3.9% less than the previous year. This is about 8.2 million tons higher than the projected domestic consumption. Production of grain feedstuffs (feed grains and bran obtained from milling grains into flours and groats) will decrease by 2.0 million tons to about 24.5 million tons (down 7.5%). Production of high-protein feedstuffs will be slightly (by 1%) higher than in the previous year, at about 3.1 million tons.

Domestic market demand for concentrated feed in the 2024/25 season will be higher than in the previous season, amounting

¹ According to estimates by IAFE NRI, the grain harvest decreased by 5.1% compared to the previous year, totalling 33.8 million tons

to about 22.2 million tons. There will be a slight increase in the demand for feed in poultry production, with a somewhat higher increase in pig and cattle farming. Demand for grain feedstuffs may increase by about 2.7% and reach approximately 16.4 million tons. On-farm feeding of grains will amount to 8.1 million tons and industrial use to 7.0 million tons. Consumption of protein raw materials will be about 5.9 million tons, less than 1% more than in the 2023/24 season.

In the 2023/24 season, on both global and domestic markets, thanks to relatively good harvests and a reduction in the impact of the geopolitical situation on agricultural markets, the prices of feed raw materials—including grains and protein raw materials—decreased significantly. The average domestic purchase price of wheat in the 2023/24 season was PLN 853/t, 34% lower than in the previous season, while the price of rye fell by 43.5% to PLN 636/t, corn by 42%, and barley by 38% to PLN 800/t. In the first months of the current 2024/25 season, grain prices on the markets were lower than a year ago by an average of 5–10%.

In the 2024/25 season, grain prices will likely remain moderately lower than those recorded in the 2023/24 season. Assuming no major changes in the situation in Ukraine, and at the current exchange rates of the zloty to the euro and the dollar, a slow seasonal price increase is expected in the following months of the 2024/25 season, which may end in the first quarter

of 2025. In the fourth quarter of 2024, grains may be about 10% cheaper than in the same period of 2023. Average wheat prices in Q4 2024 could be PLN 850–950/t (feed wheat: PLN 750–850/t) and rye PLN 570–750/t. Corn may cost PLN 700–800/t. In the spring of 2025, these prices could average about 10% higher.

Average domestic prices for soybean meal in the 2023/24 season fell by 18% compared to the previous season, to PLN 2,177/t, while rapeseed meal prices were 20% lower at PLN 1,233/ton. In the 2024/25 season, prices for both soybean meal and rapeseed meal will be comparable or slightly lower than in the 2023/24 season. The situation in the grain and protein commodity markets will stabilize industrial feed prices, at least in the first part of the season.

According to Statistics Poland, industrial feed production in 2023 was 11.48 million tons, down from 11.64 million tons the previous year. Industrial feed production for poultry decreased by almost 4%, for pigs it increased by 8%, and for cattle it increased by 1%. In the first eight months of 2024, there was an increase in industrial feed production, which is expected to continue in the second half of the year. It is estimated that total industrial feed production in 2024 could be about 11.85 million tons, up 3.3% from the previous year. Growth in industrial feed production is tentatively expected to continue in 2025, with volumes reaching 12.15 million tons.

In the first half of 2024, the economic and financial situation of feed companies covered by financial reporting deteriorated compared to the same period last year.

In 2024/25, with the relative stabilization of feed raw material prices but with an increase in other costs, it will be difficult for the industry to generate high profits and maintain the profitability rates achieved in previous years.

Imports of major feed raw materials in the 2023/24 season are expected to be slightly lower than in the previous season, amounting to about 4.5 million tons. Nearly 3.9 million tons of high-protein raw materials will be imported, including more than 3 million tons of soybean meal. Imports of grain feed raw materials will be considerably smaller than in the previous season, amounting to 0.5 million tons. Exports of grain feed raw materials (feed grains and bran) may amount to about 6.6 million tons, and protein raw materials to about 1.1 million tons.

I. SYTUACJA NA ŚWIATOWYCH RYNKACH SUROWCÓW PASZOWYCH I PASZ PRZEMYSŁOWYCH

1. Światowy rynek zbóż

1.1. Światowy bilans zbóż

W sezonie 2023/24 sytuacja na światowych rynkach zbóż nadal była pod wpływem sytuacji geopolitycznej, ale jej znaczenie istotnie zmalało na rzecz relacji popytu i podaży. Na rynku zbóż paszowych wyraźnie zwiększyła się podaż zbóż, ale jednocześnie dynamicznie wzrósł popyt, co ograniczyło wzrost nadwyżek. Z kolei na rynku pszenicy przy braku większych zmian podaży i rosnącym popycie pojawił się bieżący niedobór (zużycie przewyższało wielkość zbiorów).

W końcu pierwszej i na początku drugiej połowy sezonu 2023/24 Ukraina odbudowała możliwości eksportowe przez tzw. alternatywny korytarz, w wyniku czego wywóz drogą morską z tego kraju osiągnął, a nawet przekroczył rozmiary notowane w okresie funkcjonowania uzgodnionego z pomocą ONZ-etu i Turcji przez skonfliktowane kraje korytarza humanitarnego. W tej sytuacji, w obliczu dobrych zbiorów w 2023 r. na rynkach, pomimo krótkoterminowych wahań, postępował spadek cen, w szczególności cen zbóż paszowych.

W sezonie 2023/24, po niewielkim spadku w sezonie 2022/23, udział Ukrainy w światowym eksporcie kukurydzy znacznie się zwiększył (wzrost o 2,8 pkt proc. do 16,3%), w wyniku czego kraj ten powrócił na trzecią pozycję za Brazylią (27,0%) i USA (25,2%). Na rynku pszenicy swą dominację umocniła Rosja z udziałem na poziomie 26,3% (wzrost o 3,3 pkt proc. w stosunku do sezonu 2022/23), a udział Ukrainy zwiększył się o 0,6 pkt proc. do 8,8%, co pozwoliło na zajęcie szóstego miejsca wśród największych eksporterów. W światowych obrotach jęczmieniem paszowym Ukraina nie odbudowała swej pozycji sprzed 2022 roku. Od momentu rozpoczęcia konfliktu zbrojnego jej udział konsekwentnie ma-

leje i w sezonie 2023/24 osiągnął 8,6% (spadek o 1,8 pkt proc. w stosunku do sezonu 2022/23) wobec 19,8% w sezonie 2021/22. Skorzystały na tym głównie Australia i Rosja.

Światowe zbiory zbóż ogółem (bez ryżu) w 2023 r. wyniosły rekordowe 2,29 mld t, tj. o 2,2% więcej niż w 2022 roku. Podaż całkowita (zapasy początkowe plus zbiory) zbóż w sezonie 2022/23 zmniejszyła się o 1,4%, do 2,90 mld t, a ich zużycie wzrosło o 2,4% do 2,29 mld t. Wyraźnie większe były obroty w handlu zagranicznym (wzrost o 7,3% do 457 mln t, w tym obroty zbożami paszowymi wzrosły o 11,7% do 236 mln t). Światowe zapasy zbóż na koniec sezonu szacuje się na 605 mln t, czyli minimalnie, bo o 0,5% mniej niż rok wcześniej. Stanowiłyby to 26,4% zużycia wobec 27,2% w poprzednim sezonie. U głównych eksporterów¹ odnotowano jednak spadek stanu zapasów o 3,7% do 142 mln t, w tym zbóż paszowych o 1,7% do 82 mln t. Zapasy pszenicy w tych krajach zmalały o 10,2% do 60 mln t. Należy pamiętać, że większą część redukcji zapasów odnotowano w Rosji i Ukrainie, do czego przyczynił się znaczny wzrost eksportu oraz niższe zbiory (Rosja).

Sytuacja na rynku pszenicy w sezonie 2023/24 była jednak odmienna od sytuacji na rynku zbóż paszowych. Na rynku pszenicy, pomimo nieco lepszych zbiorów w 2023 r., powstał deficyt bieżący² (9,2 mln t wobec 8,8 mln t nadwyżek w sezonie 2022/23), a na rynku zbóż paszowych nadwyżka bieżąca wyniosła 12,3 mln t wobec 0,3 mln t niedoboru w poprzednim sezonie.

Zbiory pszenicy w 2023 r. wyniosły nie notowane wcześniej 791 mln t, tj. o 0,1% (1 mln t) więcej niż w poprzednim roku. Podaż pszenicy w sezonie 2023/24 pozo-

stała na poziomie z poprzedniego sezonu (1,06 mld t). Zużycie pszenicy w sezonie 2023/24 szacowane jest na 800 mln t, tj. o 2,4% więcej niż w sezonie poprzednim. W wyniku tego na koniec sezonu 2023/24 zapasy pszenicy zmniejszyły się o 3,1% do 265 mln t, co stanowiło 32,2% rocznego zużycia wobec 35,0% rok wcześniej. Z pewnością można uznać to za bezpieczny poziom. U głównych eksporterów zapasy pszenicy zmalały o 10,2% do 60 mln t, co przy wznosie u zamorskich eksporterów odzwierciedlało spadki we Wspólnocie Niepodległych Państw (WNP) i Unii Europejskiej (UE).

Zbiory zbóż paszowych w 2023 r. wyniosły 1,50 mld t (wzrost o 3,3% w porównaniu z 2022 r.). Zdecydował o tym wzrost zbiorów kukurydzy o 5,6% do 1,22 mld t i sorga o 1,3% do 58 mln t. Produkcja pozostałych zbóż paszowych zmniejszyła się, w tym owsa o 23,7% do 19 mln t, jęczmienia o 5,6% do 123 mln t i żyta o 3,6% do 12 mln t.

W sezonie 2024/25, przy szacowanym minimalnym spadku podaży i popytu, można oczekiwać redukcji niedoborów na rynku pszenicy. Natomiast na rynku zbóż paszowych wzrost podaży nie skompensuje wzrostu popytu i w związku z tym zmaleją nadwyżki. Zbiory zbóż ogółem (bez ryżu) w 2024 r. mogą osiągnąć po raz kolejny rekordowy poziom 2,30 mld t, tj. o 0,4% więcej niż w 2023 r., ale z powodu niższego stanu zapasów początkowych podaż wzrośnie tylko marginalnie do ponad 2,90 mld t. Zużycie zbóż ogółem w sezonie 2024/25 może się zwiększyć o 0,6% do blisko 2,30 mld t. W tej sytuacji zapasy końcowe zmalałyby o 2,2% do 591 mln t. Jednak u głównych eksporterów przewiduje się mniejszy spadek (o 0,7% do 141 mln t). Około 13 mln t zapasów głównych eksporterów ulokowanych byłoby w Rosji i Ukrainie, co w przypadku eskalacji działań zbrojnych w tym rejonie i ewentualnego zmniejszenia możliwości logistycznych

¹ Argentyna, Australia, Kanada, Kazachstan, Rosja, UE, Ukraina, USA, Brazylia przy zbożach paszowych).

² Zbiory minus zużycie.

korytarza alternatywnego spowoduje znaczny spadek dostępności tych zbóż na światowych rynkach, nawet przy zachowaniu możliwości przewozowych w transporcie lądowym lub mieszanym przez Morze Bałtyckie.

W 2024 r. światowe zbiory pszenicy oceniane są na rekordowe 797 mln t, czyli o 0,8% więcej niż w 2023 roku. Mniejsza produkcja w Europie i WNP (odpowiednio o 9,3 i 5,2%) została skompensowana wzrostem zbiorów w Australii (o 22,3%), Ameryce Południowej (o 12,3%) i Ameryce Północnej (o 6,3%). Spośród innych regionów spadek produkcji możliwy jest w Afryce, a u największych importerów, czyli na Bliskim i Dalekim Wschodzie, zapowiada się jej wzrost.

Produkcja w UE jest szacowana na znacznie niższym poziomie w związku z mniejszymi zbiorami w Niemczech, Francji, Hiszpanii i Polsce. Nadmiar opadów we Francji i Niemczech spowodował zmniejszenie areалу upraw pszenicy, jak również pogorszenie jakości zbieranego ziarna. Wzrost w Australii wynika z wyższych plonów, co odzwierciedla sprzyjające warunki przez cały sezon wegetacyjny. Pomimo konsekwentnego wzrostu kolejnych szacunków zbiory pszenicy w Ukrainie będą mniejsze od ubiegłorocznych.

Większa podaż bieżąca (ze zbiorów) przy mniejszych zapasach początkowych przełożyły się na niewielki spadek podaży całkowitej w sezonie 2024/45 (o 0,2% do 1,06 mld t). Zużycie pszenicy w sezonie 2024/25 zmaleje o 0,1% (1 mln t) do 799 mln t. Byłoby to blisko 2 mln t mniej niż szacowane zbiory (9 mln t deficytu w poprzednim sezonie). W tej sytuacji zapasy na koniec sezonu 2024/25 wyniosłyby 257 mln t, czyli o 3,0% mniej niż rok wcześniej, w tym 59 mln t byłoby ulokowane u głównych eksporterów (60 mln t na koniec sezonu 2022/23), z czego około 13 mln t w Rosji i Ukrainie (19 mln t w sezonie 2023/24).

Światowe zbiory zbóż paszowych w 2024 r. zwiększyły się tylko o 0,2% do 1,50 mld t. Spadek produkcji kukurydzy

(o 0,5% do 1,22 mld t) i żyta (o 6,9% do 11 mln t) został skompensowany z wzrostem produkcji pozostałych zbóż paszowych, w tym owsa o 13,1% do 22 mln t, sorga o 6,4% do 32 mln t i jęczmienia o 1,3% do 144 mln t. Produkcja zbóż paszowych wzrosła przede wszystkim w Ameryce Południowej, gdzie większe zbiory w Brazylii (wzrost o 7,8%) z nawiązką skompensowały spadek o 3,1% w Argentynie. Więcej ich zebrano również na Dalekim Wschodzie (wzrost o 2,5%) i w Europie (wzrost o 2,4%). W pozostałych regionach zbiory zbóż paszowych były mniejsze niż w poprzednim roku, w szczególności w krajach WNP (spadek o ponad 10%) i na Bliskim Wschodzie (spadek o 4,1%). W Afryce i Ameryce Północnej spadki zbiorów były minimalne (poniżej 1%).

Podaż całkowita zbóż paszowych w sezonie 2024/25 zwiększyła się 0,8% do 1,84 mld t. Z kolei zużycie (1,50 mld t) przewidywane jest na poziomie o 1,0% wyższym niż w sezonie 2023/24, skut-

kiem czego stan zapasów końcowych zmaleje 1,6% do 334 mln t. W głównych krajach eksporterskich poziom zapasów końcowych będzie zbliżony do notowanego w poprzednim sezonie (82,2 wobec 81,9 mln t), w tym około 14 mln t (spadek o 29,5%) będzie ulokowane w krajach w Rosji i Ukrainie.

1.2. Światowy handel zbożowymi surowcami paszowymi

W sezonie 2023/24 światowe obroty handlowe pszenicą szacuje się na 221 mln t, czyli o 4,1% więcej niż w poprzednim sezonie. Popyt importowy wzrósł w większości rejonów świata, w tym w kluczowych rejonach importerskich takich jak: Azja Południowo-Wschodnia (wzrost o 24,4%), Azja Południowa (wzrost o 19,7%), Afryka Południowa (wzrost o 15,4%) i Afryka Północna (wzrost o 7,6%). Spadek popytu importowego wystąpił w krajach WNP (o 20,3%) i w rejonie dominującym w imporcie pszenicy, tj. na Bliskim Wschodzie (o 21,5%).

Tabela 1. Produkcja i zużycie pszenicy i zbóż paszowych na świecie (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Produkcja						
Pszenica	772,7	780,4	789,5	790,5	796,9	100,8
Zboża pastewne	1445,0	1502,6	1451,7	1499,1	1502,4	100,2
w tym:						
– kukurydza	1131,9	1217,7	1159,7	1224,3	1218,6	99,5
– jęczmień	161,5	145,3	150,9	142,5	144,3	101,3
– sorgo	62,8	61,1	57,6	58,4	62,1	106,4
– owoce	26,0	22,6	25,3	19,3	21,9	113,1
– żyto	14,3	12,4	12,1	11,7	10,9	93,1
– pozostałe zboża	48,5	43,5	46,0	42,9	44,7	104,3
Podaż całkowita^a						
Pszenica	1070,1	1064,4	1063,0	1064,2	1062,1	99,8
Zboża pastewne	1788,0	1828,9	1793,3	1833,2	1841,9	100,5
Zużycie						
Pszenica	777,2	788,3	780,7	799,7	798,7	99,9
Zboża pastewne	1461,8	1463,9	1452,0	1486,7	1501,9	101,0
Bilans produkcji i zużycia; nadwyżka (+) niedobór (-)						
Pszenica	-4,5	-7,9	8,8	-9,2	-1,8	19,5
Zboża pastewne	-16,8	38,7	-0,3	12,3	0,6	4,5
Zapasy końcowe						
Pszenica	284,0	273,5	273,6	265,2	257,2	97,0
Zboża pastewne	326,4	341,6	334,1	339,5	333,9	98,4

^a zapasy początkowe plus zbiory

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Znacznie zwiększył się również popyt importowy na zboża paszowe³ (wzrost o 11,7% do 236 mln t). Zapotrzebowanie na ich import zmniejszyło się jedynie w UE (spadek o 15,7%), a o wzroście w skali globalnej przesądził dynamiczny wzrost popytu importowego w głównych rejonach importerskich, tj. w Azji i Afryce (wzrost od 16 do 26%).

Wzrost obrotów pszenicą i zbożami paszowymi odzwierciedla odbudowę możliwości eksportowych w rejonie Morza Czarnego oraz sytuację rynkową w rejonach importerskich, a także postępującą reorganizację alternatywnych rynków zaopatrzenia.

W sezonie 2024/25 przewiduje się redukcję światowego zapotrzebowania na import pszenicy (tab. 2). Wolumen jej importu prognozuje się na 211 mln t, czyli o 4,7% mniej niż w sezonie 2023/24. Popyt importowy na pszenicę zmaleje przede wszystkim w wiodących rejonach importerskich – w Azji Wschodniej (spadek o 8,7% do 73 mln t), na Bliskim Wschodzie (spadek o 6,7% do 26 mln t) i w Ameryce Północnej (spadek o 5,8% do 28 mln t). Mniejsze będzie zapotrzebowanie importowe również w UE (spadek o 5,1% do 21 mln t). Wzrost przewidywany jest w Afryce Północnej i Południowej (wzrost odpowiednio o 1,6 i 11,3% do 20 i 5 mln t).

1.3. Sytuacja u głównych eksporterów zbóż

Zbiory pszenicy w głównych pozaeuropejskich krajach eksporterskich (USA, Kanada, Australia, Argentyna) w sezonie 2023/24 były o 6,6% niższe niż w poprzednim sezonie i wyniosły 124 mln t. Wynikało to ze słabszych zbiorów w Australii (spadek o 36,0%) i Kanadzie (spadek o 23,3%), czego nie skompensował wzrost w Argentynie (o 26,6%) i USA (o 9,8%).

Ubytek bieżącej podaży (ze zbiorów) tylko częściowo został zrównoważony większymi zapasami początkowymi i dlatego całkowita podaż pszenicy w sezonie 2023/24, w porównaniu z poprzednim sezonem,

³ Kukurydza stanowi około 90% obrotów światowego handlu zbożami paszowymi.

Tabela 2. Import zbóż na świecie (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Ameryka Północna	8,0	8,6	9,0	9,6	9,2	95,1
Ameryka Południowa	15,3	14,8	13,0	14,3	13,9	97,7
UE-28/27	5,4	4,6	12,2	12,6	11,5	91,0
Europa – pozostałe kraje	4,6	4,4	3,6	4,9	4,9	101,1
WNP	8,9	10,6	13,5	10,8	10,1	94,2
Bliski Wschód	27,1	35,0	38,2	30,0	27,1	90,2
Afryka Północna	28,2	27,5	29,2	31,4	31,9	101,5
Afryka Południowa	26,7	26,8	24,3	28,1	28,9	102,9
Azja Wschodnia	22,2	22,2	25,1	26,0	23,8	91,5
Azja Południowa	16,4	13,9	13,4	16,0	13,1	81,6
Azja Południowo-Wschodnia	26,0	28,0	25,2	31,4	30,4	96,8
Pozostałe	5,6	5,5	5,4	5,9	5,8	98,1
Razem	194,6	201,9	212,2	220,9	210,5	95,3
Zboża paszowe						
Ameryka Północna	21,7	27,5	25,9	29,7	28,0	94,2
Ameryka Południowa	16,8	18,7	16,9	17,2	16,2	94,5
UE-28/27	15,8	21,6	25,6	21,6	20,5	95,0
WNP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89,5
Bliski Wschód	32,3	33,4	26,3	28,0	26,1	93,3
Afryka Północna	21,3	19,7	16,6	20,0	20,3	101,6
Afryka Południowa	3,6	4,0	3,7	4,6	5,2	111,3
Azja Wschodnia	83,8	74,3	64,6	79,7	72,8	91,3
Azja Południowo-Wschodnia	20,2	17,3	18,0	20,8	20,4	97,8
Pozostałe	14,0	15,3	13,9	14,6	14,6	99,6
Razem	229,5	231,8	211,6	236,3	224,0	94,8

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

w tych krajach zmniejszyła się o 4,5% do 158 mln t, a więc w nieco mniejszym stopniu niż zbiory. Zużycie pszenicy szacuje się na 54 mln t, czyli o 0,7% więcej niż w sezonie 2022/23. Eksport netto⁴ był wyraźnie mniejszy (spadek o 10,3%), dzięki czemu zapasy pszenicy zwiększyły się o 6,3% do 31 mln t

W 2023 r. zbiory zbóż paszowych u zamorskich eksporterów zwiększyły się o 6,7% do 632 mln t⁵. Słabsze niż w 2022 r. zbiory w Brazylii (spadek o 12,2%), Australii (spadek o 23,1%) i Kanadzie (spadek o 9,8%) z nawiązką zrekompensował wzrost w Argentynie (o 36,3%) i USA (o 13,0%). Podaż całkowita w sezonie 2023/24 zwiększyła się o 6,7% do 689 mln t. Zużycie szacuje się na 468 mln t, tj. o 3,9% więcej niż w sezonie 2022/23, co przełożyło się na wzrost nadwyżek⁶ (potencjału eksporto-

⁴ Saldo obrotów handlowych (eksport minus import).

⁵ W przypadku zbóż paszowych oprócz USA, Kanady, Australii i Argentyny do grupy zamorskich eksporterów zalicza się także Brazylię (duży producent i eksporter kukurydzy).

⁶ Podaż całkowita minus zużycie wewnętrzne.

wego) o 12,5%. Znacznie większy był eksport netto (wzrost o 13,9%). Zapasy na koniec wzrosły o 8,1% do 62 mln t. Zatem w kolejny sezon 2023/24 eksporterzy spoza Europy weszli z większymi nadwyżkami zbóż paszowych, ale pszenicy wyraźnie zmaleły.

W 2024 r. zbiory pszenicy w tych krajach szacowane są na 140 mln t, czyli o 12,0% więcej niż w poprzednim roku, co przy większych zapasach początkowych spowoduje powiększenie podaży całkowitej o 10,9% do 170 mln t. Zużycie wewnętrzne w sezonie 2024/25 jest przewidywane na 55 mln t, tj. o 2,2% więcej niż w sezonie 2023/24, a eksport netto na poziomie o 15,3% wyższym. Pomimo tego zapasy pszenicy na koniec sezonu 2023/24 mogą zwiększyć się o 8,1% do 34 mln t.

Zbiory zbóż paszowych u zamorskich eksporterów ponownie będą bardzo dobre. Szacuje się je na rekordowym poziomie 634 mln t, (wzrost o 0,3% w stosunku do 2023 r.), co w połączeniu

z dużymi zapasami spowodowało wzrost podaży całkowitej o 1,0% do 696 mln t. Zużycie przewidywane jest na 469 mln t, tj. o 0,3% więcej niż w sezonie 2023/24, co nawet przy wzroście eksportu netto o ponad 3%, będzie skutkowało odbudową zapasów końcowych (wzrost o 5,4% do 66 mln t), czyli do poziomu najwyższego od czterech lat.

W sezonie 2023/24 po raz drugi z rzędu poprawiły się relacje podaży do popytu na rynku pszenicy w UE, a wpływ na to miał duży import w poprzednim sezonie i wzrost zapasów. W 2023 r. nie było większych zmian wielkości zbiorów pszenicy (135 mln t). Wzrost zbiorów na Węgrzech (o 36,3%), Słowacji (o 22,0%), Rumunii (o 17,2%), Bułgarii (o 5,8%) i we Francji (o 4,4%) skompensował spadek zbiorów w pozostałych krajach członkowskich: w Hiszpanii (o 36,3%), Szwecji (o 16,3%), Danii (o 14,0%) i Niemczech (o 3,7%). W tej sytuacji większe zapasy początkowe (16 mln t wobec 14 mln t rok wcześniej) przełożyły się na wzrost podaży całkowitej o 2,0% do 150 mln t. Zużycie pszenicy szacowane jest na 111 mln t (wzrost o 1,8%), co przy wzroście eksportu netto o ponad 10% skutkowało redukcją stanu zapasów na koniec sezonu 2023/24 o 8,6% do 15 mln t.

Zbiory zbóż paszowych w UE w 2023 r. wyniosły 135 mln t wobec 134 mln t w 2022 roku. Wzrost produkcji w Węgrzech (niemal dwukrotnie), w Rumunii (o 35,9%), Francji (o 9,1%) zrekompensował mniejsze zbiory w Hiszpanii (spadek o 40,7%), Szwecji i Danii (spadek o 35–46%) oraz w Czechach (o 10,1%) i Polsce. Zbiory dominującej w strukturze produkcji zbóż paszowych kukurydzy wzrosły o blisko 17%. Zwiększyła się również produkcja żyta (o 1,6% do 7,4 mln t), ale zbiory pozostałych zbóż paszowych były niższe, w tym jęczmienia o 7,8% (48 mln ton) i owsa o 21,3% (6 mln t).

Podaż całkowita zwiększyła się o 0,5% do 136 mln t. Zużycie szacuje się na 148 mln t (spadek o 1,3%). Deficyt obrotów handlowych zmalał o ponad 29,6%, głównie w wyniku ograniczeń w imporcie z Ukrainy. Zapasy na koniec sezonu zmniejszyły się o 9,4% do 15 mln t (tab. 4). Odmienne

Tabela 3. Bilans pszenicy i zbóż paszowych w głównych pozaeuropejskich krajach eksporterskich^a (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	38,6	34,3	27,9	29,5	31,3	106,3
Zbiory	134,5	125,6	132,8	124,1	138,9	112,0
Podaż ogółem	173,2	159,9	160,7	153,5	170,2	110,9
Zużycie krajowe	53,6	55,1	53,5	53,9	55,1	102,2
Nadwyżki	119,6	104,8	107,2	99,7	115,2	115,6
– eksport netto	80,0	76,5	78,6	70,5	81,2	115,3
– zapasy końcowe	34,3	27,9	29,5	31,3	33,8	108,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów^b	81,0	70,5	79,3	70,2	83,9	119,5
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	74,6	49,7	54,9	57,6	62,3	108,1
Zbiory	574,1	622,3	592,2	631,8	633,7	100,3
Podaż ogółem	648,7	672,0	647,1	689,4	696,0	101,0
Zużycie krajowe	445,1	453,8	450,0	467,7	469,1	100,3
Nadwyżki	203,5	218,2	197,1	221,7	226,9	102,3
– eksport netto	153,9	150,3	139,0	158,3	163,7	103,4
– zapasy końcowe	49,7	54,9	57,6	62,3	65,7	105,4
Nadwyżki z bieżących zbiorów^b	128,9	168,4	142,2	164,1	164,6	100,3

^a Argentyna, Australia, Kanada, Stany Zjednoczone oraz Brazylia w przypadku zbóż paszowych

^b zbiory minus zużycie

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Tabela 4. Bilans pszenicy i zbóż paszowych w krajach UE-27 (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	13,1	10,7	13,6	16,0	14,7	91,4
Zbiory	126,7	138,5	134,3	134,9	132,0	97,9
Podaż ogółem	139,8	149,2	147,9	150,9	146,7	97,2
Zużycie krajowe	104,8	108,3	109,0	111,0	111,3	100,2
Nadwyżki	35,0	40,9	38,9	39,9	35,4	88,7
– eksport netto	24,3	27,3	22,9	25,2	23,0	91,1
– zapasy końcowe	10,7	13,6	16,0	14,7	14,4	98,5
Nadwyżki z bieżących zbiorów	21,9	30,2	25,3	23,9	20,8	86,9
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	14,1	14,5	18,8	16,2	14,7	90,6
Zbiory	155,5	155,0	133,1	136,4	138,5	101,5
Podaż ogółem	169,6	169,5	151,9	152,6	153,1	100,3
Zużycie krajowe	159,5	158,3	150,1	148,2	149,9	101,2
Nadwyżki	10,1	11,3	1,8	4,4	3,3	73,4
– eksport netto	-3,3	-8,8	-14,6	-10,3	-10,4	100,9
– zapasy końcowe	14,5	18,8	16,2	14,7	13,6	92,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	-4,0	-3,2	-17,0	-11,7	-11,4	x

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

niż eksporterzy spoza Unii Europejskiej w nowy sezon 2024/25 weszła z mniejszymi zapasami zbóż.

W sezonie 2024/25 w UE przewiduje się umiarkowaną redukcję nadwyżek na rynku pszenicy, przy niedoborach zbóż

paszowych zbliżonych do obserwowanych w poprzednim sezonie. Zbiory pszenicy w 2024 r. szacuje się na poziomie 132 mln t, tj., o 2,1% niższym od notowanego w 2023 roku. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się zbiory w większości krajów członkowskich,

w tym szczególnie u dwóch największych producentów – we Francji i w Niemczech (spadek odpowiednio o 24,7 i 12,8% do 27 i 19 mln t). Znacznie mniej zebrano też w Węgrzech (spadek o 11,8% do 5 mln t), we Włoszech (spadek o 10,7% do 6 mln t) oraz w Czechach (spadek o 8,9% do 5 mln t). Wzrost zanotowano tylko w Hiszpanii (o 87,0% do 7 mln t, ale to w dużej części był efekt bazy) oraz w Danii i Szwecji (wzrost odpowiednio o 13,7 i 10,2% do 4 i 3 mln t).

Podaż całkowita w sezonie 2024/25 zmalała o 2,8% do 147 mln t. Zużycie pszenicy w UE jest prognozowane na 111 mln t, czyli o 0,2% więcej niż w poprzednim sezonie, co przy przewidywanej umiarkowanej redukcji eksportu netto będzie skutkowało zmniejszeniem zapasów o blisko 2% do 14 mln t. Stanowiłoby to 13,0% zużycia, a więc porównywalnie z sezonem poprzednim.

Zbiory zbóż paszowych w 2024 r. prognozowane są na 139 mln t, czyli o 1,5% więcej niż w poprzednim roku. Wzrost zbiorów w Hiszpanii⁷ (o 76,7% do 14 mln t), Szwecji (o 54,1% do 2 mln t), Danii (o 35,6% do 5 mln t), Czechach (o 9,4% do 3 mln t) i Niemczech (o 3,4% do 21 mln t) z nawiązką zrekompensował słabsze zbiory w pozostałych krajach UE, w tym w Rumunii (spadek o 21,9% do 11 mln t), Węgrzech (spadek o 14,7% do 8 mln t) i we Włoszech (spadek o 5,5% do 7 mln t). Podaż całkowita w sezonie 2024/25 wzrosła marginalnie (153 mln t). Zużycie przewidywane jest na 150 mln t (wzrost o 1,2% w porównaniu z sezonem 2023/24). Nie powinno być większych zmian w bilansie handlowym. W tej sytuacji zapasy zbóż paszowych na koniec sezonu 2024/25 mogą się zmniejszyć o ok. 7% do niespełna 14 mln t, czyli znacznie poniżej poziomu z ostatnich 5 lat (tab. 4). Należy jednak zaznaczyć, że jeżeli niektóre kraje UE sąsiadujące z Ukrainą zwiększą możliwości logistyczne i/lub odblokują swoje rynki, poziom zapasów w UE może być większy niż przewidywany.

Możliwości eksportowe Ukrainy zostały przywrócone do poziomu rejestro-

⁷ Tu również, podobnie jak w przypadku zbiorów pszenicy, można mówić o efekcie bazy.

Tabela 5. Zbiorczy bilans pszenicy i zbóż paszowych Kazachstanu, Rosji i Ukrainy (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	9,4	14,4	19,8	21,5	14,2	66,1
Zbiory	125,0	120,0	129,9	126,6	121,3	95,8
Podaż ogółem	134,4	134,3	149,7	148,1	135,5	91,5
Zużycie krajowe	57,5	57,5	55,6	54,7	52,8	96,4
Nadwyżki	77,0	76,9	94,1	93,4	82,8	88,6
– eksport netto	62,5	57,4	71,6	79,8	72,1	90,4
– zapasy końcowe	14,4	19,8	21,5	14,2	10,7	74,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	67,6	62,5	74,3	71,9	68,6	95,3
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	5,1	4,4	11,2	6,8	5,0	73,9
Zbiory	85,9	95,8	82,8	86,3	74,8	86,6
Podaż ogółem	91,0	100,2	94,0	93,1	79,7	85,7
Zużycie krajowe	47,2	48,2	46,0	42,2	41,1	97,2
Nadwyżki	43,9	52,0	48,0	50,8	38,7	76,1
– eksport netto	39,8	37,7	42,0	46,3	35,7	77,1
– zapasy końcowe	4,4	11,2	6,8	5,0	2,9	58,0
Nadwyżki z bieżących zbiorów	38,7	47,6	36,7	44,1	33,7	76,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

wanego w okresie działania korytarza humanitarnego. Ziarno z portów Morza Czarnego (w tym ziarno z Rosji) w bieżącym sezonie jest bardziej konkurencyjne cenowo niż w sezonie 2023/24. Będzie to oznaczało mniejszy popyt na zboża z innych lokalizacji, w tym na ziarno z UE. Wobec tego mniejsze będą możliwości eksportowe z krajów UE. W związku z tym sytuacja w bilansie zbóż UE może okazać się nieco mniej napięta niż wynikałoby to z powyższych prognoz.

U głównych eksporterów z byłego Związku Radzieckiego⁸ w 2023 r. zanotowano spadek produkcji pszenicy o 2,5% do 127 mln t, ale zbiory zbóż paszowych wzrosły o 4,7% do 86 mln t. Pszenicy zebrano więcej w Ukrainie (wzrost o 7,0% do 23 mln t), ale w Rosji i Kazachstanie jej produkcja spadła odpowiednio o 0,5 i 26,2% do 92 i 12 mln t. Produkcja zbóż paszowych zmalała w Rosji i Kazachstanie odpowiednio o 3,6 i 14,5% do 43 i 4 mln t, a w Ukrainie wzrosła do 40 mln t, tj. o 17,3%.

Mimo większych niż rok wcześniej zapasów początkowych podaż ogółem pszenicy z tytułu spadku zbiorów

⁸ Kazachstan, Rosja, Ukraina.

w tych krajach zmniejszyła się o 1,1% do 148 mln t. Jej zużycie zmalało o 0,7%, a eksport netto wzrósł o ponad 11%. Zapasy na koniec sezonu 2023/24 są szacowane na poziomie 14 mln t, czyli o 33,9% niższym od notowanego na koniec sezonu 2022/23, z czego 10 mln t (spadek o 29,2%) znajdowało się w Rosji, a niespełna 1 mln t (spadek o 75,9%) w Ukrainie.

W wyniku redukcji zapasów początkowych podaż całkowita zmniejszyła się 1,0% do 93 mln t. Zużycie wewnętrzne zmalało o 8,2%, a eksport netto zwiększył się o 10,1%. Zapasy na koniec sezonu 2022/23 zmalały o 26,1% do 5 mln t, z czego ok. 3 mln t kukurydzy (spadek o 24,0%) było ulokowane w Ukrainie, a 2 mln t (spadek o 29,2) jęczmienia w Rosji. W nowy sezon 2023/25 eksporterzy z rejonu Morza Czarnego weszli z mniejszymi zapasami zbóż w Rosji i Ukrainie.

W 2024 r. zbiory pszenicy zmalały w tych krajach o 4,2% do 121 mln t. W Rosji i Ukrainie zbiory pszenicy szacuje się odpowiednio na 83 i 22 mln t (spadek o 9,3 i 3,0%), a w Kazachstanie na 16 mln t (wzrost o 32,1%). Podaż całkowita pszenicy w sezonie 2024/25 w krajach WNP może się zmniejszyć

o 8,5% do 136 mln t. Zużycie może się zmniejszyć o 3,6% do 53 mln t, a eksport netto zmaleje o blisko 10%. Zapasy końcowe przewiduje się na 11 mln t, tj. o 25% mniej niż rok wcześniej, w tym 7 mln znajdowałoby się w Rosji (spadek o blisko 34%), a 1 mln t w Ukrainie (wzrost o blisko 54%).

Zmalały również zbiory zbóż paszowych (spadek o 13,4% do 75 mln t), gdzie dominuje zbierana w Ukrainie kukurydza (spadek o 16,3% do 27 mln t). Zbiory jęczmienia w Rosji i Ukrainie są przewidywane na odpowiednio 18 i 5 mln t (spadek o 10,7% i 15,0%). Podaż zbóż paszowych ogółem zmaleje o 14,3% do 80 mln t. Ich zużycie przewiduje się na 41 mln t (spadek o 2,8%), ale nawet pomimo dużego ograniczenia eksportu zapasy końcowe mogą się zmniejszyć o blisko połowę do 3 mln t, w tym po 0,6 mln t jęczmienia ulokowane byłoby w Rosji i Ukrainie, a 0,7 mln t kukurydzy w Ukrainie (spadek o ponad połowę). Podaż eksportowa zbóż, szczególnie ukraińskiej kukurydzy z portów M. Czarnego w sezonie 2024/25, może być mniejsza niż w poprzednim sezonie nie tylko z powodu niższych zbiorów, ale również ewentualnych ograniczeń administracyjnych narzuconych w obliczu znacznego spadku podaży z nowych zbiorów.

1.4. Ceny zbóż na światowych rynkach

Ostatnie cztery lata przyniosły poważną destabilizację rynków rolnych, która w szczególności dotknęła rynki surowcowe, w tym rynek zbóż, a powodowana była w pierwszej kolejności pandemią COVID-19, a w dalszej agresją Rosji na Ukrainę.

Wskutek tego na rynkach dochodziło do szoków podaży-popytowych i w efekcie znacznych wahań cen. W miarę upływu czasu skutki pandemii niemalże wygasły, a wpływ działań wojennych po odbudowie możliwości logistycznych ukraińskich portów na Morzu Czarnym słabnie na rzecz czynników fundamentalnych. Aczkolwiek obawy przed potencjalną eskalacją działań wojennych sprawiają, że o pełnej stabilizacji sytu-

Tabela 6. Bilans pszenicy i zbóż Rosji (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	7,2	11,4	12,1	14,4	10,2	70,8
Zbiory	85,4	75,2	92,0	91,5	83,0	90,7
Podaż ogółem	92,6	86,5	104,1	105,9	93,2	88,0
Zużycie krajowe	42,5	41,8	41,0	40,5	38,8	95,7
Nadwyżki	50,1	44,8	63,1	65,4	54,4	83,3
– eksport netto	38,7	32,7	48,7	55,2	47,7	86,4
– zapasy końcowe	11,4	12,1	14,4	10,2	6,7	66,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów	42,9	33,4	51,0	51,0	44,3	86,8
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	1,9	1,9	1,9	2,3	1,7	73,8
Zbiory	41,4	38,5	44,1	42,5	36,8	86,5
Podaż ogółem	43,3	40,4	46,0	44,9	38,5	85,8
Zużycie krajowe	31,0	31,1	33,2	30,4	29,5	96,9
Nadwyżki	12,2	9,3	12,8	14,5	9,1	62,6
– eksport netto	9,8	7,3	11,4	12,4	8,0	64,7
– zapasy końcowe	1,9	1,9	2,3	1,7	1,1	62,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów	10,4	7,4	11,0	12,2	7,4	60,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Tabela 7. Bilans pszenicy i zbóż paszowych Ukrainy (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	1,5	1,5	6,3	2,9	0,7	24,1
Zbiory	25,4	33,0	21,5	23,0	22,3	97,0
Podaż ogółem	26,9	34,5	27,8	25,9	23,0	88,7
Zużycie krajowe	8,7	9,5	7,8	6,7	7,0	104,5
Nadwyżki	18,2	25,0	20,0	19,2	16,0	83,3
– eksport netto	16,7	18,7	17,0	18,5	14,9	80,6
– zapasy końcowe	1,5	6,3	2,9	0,7	1,1	153,8
Nadwyżki z bieżących zbiorów	16,7	23,5	13,7	16,3	15,3	93,9
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	2,6	1,7	8,8	3,8	2,9	76,0
Zbiory	39,6	53,5	33,9	39,8	33,4	84,0
Podaż ogółem	42,1	55,2	42,8	43,6	36,3	83,3
Zużycie krajowe	12,4	13,4	9,1	8,7	8,4	96,8
Nadwyżki	29,7	41,8	33,7	34,9	27,9	80,0
– eksport netto	29,0	29,9	29,7	32,7	26,4	80,8
– zapasy końcowe	1,7	8,8	3,8	2,9	1,5	50,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	27,2	40,1	24,8	31,1	25,0	80,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

acji rynkowej jeszcze nie można mówić, tym bardziej, że w innych regionach, ważnych z punktu widzenia rynku zbóż (Bliski Wschód, Zatoka Arabska), narastają konflikty mogące wywołać poważne skutki gospodarcze.

Sezonowy spadek cen po zbiorach zbóż na północnej półkuli w 2022 r. na większości rynków był niewielki, a następujący po nim wzrost cen – przejściowy.

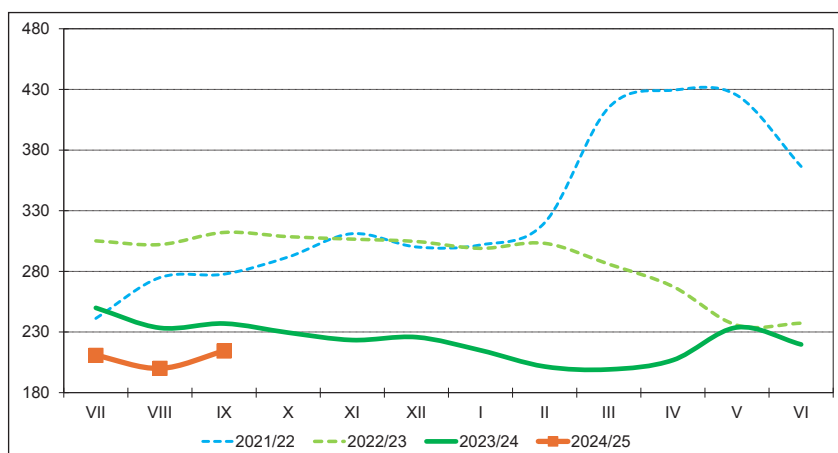
W dalszej kolejności ceny większości zbóż od przełomu II i III kwartału 2022 r. do końca I kwartału 2024 r., pomimo drobnych korekt, wykazywały tendencję spadkową, osiągając wartości znacznie poniżej notowanych w pierwszej połowie 2023 r., a w pierwszym kwartale 2024 r. nawet poniżej notowań sprzed wojny (zbliżony do obserwowanego w 2021 r.). Dopiero obawy związane z niekorzystnymi warunkami pogodowymi

w kluczowych rejonach uprawy zbóż (Ameryka Północna, UE, Rosja, Ukraina) w połączeniu z rosnącą niepewnością co do zakończenia konfliktu w Ukrainie i rosnącymi możliwościami jego eskalacji skutkowały wzrostem cen w końcu pierwszego i w drugim kwartale 2024 roku. W pierwszych miesiącach sezonu 2024/25 w okresie żniw na północnej półkuli na większości rynków wystąpił sezonowy spadek cen wspierany rosnącą podażą ziarna z nowych zbiorów oraz nasilającą się konkurencją pomiędzy zbożami z Rosji i Ukrainy a ziarnem pochodzącym z Europy (UE) czy Ameryki Północnej (USA, Kanada) i Południowej (Argentyna i Brazylia) na rynkach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Dlatego pomimo obaw o zbiory w Europie Zachodniej i Centralnej ceny zbóż wykazywały tendencję spadkową. Do spadku przyczyniło się również umocnienie euro wobec dolara USA. W końcu sierpnia 2024 r. w odpowiedzi na osłabienie euro wobec dolara USA oraz potwierdzenie słabej jakości ziarna z tegorocznych zbiorów zarysowały się wahania cen, a w drugim tygodniu września pojawiła się umiarkowana tendencja wzrostowa. Wzrost cen w kolejnych tygodniach wspierały doniesienia o niekorzystnych warunkach pogodowych, utrudniających zbiory oraz zasiewy ozimin w Europie oraz w Rosji. Oprócz tego zakłócenia w dostawach do portów ziarna z Rosji na skutek ataku Ukrainy na region kurski wzmacniały tendencję wzrostową.

Po spadku w sierpniu 2024 r. do wartości niemal najniższej od trzech lat indeks cen GOI⁹ we wrześniu 2024 r., w porównaniu z poprzednim miesiącem, zwiększył się o 4,9 pkt proc., w tym indeks cen pszenicy o 4,2 pkt proc., jęczmienia o 2,5 pkt proc., a indeks zbieranej później kukurydzy o 5,2 pkt proc. W porównaniu z wrześniem 2023 r. indeks cen zbóż zmalał 14,7 pkt proc., w tym pszenicy o 12,5 pkt proc., jęczmienia o 8,2 pkt proc., a kukurydzy o 13,1 pkt proc.

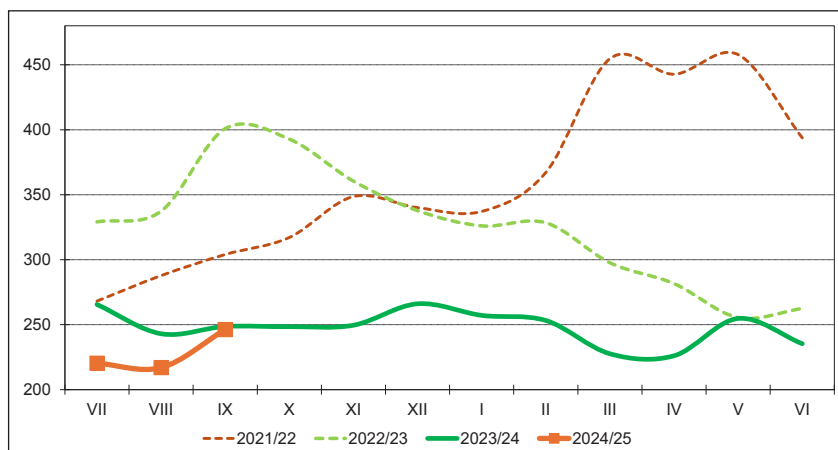
⁹ Grains and Oilseeds Index – obliczany przez Międzynarodową Radę Zbożową (IGC) indeks dziennych notowań cen zbóż i oleistych, składający się z notowań pszenicy, kukurydzy, jęczmienia, ryżu, soi, mączki sojowej i rzepaku/kanoli, za podstawę przyjmuje ceny ze stycznia 2000 r., wagi poszczególnych komponentów składowych są określone na podstawie ich średnich udziałów w handlu w okresie ostatnich pięciu lat, szczegóły na stronie <http://www.igc.int/en/default.aspx>

Wykres 1. Eksportowe ceny jęczmienia francuskiego (USD/t, fob Rouen)

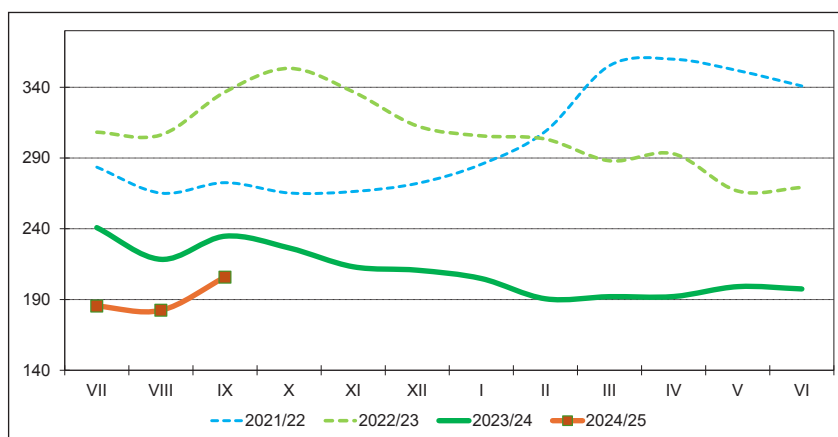
Źródło: dane IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx

Wykres 2. Eksportowe ceny pszenicy amerykańskiej SRW nr 2 (USD/t, fob Zatoka Meksykańska)

Źródło: dane IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx

Wykres 3. Eksportowe ceny kukurydzy amerykańskiej US YC nr 3 (USD/t, fob Zatoka Meksykańska)

Źródło: dane IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx

We wrześniu 2024 r. za pszenicę amerykańską SRW i HRW płacono odpowiednio 276 i 246 USD/t (fob Zat. Meksykańska) wobec 318 i 249 USD/t

we wrześniu 2023 r., a za pszenicę argentyńską Trigo Pan (fob Rosario) 261 USD/t (314 USD/t rok wcześniej). We Francji i Niemczech pszenica kosz-

towała odpowiednio 245 i 251 USD/t (248 i 258 USD/t). W Europie Centralnej (Słowacja, Rumunia, Węgry) płacono za nią 212–224 USD/t. Najtańsza była pszenica w portach Morza Czarnego (203 USD/t), rok wcześniej nie było towarów, ale w poprzednich miesiącach jej ceny były zbliżone do cen w Europie Centralnej (tab. 8).

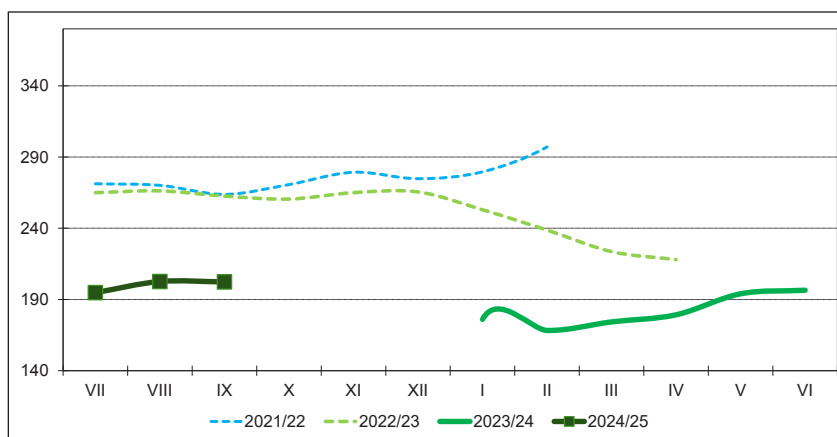
W portach Europy Zachodniej jęczmień paszowy we wrześniu 2024 r. kosztował od 199 (Hamburg) do 223 USD/t wobec odpowiednio 184 i 256 USD/t we wrześniu 2023 roku. W Węgrzech i Słowacji płacono za niego odpowiednio 209 i 233 USD/t wobec 221 i 259 USD/t rok wcześniej, a w portach Morza Czarnego 193 USD/t wobec 187 USD/t rok wcześniej.

Ceny kukurydzy amerykańskiej US YC wyniosły 206 USD/t wobec 235 we

wrześniu 2023 roku. Na zbliżonym poziomie były ceny kukurydzy w Brazylii i portach Morza Czarnego (odpowiednio 204 i 202 USD/t wobec 228 USD/t we wrześniu 2023 r.). Zdecydowanie tańsza

była kukurydza w Europie Centralnej, gdzie płacono za nią od 182–183 USD/t (Węgry, Rumunia) do 189 USD/t (Rumunia) wobec 212–221 USD/t rok wcześniej.

Wykres 4. Eksportowe ceny kukurydzy ukraińskiej (USD/t, fob porty M. Czarnego)

Źródło: dane IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx

Tabela 8. Eksportowe ceny pszenicy, jęczmienia i kukurydzy oraz stawki frachtów morskich (USD/t)

Wyszczególnienie	2022		2023				2024		
	IX	XII	III	VI	IX	XII	III	VI	IX
Pszenica									
HRW nr 2 ^a	442	387	369	342	318	288	273	234	273
SRW nr 2 ^a	401	338	298	262	249	266	228	235	246
Argentyńska Trigo Pan ^b	421	394	350	360	314	247	222	286	261
Francuska standard ^c	348	335	292	253	248	247	213	248	245
Niemiecka B quality ^d	356	343	294	264	258	255	226	255	251
Morze Czarne paszowa ^f	282	267	262	212	-	-	174	213	203
Słowacka paszowa ^f	282	284	280	249	236	234	214	228	223
Rumuńska paszowa ^f	283	304	279	237	225	241	205	240	224
Węgierska paszowa ^f	323	348	270	207	188	179	166	187	212
Jęczmień									
Węgierski paszowy ^f	-	-	263	226	221	218	203	219	209
Słowacki paszowy ^f	266	272	287	251	259	258	230	264	233
Jęczmień francuski ^c	290	298	312	270	256	243	223	236	223
Jęczmień niemiecki ^d	296	297	257	207	184	181	193	199	199
Morze Czarne	282	274	249	190	187	191	174	184	193
Kukurydza									
US YC nr 3 ^a	337	313	288	269	235	211	192	197	206
Argentyńska ^b	306	313	300	237	237	216	189	193	194
Brazylia ^b	293	300	291	232	228	229	192	199	204
Morze Czarne	265	261	253	218	-	-	174	197	202
Słowacka paszowa ^f	-	328	261	220	212	213	198	195	189
Rumuńska paszowa ^f	272	281	261	227	219	-	172	188	183
Węgierska paszowa ^f	343	339	261	227	221	-	172	186	182
Stawki frachtów morskich									
Argentyna / ARAH ^e	35	35	32	25	36	31	31	33	31
Gulf / porty Polski ^g	31	30	28	22	30	34	33	30	28

^afob Gulf; ^bfob Rosario, Parangua; ^cfob Rouen; ^dfob Rostock; ^eAmsterdam, Rotterdam, Antwerpia – statki o największej ładowności; ^floco odpowiednio Węgry lub Słowacja; ^gstatki o ładowności maksymalnie 25 000 t

Źródło: IGC, FAO, KE. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx; <https://fpma.fao.org/giews/fpmat4/#/dashboard/tool/international>; https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/crops/cereals-statistics_en

W dalszych miesiącach bieżącego sezonu (2024/25) wzrost cen będą wspierały mniej korzystne relacje podaży i popytu, czyli mniejszy potencjał eksportowy głównych eksporterów w Europie, krajach WNP, a także zapowiedzi zwiększonych zakupów przez Egipt oraz złagodzenia regulacji importowych w Turcji. Nie bez znaczenia będzie też niepewność co do eskalacji konfliktu zbrojnego w Ukrainie oraz na Bliskim Wschodzie. Jednak możliwość dalszego umocnienia euro wobec dolara USA i silna konkurencja taniego ziarna z rejonu Morza Czarnego będą hamowały tendencje wzrostowe.

Wobec tego w kolejnych miesiącach sezonu 2024/25 należy liczyć się z możliwością dalszego wzrostu cen zbóż konsumpcyjnych. Ceny zbóż paszowych (kukurydza) po ewentualnym sezonowym spadku w październiku–listopadzie 2024 r. również będą rosły, ale ich dynamika powinna być mniejsza niż cen pszenicy. Aczkolwiek należy liczyć się z możliwością silnych, krótkoterminowych wahań. Wzrostowe tendencje mogą osłabnąć w I kwartale 2025 r., ale będzie to zależało w dużej mierze od rozwoju sytuacji w rejonie Morza Czarnego i na Bliskim Wschodzie oraz od wyników siewów ozimin w głównych rejonach produkcyjnych na półkul północnej. Poziom cen światowych powinien być jednak zbliżony lub niewiele wyższy od notowanego w analogicznym okresie sezonu 2023/24.

2. Światowy rynek wysokobiałkowych surowców paszowych

2.1. Produkcja nasion oleistych

Światowa produkcja nasion oleistych charakteryzuje się wieloletnim trendem wzrostowym, choć podlega wahanom, głównie z uwagi na dużą wrażliwość roślin oleistych na warunki pogodowe. Rosnąca liczba ludności na świecie i poprawa wyżywienia społeczeństw oraz rozwój produkcji biopaliw zwiększają popyt na oleje roślinne, a rozwój produkcji zwierzęcej na bazie pasz przemysłowych zwiększa zapotrzebowanie na śrutę wysokobiałkową. Czynniki te wpływają

na wzrost globalnej produkcji nasion oleistych i pochodnych ich przerobu.

Według prognoz USDA FAS z września 2024 r. światowa produkcja nasion siedmiu głównych roślin oleistych (soi, bawełny, orzeszków ziemnych, słonecznika, rzepaku, palmy oleistej i kokosowej) w sezonie 2024/25 wyniesie 687,4 mln t i będzie o 4,5% większa w porównaniu z poprzednim sezonem. Wzrost produkcji będzie możliwy dzięki większej powierzchni upraw (o 1,9%, do 276,0 mln ha, nie wliczając areatu palm olejowej i kokosowej), przy stabilnym poziomie plonowania (1,61 t/ha). Zwiększy się produkcja soi o 8,7%, spadnie słonecznika o 9,6% i rzepaku o 2,0%, a skumulowana pozostałych roślin oleistych będzie wyższa o 1,9%.

Światowe zasoby nasion oleistych (produkcja łącznie z zapasami początkowymi) wyniosą 818,5 mln t i będą o 5,2% większe niż w poprzednim sezonie. Globalne zużycie zwiększy się do 662,2 mln t (o 2,6%). Ponieważ zużycie nasion będzie mniejsze od ich produkcji (o 3,7% lub 25,2 mln t), zapasy na koniec sezonu wzrosną o 15,3% do 151,1 mln t. Wskaźnik zapasów do zużycia rocznego wyniesie 22,8% wobec 20,3% przed rokiem i 19,1% dwa lata wcześniej.

USDA FAS szacuje, że produkcja soi w sezonie 2024/25 będzie rekordowo wysoka i wyniesie 429,2 mln t wobec 394,8 mln t w sezonie 2023/24. Globalnie areal uprawy soi wzrośnie o 4,3%, a plonowanie będzie wyższe także o 4,3%. Zbiory w Brazylii zwiększą się o 10,5% do 169 mln t, w USA o 10,1% do 124,8 mln t i w Argentynie o 6,0% do 51 mln t. W tych trzech krajach zbiera się ponad 80% soi na świecie. Wśród pozostałych głównych producentów niewielki spadek oczekiwany jest jedynie w Chinach. W Ukrainie zbiory mają być aż o 38,0% wyższe, rosnąc do 6,8 mln t – jednak ze względu na toczącą się wojnę w tym kraju szacunek ten cechuje duża niepewność.

Światowe zasoby soi w bieżącym sezonie wzrosną o 9,2% do rekordowych 541,5 mln t. Natomiast jej zużycie zwiększy się o 5,1%, do 403,0 mln t. Globalne

zapasy na koniec sezonu będą wyższe o 19,9%, wzrastając do 134,6 mln t. Wskaźnik zapasów do zużycia zwiększy się z 29,3 do 33,4%, co należy uznać za wysoki poziom. Światowy eksport soi w sezonie handlowym 2024/25 (październik–wrzesień) prognozowany jest na 181,6 mln t, czyli o 2,1% więcej w skali roku. Największymi eksporterami soi pozostaną: Brazylia z wolumenem 105,0 mln t (bez zmian) i USA – 50,3 mln t (wzrost o 8,8%), a importerami Chiny – 109,0 mln t (spadek o 2,2%) i UE-27 – 14,6 mln t (+5,8%).

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2024/25 będą mniejsze o 2,0% i wyniosą 87,6 mln t. Globalnie areal zmniejszy się o 1,0%, a plonowanie obniży się w tym tempie. Decydujący wpływ na wyniki będzie mieć sytuacja w UE i Chinach, a w mniejszym stopniu w Australii i Ukrainie. W UE oczekiwany jest spadek zbiorów o 11,7% do 17,7 mln t, w Chinach o 4,4% do 15,6 mln t, a w Australii o 7,3% do 5,5 mln t. W Ukrainie zbiory rzepaku mają wynieść 3,7 mln t (mniej o 22,1%), na co złożyło się ograniczenie upraw i słabsze plony. Z kolei większa produkcja oczekiwana jest w Kanadzie (o 4,2% do 20,0 mln t) oraz Indiach (o 4,3% do 12,1 mln t). Światowe zasoby rzepaku w sezonie 2024/25 będą o 0,5% niższe i wyniosą 97,8 mln t. Zużycie wzrośnie się o 1,2% do 89,0 mln t. Globalne zapasy rzepaku na koniec sezonu zmniejszą się o 18,6% do 8,3 mln t, a relacja zapasów do zużycia obniży się z 11,3 do 9,4% (10,5% dwa lata wcześniej). Światowy eksport rzepaku w sezonie handlowym 2024/25 (październik/wrzesień) prognozowany jest na 17,3 mln t, mniej o 2,1% wobec poprzedniego sezonu. Największym eksporterem pozostanie Kanada (+3,7% do 7,0 mln t). W strukturze wywozu dużą rolę odgrywają także Australia (–6,9% do 4,8 mln t) i Ukraina (–10,3% do 3,3 mln t). Natomiast największymi importerami rzepaku pozostaną: UE – 6,6 mln t (wzrost o 20,8%), Chiny – 3,4 mln t (spadek o 30,6%) i Japonia – 2,0 mln t (mniej o 4,9%).

Z powodu zmniejszenia powierzchni uprawy (o 0,7%) i wyraźnego pogorszenia plonowania (o 9,0%) produkcja

nasion słonecznika w sezonie 2024/25 obniży się o 9,6% do 50,6 mln t. Zbiory w Rosji, która jest największym jego producentem, spadną o 6,4% (o 1,1 mln t) do 16,0 mln t. Areal w tym kraju ma być stabilny (5,3 mln ha), ale plonowanie obniży się z 1,84 do 1,72 t/ha. Zbiory w Ukrainie także spadną, o 19,4% do 12,5 mln t (mniej o 3,0 mln t), o czym zadecyduje spadek arealów (z 6,4 do 6,2 mln ha) i słabsze plony (-16,5% do 2,02 t/ha). Mniejsze będą także zbiory w UE (-5,0% do 9,5 mln t) i Argentynie (-2,4% do 3,8 mln t). Światowe zasoby nasion słonecznika w sezonie 2024/25 wyniosą 53,5 mln t i będą o 10,9% niższe niż w sezonie poprzednim. Zużycie obniży się o 10,2% do 51,0 mln t. Globalne zapasy nasion słonecznika na koniec sezonu zmniejszą się o 20,6% do 2,4 mln t i będą stanowić 4,7% zużycia wobec 5,3% przed rokiem i 7,4% dwa sezony wcześniej.

2.2. Relacje podaży-popytu na światowym rynku śrut oleistych

USDA FAS prognozuje światową produkcję podstawowych śrut oleistych i mączki rybnej w sezonie 2024/25 na 382,9 mln t, co oznacza wzrost o 3,0% wobec poprzedniego sezonu. Ich podaż zwiększy się o 3,1% do 400,8 mln t, a zużycie o 2,9% do 376,8 mln t. Globalny eksport oceniono na 106,1 mln t (+0,3%), a światowy import na 101,7 mln t (+0,6%). Udział śrut sojowej w wywozie wyniesie 70,4%, a w przywozie 70,0%. Największymi producentami śrut są: Chiny (101,6 mln t), USA (54,2 mln t), Brazylia (44,3 mln t), Argentyna (32,9 mln t) i UE (30,8 mln t). Znaczącymi producentami są także Indie (21,6 mln t) i Rosja (13,8 mln t), a w mniejszym już stopniu Indonezja i Ukraina. Do największych eksporterów śrut zalicza się: Argentynę (28,3 mln t), Brazylię (20,5 mln t) i USA (16,1 mln t), z kolei czołowymi importerami są: UE (21,1 mln t), Chiny (9,6 mln t), Wietnam (6,7 mln t) oraz Indonezja (6,2 mln t).

W sezonie 2024/25 produkcja śrut sojowej zwiększy się o 5,0% (lub 12,9 mln t) do 271,9 mln t, a zużycie wzrośnie

Tabela 9. Światowy bilans siedmiu^a głównych nasion oleistych (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	111,9	119,9	131,1	107,1	109,4
Produkcja	638,3	657,9	687,4	103,1	104,5
w tym: soja	378,7	394,8	429,2	104,2	108,7
rzepak	88,9	89,4	87,6	100,5	98,0
słonecznik	52,8	55,9	50,6	106,0	90,4
pozostałe	117,9	117,8	120,1	99,9	101,9
Ogólna podaż	750,2	777,7	818,5	103,7	105,2
w tym: soja	471,3	495,6	541,5	105,2	109,2
udział soi w podaży (%)	62,8	63,7	66,1	101,4	103,8
Ogólne zużycie	626,4	645,4	662,2	103,0	102,6
w tym: soja	366,5	383,3	403,0	104,6	105,1
rzepak	85,2	88,0	89,0	103,3	101,2
słonecznik	56,2	56,8	51,0	101,0	89,8
pozostałe	118,5	117,3	119,2	99,0	101,6
Zapasy końcowe	119,9	131,1	151,1	109,4	115,3
w tym: soja	100,9	112,3	134,6	111,3	119,9
zapasy/zużycie (%)	19,1	20,3	22,8	x	x
w tym: soja	27,5	29,3	33,4	x	x

^a bilans obejmuje nasiona soi, bawełny, orzeszków ziemnych, słonecznika, rzepaku, palmy oleistej i kokosowej

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 10. Światowy bilans ośmiu śrut oleistych^a (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	20,0	17,2	17,9	86,2	103,8
Produkcja	357,6	371,6	382,9	103,9	103,0
Podaż	377,6	388,8	400,8	103,0	103,1
Import	93,1	101,1	101,7	108,6	100,6
Eksport	97,6	105,8	106,1	108,3	100,3
Zużycie	355,8	366,2	376,8	102,9	102,9
Zapasy końcowe	17,2	17,9	19,5	103,8	109,4
Zapasy / zużycie (%)	4,8	4,9	5,2	x	x

^a obejmuje śrut: sojową, bawełnianą, z orzeszków ziemnych, słonecznikową, rzepakową, z palmy oleistej, z palmy kokosowej oraz mączkę rybną

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 11. Światowy bilans śrut sojowej (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	16,24	13,21	13,72	81,4	103,8
Produkcja	247,80	259,07	271,95	104,5	105,0
Podaż	264,03	272,28	285,66	103,1	104,9
Import	63,23	69,99	71,21	110,7	101,7
Eksport	67,07	73,67	74,76	109,9	101,5
Zużycie	246,99	254,88	266,32	103,2	104,5
Zapasy końcowe	13,21	13,72	15,79	103,8	115,1
Zapasy / zużycie (%)	5,35	5,38	5,93	x	x

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

o 4,5% (lub 11,4 mln t) do 266,3 mln t. Zapasy końcowe zwiększą się o 15,1% i wyniosą 15,8 mln t, co będzie stanowić 5,9% zużycia wobec 5,4% rok wcześniej i 5,3% dwa lata temu. Największym producentami śrut sojowej pozostaną Chiny

(+4,0% do 81,6 mln t), USA (+5,4% do 51,8 mln t), Brazylia (41,6 mln t, bez zmian w relacji rocznej) i Argentyna (+12,7% do 31,2 mln t). USDA FAS ocenia, że przedmiotem eksportu w globalnym ujęciu będzie 74,8 mln t śrut

sojowej (wzrost o 1,5%), a import wyniesie 1,2 mln t (+1,7%). Największymi jej eksporterami będą: Argentyna (27,3 mln t), Brazylia (20,5 mln t) i USA (15,9 mln t), a importerami UE (16,2 mln t), Indonezja (6,0 mln t) i Wietnam (5,7 mln t). Najwięcej śruty sojowej zużyją Chiny (80,6 mln t), USA (36,4 mln t) i UE (27,3 mln t).

Produkcja śruty rzepakowej w sezonie 2024/25 wzrośnie jedynie minimalnie (o 0,1%) do 49,1 mln t. Wzrosty w Kanadzie, Indiach i Rosji zrównoważą spadki w Chinach, UE i Ukrainie. Przedmiotem obrotu międzynarodowego będzie 10,6 mln t, a zużycie zwiększy się z 48,6 do 48,9 mln t. Zapasy końcowe wyniosą 1,4 mln t (2,9% zużycia) i będą o 3,6% wyższe niż przed rokiem (ich udział w zużyciu wyniósł wówczas 2,8%). Produkcja śruty słonecznikowej spadnie o 10,1% do 20,9 mln t, a jej podaż wyniesie 22,8 mln t (-8,8%). Powodem pogorszenia zaopatrzenia jest przede wszystkim mniejsza produkcja w Ukrainie, a w mniejszym stopniu także w Rosji i UE. Na koniec sezonu zapasy obniżą się o 26,7% do 1,4 mln t, co będzie stanowić 6,6% jej zużycia ogółem (wobec 8,3% rok wcześniej). Światowa produkcja mączki rybnej wzrośnie o 4,7% do 5,14 mln t, a zużycie zwiększy się nieco wolniej, o 3,3% do 5,68 mln t. Zapasy końcowe wzrosną o 12,9% do 0,24 mln t, co stanowić będzie 4,2% rocznego zużycia wobec 3,8% sezon wcześniej.

2.3. Światowe ceny surowców wysokobiałkowych

Rok 2023 zaczął się od podwyżek cen śrut oleistych, na co decydujący wpływ miały obawy o podaż soi z Argentyny, którą dotknęła najgorsza od dekad susza, a także z USA, co rodziło niepewność o dostępność surowca do produkcji śruty. Kolejne miesiące przyniosły jednak sukcesywne spadki cen, drożała jedynie mączka rybna. Za przecenami stały prognozy lepszych zbiorów, zwłaszcza soi, i wyższej produkcji śrut, taniejące zboża i mniejszy popyt na pasze ze strony producentów mięsa, między innymi w Chinach. Na rosnące ceny mączki rybnej

Tabela 12. Światowy bilans śruty rzepakowej (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	1,49	1,25	1,35	84,0	107,9
Produkcja	47,22	49,07	49,13	103,9	100,1
Podaż	48,71	50,33	50,48	103,3	100,3
Import	9,29	9,89	10,44	106,5	105,6
Eksport	9,78	10,23	10,64	104,6	104,0
Zużycie	46,97	48,64	48,89	103,6	100,5
Zapasy końcowe	1,25	1,35	1,40	107,9	103,6
Zapasy / zużycie (%)	2,67	2,78	2,86	x	x

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 13. Światowy bilans śruty słonecznikowej (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	1,08	1,72	1,87	160,1	108,8
Produkcja	23,07	23,31	20,95	101,0	89,9
Podaż	24,15	25,03	22,82	103,7	91,2
Import	8,57	9,57	8,00	111,8	83,6
Eksport	9,16	10,19	8,55	111,3	83,9
Zużycie	21,84	22,54	20,91	103,2	92,7
Zapasy końcowe	1,72	1,87	1,37	108,8	73,3
Zapasy / zużycie (%)	7,88	8,30	6,57	x	x

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 14. Światowy bilans mączki rybnej (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	0,27	0,23	0,21	86,5	90,9
Produkcja	4,51	4,91	5,14	108,9	104,7
Podaż	4,77	5,14	5,35	107,7	104,1
Import	3,33	3,41	3,61	102,3	105,9
Eksport	2,50	2,84	3,04	113,6	107,1
Zużycie	5,37	5,50	5,68	102,3	103,3
Zapasy końcowe	0,23	0,21	0,24	90,9	112,9
Zapasy / zużycie (%)	4,30	3,82	4,17	x	x

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

wpływ miały przede wszystkim obawy o podaż z Peru, gdzie władze opóźniły rozpoczęcie sezonu połowowego ze względu na niekorzystne warunki pogodowe wywołane El Niño. Druga połowa roku przyniosła odbicie cenowe, ale na koniec roku ceny śrut były niższe niż na jego początku.

Początek 2024 r. przyniósł kolejną falę obniżek, których przyczyn należy upatrywać w prognozach rekordowych zbiorów soi na świecie i mniejszym popycie, zwłaszcza z Chin, gdzie spada spożycie wieprzowiny – w 2024 r. ma być niższe o 3,0% w skali roku (warto nadmienić, że w 2023 r. pogłowię trzody

chlewnej spadło w tym kraju o 4,1%). W maju 2024 r. miał miejsce przejściowy wzrost cen (głównie śruty sojowej) z powodu obaw o zbiory soi w Brazylii, gdzie część plantacji zostało zalanych przez powódzie. Straty nie okazały się jednak znaczące, a korzystna pogoda sprawiła, że zbiory mogą być nawet większe, niż początkowo zakładano. W efekcie na rynek powróciła tendencja spadkowa cen.

Prognozy większych zbiorów głównych roślin oleistych pozwalają założyć, że w sezonie 2024/25 globalny bilans śrut będzie mniej napięty niż sezon wcześniej. Nie musi to jednak oznaczać istotnych przecen, ponieważ duży wpływ na po-

ziom cen mogą mieć czynniki pozabilansowe. Kluczowe dla kształtowania sytuacji podaży-popytu i cenowej będą warunki pogodowe w głównych rejonach upraw, ceny energii, popyt regulowany w dużej mierze wynikami poszczególnych gospodarek i tempem inflacji, a także decyzje polityczne dotyczące ceł i kontyngentów wywozowych w krajach eksporterskich oraz popyt ze strony sektora paliwowego na biopaliwa i biokomponenty. Istotną będzie także sytuacja w Ukrainie. Unia Europejska nie zdecydowała się wydłużyć tranzytu z Ukrainy po wrześniu 2023 r. (który wy-

kluczał pięć tzw. krajów przyfrontowych, w tym Polskę, z importu zbóż, rzepaku i słonecznika), ale taki zakaz wprowadziła jednostronnie między innymi Polska. Oczekiwana mniejsza podaż rzepaku i słonecznika może, zwłaszcza lokalnie, działać pro wzrostowo na jego ceny i ceny produktów pochodnych, ale soja jako dominująca roślina oleista będzie wyznaczać trendy cenowe.

Sezon 2022/23 przyniósł podwyżki cen mączki rybnej oraz śrutu sojowej, przy jednoczesnym spadku cen śrut rzepakowej i słonecznikowej. Głównym powodem

zmian cen była sytuacja podaży-popytu. Najmocniej podrożała mączka rybna, o 15,5% do średnio 1773 USD/t, znacznie mniejszą dynamikę wzrostu wykazywały ceny śrutu sojowej, które wzrosły o 3,2% do średnio 550 USD/t. Ceny śrutu rzepakowej obniżyły się o 14,1% do średnio 348 USD/t, a słonecznikowej były niższe o 10,3%, spadając do średnio 252 USD/t. Za podwyżkami cen mączki rybnej stały obawy o jej podaż z Peru, a za rosnącymi cenami śrutu sojowej wzmógł popyt z Chin, które są jej głównym importem i konsumentem globalnie.

Tabela 15. Notowania cen nasion i śrut oleistych na rynku światowym (USD/t)

Okresy	Śrut i mączka rybna				Relacje	
	sojowa ^a	rzepakowa ^b	słonecznikowa ^c	mączka rybna ^d	śr. sojowa śr. rzepakowa	śr. sojowa śr. słonecznikowa
2012/13	549	353	318	1791	1,56	1,73
2013/14	552	323	315	1660	1,71	1,75
2014/15	423	268	270	1632	1,58	1,57
2015/16	378	232	233	1517	1,63	1,62
2016/17	360	225	178	1377	1,60	2,02
2017/18	408	259	224	1506	1,58	1,82
2018/19	413	247	219	1477	1,67	1,89
2019/20	364	244	217	1407	1,49	1,68
2020/21	488	346	313	1486	1,41	1,56
2021/22	533	406	281	1536	1,31	1,90
2022/23	550	348	252	1773	1,58	2,18
2023/24 ^e	473	311	230	1759	1,52	2,05
2022/23						
X	551	366	195	1620	1,51	2,83
XI	534	358	209	1663	1,49	2,56
XII	577	367	223	1745	1,57	2,59
I	608	396	261	1776	1,54	2,33
II	621	408	279	1768	1,52	2,23
III	580	366	271	1723	1,58	2,14
IV	550	347	268	1763	1,59	2,05
V	515	299	265	1791	1,72	1,94
VI	497	314	261	1813	1,58	1,90
VII	527	334	272	1889	1,58	1,94
VIII	524	322	270	1885	1,63	1,94
IX	516	303	251	1844	1,70	2,06
2023/24						
X	527	290	241	1834	1,82	2,19
XI	582	330	245	1870	1,76	2,38
XII	535	328	250	1845	1,63	2,14
I	482	310	252	1794	1,55	1,91
II	447	297	232	1731	1,51	1,93
III	421	306	221	1730	1,38	1,90
IV	426	313	220	1708	1,36	1,94
V	473	329	216	1714	1,44	2,19
VI	458	325	233	1710	1,41	1,97
VII	427	297	219	1714	1,44	1,95
VIII	422	291	203	1699	1,45	2,08

^a 49% Argentyna, CIF Rotterdam; ^b 34% FOB ex-mill Hamburg; ^c Ukraina DAF; ^d 64-65% Bremen; ^e od X do VIII

Źródło: opracowanie IERGŻ PIB na podstawie Oil World.

Z kolei powodów obniżek cen śruty rzepakowej i słonecznikowej należy upatrywać w obfitych zbiorach, które zapewniły dużą podaż surowca produkcyjnego. W ciągu 11 miesięcy sezonu 2023/24 śruta sojowa kosztowała średnio 473 USD/t, co oznacza spadek o 14,5% w relacji rocznej. W tym czasie śruta rzepakowa potaniała o 11,9% do 311 USD/t, a słonecznikowa o 8,7% do średnio 230 USD/t. Mączka rybna straciła najmniej w tym okresie, 0,4% do średnio 1759 USD/t.

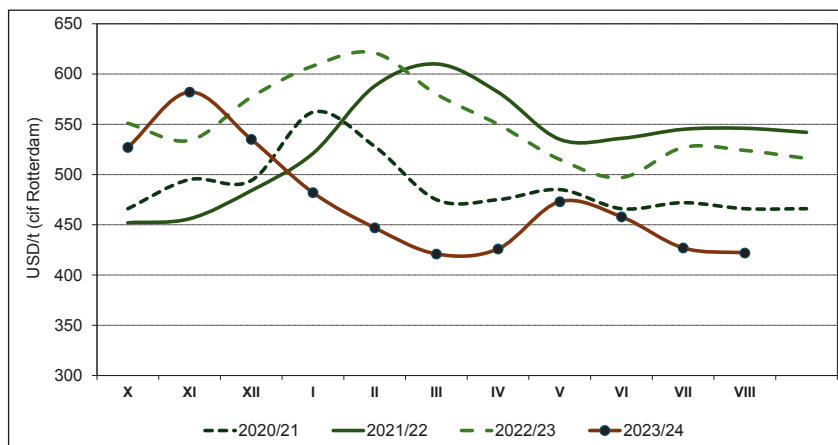
Średnia relacja cen śruty sojowej i śruty rzepakowej w ujęciu wieloletnim wyniosła 1,59 (średnio o 59% śruta sojowa była droższa od rzepakowej), a w poszczególnych sezonach tylko nieznacznie odbiegała od tego poziomu. W sezonie 2022/23 była ona mniejsza (1,58), a w pierwszych 11 miesiącach sezonu 2023/24 obniżyła się do 1,52. Wieloletni średni poziom cen śruty sojowej w odniesieniu do słonecznikowej wyniósł 1,77, ale w 11 pierwszych miesiącach sezonu 2022/23 wzrósł do 2,05 wobec 2,18 w sezonie 2022/23. Natomiast mączka rybna jest średnio trzykrotnie droższa niż śruta sojowa – w sezonie 2022/23 ta relacja wyniosła 3,2, a w 11 miesiącach kolejnego sezonu wzrosła do 3,7.

3. Produkcja pasz przemysłowych na świecie i w Unii Europejskiej

Według danych szacunkowych Alltech¹⁰ światowa produkcja pasz przemysłowych w 2023 r. zmniejszyła się o 0,4% i wyniosła 1287 mln t wobec 1289 mln t w roku poprzednim. Częściowo wynika to z ogólnego niższego zapotrzebowania na paszę z powodu bardziej efektywnego jej wykorzystania. Coraz bardziej intensywne systemy produkcyjne skupiają się na technologiach żywienia zwierząt zmniejszających zużycie paszy, wytwarzając tę samą lub większą ilość białka zwierzęcego. Zanotowany spadek (lub wyhamowanie wzrostu) to również odpowiedź na malejące marże wielu firm produkujących pasze, ale i produkty zwierzęce. Na produkcję pasz w 2023 r.

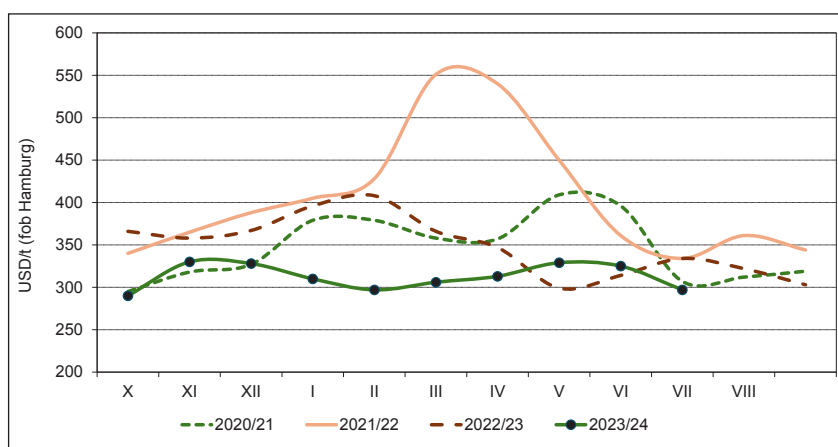
¹⁰ Alltech. (2024). *Agri-Food Outlook 2024*. <https://www.alltech.com/agri-food-outlook>

Wykres 5. Ceny śruty sojowej 49% Argentina

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World.

Wykres 6. Ceny śruty rzepakowej ex-mill Hamburg

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie danych Oil World.

wpływ miały również zmieniające się trendy żywieniowe i wzorce konsumpcji, powodowane wysoką inflacją, rosnącymi kosztami produkcji oraz czynnikami geopolitycznymi. Spadek produkcji pasz przemysłowych miał miejsce w Europie i Ameryce Północnej, natomiast jej wzrost zanotowano w pozostałych regionach. W Azji, gdzie produkcja pasz przemysłowych jest największa, jej wolumen zwiększył się 1,4% do 475 mln t. W Ameryce Północnej produkcja pasz przemysłowych zmniejszyła się w porównaniu z 2022 r. o 1,1% do 259 mln t, natomiast w Ameryce Łacińskiej był wzrost o 1,2% do 201 mln t, w Afryce o 1,9% do 51 mln t, na Bliskim Wschodzie jej wolumen zwiększył się o 1,1% do 36 mln t, a w Oceanii o 0,37% do 11 mln t. Europa, z powodu kolejnego ograniczenia produkcji (o 3,8% w 2023 r.), z wolumenem 253 mln t, spadła na trzecią pozycję

wśród producentów pasz na świecie, z udziałem niespełna 20%.

Chiny pozostały największym producentem pasz przemysłowych na świecie, po prawie 1% wzroście w 2023 r. do 263 mln t. W 2023 r. produkcja wieprzowiny w Chinach wzrosła o prawie 5%, co generowało zwiększone zapotrzebowanie na pasze. Jednocześnie ceny producentów trzody chlewnej spadły o 14% rok do roku, co znacząco pogorszyło opłacalność chowu. W efekcie pogłowia trzody chlewnej w Chinach na koniec 2023 r. zmniejszyło się o ponad 4%, w tym loch o prawie 6%, co skutkuje spadkiem zapotrzebowania na pasze w 2024 roku. Nieco inaczej jest w przypadku produkcji drobiarskiej (żywa rzeźnego i jaj), gdzie utrzymuje się tendencja wzrostowa, generująca w efekcie wzrost popytu na pasze.

Liczącymi się producentami pasz na Dalekim Wschodzie są również: Indie (z wolumenem 53 mln t i ponad 13% dynamiką wzrostu w 2023 r.), Wietnam (24 mln t, spadek o 3%) i Japonia (24 mln t, podobnie jak w roku poprzednim). W krajach tego regionu wolumen na poziomie 20 mln t jest osiągany również w Korei Południowej, Tajlandii oraz Indonezji.

Drugą pozycję w produkcji pasz przemysłowych utrzymały USA mimo 3% spadku i wolumenu 238 mln t. Brazylia jest trzecim co do wielkości producentem pasz przemysłowych. Ich produkcja w 2023 r. wyniosła 83 mln t wobec 82 mln t przed rokiem. W Meksyku, który również jest w pierwszej piątce największych producentów pasz przemysłowych na świecie, jej wolumen w latach 2022–2023 wyniósł 40 mln t. Kolejny rok z rzędu wzrosła również produkcja pasz przemysłowych w Rosji (o 1,3% do 35,5 mln t).

W 2023 r. zawirowania w gospodarce światowej z powodu wojny w Ukrainie (a wcześniej pandemii COVID-19) w mniejszym stopniu niż w roku poprzednim oddziaływały na produkcję pasz na świecie, ponadto wpływ był zróżnicowany regionalnie w skali świata. Istotnym wyzwaniem nadal pozostają regulacje dotyczące bardziej zrównoważonych praktyk, takich jak zmniejszona emisja azotu czy redukcja lub eliminacja antybiotyków. Choroby, takie jak grypa ptaków czy ASF, również mają istotny wpływ na branżę paszową.

Na całym świecie produkcja pasz dla brojlerów zwiększyła się o 3,5% do 385 mln t, głównie dzięki wzrostowi w Azji o 4,6% (o 7 mln t do 160 mln t), w tym w Indiach aż o 25%. W Afryce był wzrost z 14 do 17 mln t (o 21%), w Ameryce Północnej z 60 do 62 mln t (o 3%), w Ameryce Łacińskiej z 72 do 74 mln t (o 2,6%) i na Bliskim Wschodzie z 12,3 do 12,5 mln t (o 2%). Jedynie w Europie zanotowano spadek z 55 do 54 mln t (o prawie 2%). Światowa produkcja pasz dla niosek utrzymała się na poziomie 2022 r. i wyniosła 171 mln t.

Wpływ ASF na przemysł produkujący pasze dla trzody chlewnej trzody w 2023 r.

Tabela 16. Produkcja wysokobiałkowych surowców paszowych w UE (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Śruty i mączka rybna	30,74	30,82	30,76	100,3	99,8
w tym śruta sojowa	11,30	11,46	12,01	101,4	104,8
śruta rzepakowa	13,79	13,91	13,60	100,8	97,7
śruta słonecznikowa	5,14	4,97	4,65	96,8	93,5

Źródło: opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 17. Handel nasionami, śrutą oleistych i mączką rybną w UE (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Import soi	0,23	0,30	0,30	129,9	100,0
Import rzepaku	0,55	0,53	0,50	97,3	93,6
Import śrut	21,58	21,66	21,10	100,3	97,4
w tym śruty sojowej	16,01	16,30	16,20	101,8	99,4
Eksport śrut	2,71	2,68	2,67	98,9	99,3

Źródło: opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

Tabela 18. Zużycie śrut wysokobiałkowych w krajach UE (mln t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2023/24 2022/23	2024/25 2023/24
Śruty i mączka rybna	49,71	49,61	49,35	99,8	99,5
w tym śruta sojowa	26,74	26,84	27,34	100,4	101,9
śruta rzepakowa	13,80	13,90	13,85	100,7	99,6
śruta słonecznikowa	6,86	6,96	6,26	101,5	89,9

Źródło: opracowanie IERiGŻ-PIB na podstawie USDA FAS PSD. Pobrane 23 września 2024 z <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index.html#/app/advQuery>

był wciąż znaczący i dla wielu producentów trzody chlewnej nadal stanowił istotne wyzwanie. W regionie Azji i Pacyfiku, gdzie pasz przemysłowych dla trzody chlewnej produkuje się najwięcej, w 2023 r. jej poziom po raz kolejny obniżył się o 1,3% do 130 mln t. W Europie, według raportu Alltech, produkcja pasz dla świń spadła o 3,3% do 72,6 mln t. W Ameryce Północnej również był jej spadek (o 1% do 62 mln t), a wzrost zanotowano w krajach Ameryki Łacińskiej (o 2,4% do 42 mln t). Globalna produkcja pasz dla trzody chlewnej w 2023 r. na świecie zmniejszyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,2% do 321 mln t.

Zmniejszył się o 2,3% poziom produkcji pasz dla bydła mlecznego, a dla opasowego o 4,4%. Spadki wystąpiły we wszystkich regionach z wyjątkiem Azji, gdzie produkcja pasz dla bydła mlecznego wzrosła o 4,5%. Na drugim biegunie była Europa, gdzie wystąpił jej spadek o 6,7% do 37,8 mln t. Główne wyzwania dla tego sektora w Europie były związane z niższymi cenami mleka i chorobami

bydła, a także problemami związanymi z niedoborem wody w krajach takich jak Hiszpania i Portugalia (co prowadziło w niektórych gospodarstwach do radykalnego ograniczenia produkcji). Jednocześnie w Europie Centralnej i Południowo-Wschodniej spadek popytu na pasze przemysłowe dla bydła wynikał z dużych zasobów pasz objętościowych (w tym trawy na pastwiskach). Unijny przemysł mleczarski nadal będzie pod wpływem polityki środowiskowej prowadzącej do ograniczania stad, co skutkuje utrzymującym się zmniejszeniem produkcji mieszanek paszowych w tym sektorze.

Sektorem, który systematycznie notował relatywnie wysoki wzrost, jest akwakultura. W 2023 r. po raz pierwszy sektor ten odnotował spadek (o 4,4%, głównie z powodu znacznego ograniczenia dostaw pasz w Chinach z powodu niższych cen ryb. Spadła także produkcja pasz dla akwakultury w Europie, głównie z powodu chorób i większej śmiertelności łososi i pstrągów w Norwegii. Oczekuje się, że ten sektor będzie się nadal rozwijać,

ponieważ postrzegana jest jego zdrowotność i stosunkowo mniejszy wpływ na środowisko, co zachęca również konsumentów do zwiększonej konsumpcji ryb.

W 2023 r. na świecie wyprodukowano 556 mln t pasz dla drobiu (385 mln t dla brojlerów i 171 mln t dla niosek), 321 mln t pasz dla trzody chlewnej, 243 mln t pasz dla bydła (126 mln t dla mlecznego i 117 mln t dla opasowego), 52 mln t pasz dla ryb, 35 mln t karmy dla zwierząt domowych i ok. 80 mln t pasz pozostałych (dla pozostałych przeżuwaczy, innego drobiu, indyków i cieląt).

Według danych FEAC (Europejska Federacja Producentów Pasz) produkcja pasz przemysłowych (bez karmy dla zwierząt domowych) w UE-27 w 2023 r. wyniosła 147,8 mln t i była o 0,4% większa niż w 2022 roku. Gdyby w statystkach uwzględnić Wielką Brytanię, jeszcze do niedawna członka Wspólnoty, wówczas wielkość produkcji pasz przemysłowych w UE-28 byłaby większa o 15,5 mln t i wynosiłaby 163,3 mln t. Udział UE-27 w światowej produkcji pasz w 2023 r. był szacowany na 11,5%.

Pomimo globalnych problemów, a także utrzymywania się chorób zwierzęcych w 2023 r. produkcja pasz dla drobiu i bydła była wyższa niż w poprzednim roku i wyniosła odpowiednio: 49,0 i 42,6 mln t. Sektor mięsa wieprzowego w UE w 2023 r. nadal był w obliczu kilku wyzwań, w tym zmniejszonego popytu, wysokich kosztów paszy i wpływu afrykańskiego pomoru świń (ASF). Wyzwania te spowodowały, że produkcja pasz dla trzody chlewnej zmniejszyła się o ponad 3,3% do 48,2 mln t, a w porównaniu z 2021 r. spadek ten wyniósł ponad 8%. Kraje, które zanotowały spadek w tym segmencie, to w szczególności Niemcy, Francja, Holandia i Belgia, gdzie następuje ograniczanie stad świń w celu obniżenia emisji gazów cieplarnianych do środowiska, a wzrost zanotowano w Hiszpanii. Spośród liczących się producentów tych pasz wzrost zanotowano również w Polsce. Produkcja pasz dla bydła zwiększyła się w Hiszpanii, Holandii i w Niemczech.

Tabela 19. Produkcja pasz przemysłowych według regionów (mln t)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023 2022
Afryka	40,7	43,7	43,2	44,5	50,4	51,4	101,9
Azja	384,5	427,0	433,6	467,9	468,8	475,3	101,4
Europa	278,8	265,3	270,2	276,1	263,3	253,2	96,2
Ameryka Łacińska	164,3	168,9	177,6	187,9	198,2	200,7	101,2
Bliski Wschód	27,6	25,3	24,8	25,5	36,1	35,9	101,9
Ameryka Północna	236,0	236,0	248,1	259,4	262,1	259,3	98,9
Oceania	10,7	10,5	10,4	10,4	10,4	10,8	103,7
Razem	1142,6	1176,7	1207,7	1271,7	1289,2	1286,6	99,8

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie Alltech Global Feed Summary 2018–2024. Pobrane 9 września 2024 z <https://www.alltech.com/agri-food-outlook>

Tabela 20. Produkcja pasz przemysłowych w głównych krajach UE i na tle świata (mln t)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ^a	2023 2021
Niemcy	23,7	23,8	24,3	23,2	22,2	21,8	98,4
Hiszpania	24,3	25,2	25,4	27,2	26,5	28,7	108,3
Francja	20,8	20,9	20,8	20,6	19,2	19,4	100,8
W. Brytania	16,8	16,2	16,4	16,8	16,0	15,8	98,8
Holandia	14,9	14,7	14,7	14,4	14,3	13,8	96,8
Włochy	14,0	14,2	14,6	15,2	14,5	14,9	102,6
Polska*	11,2	11,2	11,6	10,7	11,6	11,5	99,0
Belgia	6,7	6,6	6,9	6,7	6,4	6,1	96,7
Dania	4,3	4,3	4,5	4,9	4,5	4,0	87,8
Węgry	3,8	3,8	3,8	4,0	3,6	3,3	91,6
UE-28	164,9	164,7	167,0	168,4	163,3	163,3	97,0
UE-27 (bez Wlk. Brytanii)	147,8	148,2	150,6	151,6	147,2	147,8	100,4
UE-15	140,0	139,9	125,4	127,1	122,1	123,1	100,8
UE-13	24,9	24,8	25,2	24,5	25,1	24,7	103,7
Świat	1142,6	1176,7	1207,7	1271,7	1289,2	1286,6	99,8
Udział UE -27 (%)	13,9	13,0	12,8	11,9	11,4	11,5	x

^a dane nieostateczne

Źródło: FEAC (Europejska Federacja Producentów Pasz). Pobrane 9 września 2024 z <https://fefac.eu/statistics/>

Udział pasz dla trzody w łącznej produkcji pasz w UE w 2023 r. wyniósł 32,6% wobec 33,8% w roku poprzednim. Udział pasz dla drobiu wyniósł 33,1% (32,5% przed rokiem), a dla bydła 28,8%.

Spośród krajów UE najwięcej pasz przemysłowych od 2018 r. produkuje się w Hiszpanii (prawie 29 mln t w 2023 r.), Niemczech (ok. 22 mln t) oraz we Francji (ok. 19 mln t). Znaczącymi ich producentami w UE są również: Holandia i Włochy, przekraczając 14–15 mln t rocznie. Wielka Brytania, będąc członkiem UE, produkując 16–17 mln t pasz rocznie, była w ścisłej czołówce producentów. Wśród największych producentów pasz przemysłowych w UE większy ich wolumen w 2023 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wytworzono w Hiszpanii (o 8,3%), we Francji (o 0,8%) i Włoszech (o 2,6%), natomiast

w Polsce (według danych GUS-u) zanotowano spadek o 1,0%.

Liderem w produkcji pasz dla trzody i bydła pozostaje Hiszpania. W 2023 r. wytworzono w tym kraju 13,6 mln t pasz przemysłowych dla trzody i 9,6 mln t dla bydła. W Niemczech, które są drugim co do wielkości producentem w tym segmencie, ich wolumen wynosił odpowiednio 8,0 i 6,8 mln t. Natomiast Francja pozostała największym producentem pasz dla drobiu (7,8 mln t), tylko nieznacznie wyprzedzając Polskę (7,0 mln t). Znaczące ilości tych pasz produkuje się również w Niemczech i we Włoszech.

Produkcja pasz przemysłowych koncentruje się w krajach UE-15, a obecnie UE-14 (ok. 83%), gdzie w 2023 r. wytworzono

123,1 mln t. W krajach UE-13 w ubiegłym roku wyprodukowano 24,7 mln t pasz, tj. o 1,6% mniej niż rok wcześniej, z tego więcej niż połowę stanowiły pasze dla drobiu. Polska pozostaje zdecydowanie największym wśród państw UE-13 producentem pasz dla drobiu, trzody i bydła.

W strukturze zużycia surowców paszowych w UE od lat największy, ale i powoli rosnący, udział mają zboża paszowe (ponad 50% w 2022 r.) i śruty oleiste (25%). Duży udział w strukturze mają również produkty uboczne pochodzące z przemysłu spożywczego (ponad 12%). Są to dosyć stabilne udziały od kilku lat.

Uwagę zwraca wciąż marginalne znaczenie strączkowych, których w latach 2021–2022 średnie zużycie w przemyśle paszowym wyniosło zaledwie 2,0 mln t, co stanowiło 1,4% ogółu komponentów.

Ekspert przewidują, że w 2024 r. mniej pasz przemysłowych w UE zostanie wyprodukowanych dla sektora trzody chlewnej, co będzie wynikało przede wszystkim z redukcji pogłowia w związku z utrzymującym się na terenie UE afrykańskim pomorem świń (ASF). Według FEFAC sektor pasz dla świń będzie musiał stawić czoła ciągłym wyzwaniom, a spadek produkcji może wynieść 1–2%,

gdyż spadek pogłowia świń oraz presja ekonomiczna i chorobowa na rolników, w tym afrykański pomór świń (ASF), w dalszym ciągu negatywnie wpływają na produkcję. Jedynie w Polsce oraz Irlandii jest lekkie ożywienie, co może spowolnić spadek produkcji w sektorze. Inne kraje, takie jak Niemcy, Belgia i Holandia, wskazują na ciągłą presję polityczną na rzecz ograniczenia emisji z rolnictwa i wolumenu produkcji zwierzęcej, co prowadzi do wysokiego poziomu niepewności w całym sektorze trzody chlewnej. Natomiast przewiduje się wzrost produkcji pasz przemysłowych dla drobiu i bydła.

Tabela 21. Zużycie surowców w produkcji pasz przemysłowych w UE (mln t)

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020 ^a	2021 ^a	2022 ^a
Zboża paszowe	78,91	79,84	81,75	83,01	76,52	77,48	74,33
Śruty oleiste	41,07	41,20	41,63	40,75	37,78	37,64	36,57
Pasze spożywcze ^b	18,13	19,93	20,69	20,08	17,78	18,04	17,95
Susze paszowe	2,12	2,11	2,18	2,23	2,31	2,34	2,30
Minerały i witaminy	5,34	5,53	5,65	5,60	5,08	4,95	4,70
Oleje i tłuszcze	2,73	2,80	2,86	2,81	2,55	2,59	2,66
Strączkowe	2,23	2,23	2,30	2,16	2,27	2,02	2,01
Mleczarskie	0,71	0,71	0,71	0,71	0,73	0,73	0,69
Mączki zwierzęce	0,70	0,74	0,78	0,80	0,70	0,69	0,73
Inne	6,35	6,47	6,26	6,57	5,15	5,48	5,46
Razem	158,29	161,56	164,81	164,72	150,87	151,96	147,40

^a bez Wielkiej Brytanii, ^b produkty uboczne przemysłu spożywczego

Źródło: FEFAC. Pobrane 9 września 2024 z <https://fefac.eu/wp-content/uploads/2024/03/FF2023.pdf>

Tabela 22. Wielkość i struktura produkcji pasz w UE

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ^a
(mln t)							
Dla bydła	45,5	48,1	47,7	42,4	42,3	41,7	42,6
Dla trzody	51,4	51,5	51,7	51,3	52,6	49,8	48,2
Dla drobiu	55,1	55,7	56	48,9	48,9	47,8	48,9
Pozostałe	9,4	9,6	9,3	8	8,0	7,9	8,1
Razem	161,4	164,9	164,7	150,6	151,8	147,2	147,8
struktura (%)							
Dla bydła	28,2	29,2	29,0	28,2	27,9	28,3	28,8
Dla trzody	31,8	31,2	31,4	34,1	34,7	33,8	32,6
Dla drobiu	34,1	33,8	34,0	32,5	32,2	32,5	33,1
Pozostałe	5,8	5,8	5,6	5,3	5,3	5,4	5,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

^a dane nieostateczne

Źródło: FEFAC. Pobrane 9 września 2024 z <https://fefac.eu/statistics/>

Tabela 23. Najwięksi producenci pasz dla bydła, trzody i drobiu w UE (mln t)

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	<u>2023</u> <u>2022</u>
Pasze dla bydła								
Hiszpania	8,4	8,5	9,2	9,5	9,3	9,1	9,6	105,5
Niemcy	6,9	7,0	7,0	6,9	6,7	6,7	6,8	101,5
Francja	5,3	5,4	5,5	5,4	5,3	5,3	5,4	101,9
Holandia	4,6	4,6	4,5	4,5	4,3	4,4	4,3	97,7
W. Brytania	5,4	5,7	5,3	5,4	5,5	5,3	5,4	101,9
Włochy	3,2	3,3	3,4	3,4	3,7	3,7	3,7	100,0
Polska	1,1	1,2	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2	100,0
UE-28	45,2	47,8	47,4	47,5	47,4	47,0	47,9	101,9
UE-27	39,8	42,1	42,1	42,1	41,9	41,7	42,6	102,2
Pasze dla trzody								
Hiszpania	10,4	10,7	11,1	11,4	13,4	13,0	13,6	104,6
Niemcy	9,8	9,5	9,6	9,8	9,4	8,5	8,0	94,1
Holandia	5,3	5,1	5,0	4,9	4,8	4,7	4,3	91,5
Francja	5,0	4,9	5,0	5,0	4,8	4,5	4,3	95,6
Belgia	3,5	3,5	3,5	3,6	3,6	3,2	3,0	93,8
Polska	2,5	2,5	2,4	2,5	2,4	2,5	2,7	108,0
Dania	2,1	2,1	2,2	2,6	2,9	2,5	2,1	84,0
UE-28	51,4	51,5	51,7	53,3	55,1	52,1	50,3	96,5
UE-27	49,3	49,4	49,5	51,0	52,7	49,8	48,2	96,8
Pasze dla drobiu								
Francja	8,6	8,7	8,6	8,6	8,6	7,7	7,8	101,3
W. Brytania	7,0	7,2	7,2	7,2	7,4	6,9	6,7	97,1
Włochy	5,9	5,9	6,0	6,1	6,4	5,7	6,1	107,0
Niemcy	6,4	6,4	6,4	6,5	6,4	6,2	6,3	101,6
Holandia	4,0	4,1	4,0	4,1	4,1	4,2	4,1	97,6
Hiszpania	4,2	4,3	6,9	4,2	4,4	4,3	5,0	116,3
Polska	6,8	6,8	6,9	7,1	6,3	7,2	7,0	97,2
UE-28	55,1	55,7	56,0	56,4	56,0	54,7	55,6	101,6
UE-27	48,1	48,5	48,8	49,2	48,7	47,8	48,9	102,3

Źródło: FEFAC. Pobrane 9 września 2024 z <https://fefac.eu/statistics/>

II. KRAJOWA PRODUKCJA SUROWCÓW PASZOWYCH

1. Krajowa produkcja pasz zbożowych

1.1. Nieznaczny spadek produkcji pasz zbożowych¹¹ w sezonie 2024/25

W sezonie 2023/24 bieżąca podaż ziarna ze zbiorów w 2023 r. przewyższała krajowe zużycie o 9,9 mln t (10,2 mln t nadwyżek w poprzednim sezonie). Zatem był to drugi z rzędu sezon, który rozpoczął się z bardzo dużymi nadwyżkami wewnętrznymi. Zapasy początkowe oszacowano na 8,3 mln t wobec 6,3 mln t na początku sezonu 2022/23. Z tego powodu krajowa podaż zbóż¹² w sezonie 2023/24 wzrosła o 5,2% do 43,9 mln t. Zmalała podaż krajowa owsa i mieszanek (spadek o 16,7%), co zostało skompensowane wzrostem podaży krajowej pozostałych zbóż, w tym kukurydzy o 17,4% i żyta o 20,7%. Podaż krajowa pozostałych zbóż zwiększyła się nieznacznie.

Podaż całkowita (po uwzględnieniu szacowanych obrotów handlu zagranicznego) jest szacowana na 46,1 mln t, tj. o 0,6% mniej niż w sezonie 2022/23, ponieważ znacznie zmalał import, szczególnie kukurydzy z Ukrainy. Zużycie w sezonie 2023/24 jest szacowane na 25,8 mln t, czyli na poziomie o 2,0% wyższym niż w poprzednim sezonie. Import zmalał o ponad połowę do 2,2 mln t. W tej sytuacji, dzięki rekordowemu wolumenowi eksportu (wzrost o ponad 10% do 14,3 mln t), zapasy na koniec sezonu zmniejszyły się o 26,2% do 6,1 mln t. Należy jednak nadmienić, że ponad 70% zapasów zbóż charakteryzowała się ograniczoną mobilnością. Są to bowiem zboża paszowe (głównie owies, mieszanki oraz pszenżyto) niewchodzące do obrotu rynkowego (lub wchodzące w relatywnie niewielkim stopniu), przeznaczone na spasanie sposobem gospodarskim. Zapasy pszenicy zmniejszyły się do około 1,2 mln t, z czego około 1,1 mln t znajdowało się

w kanałach rynkowych. Duża część pasów pozostałych (około 65%) znajduje się w gospodarstwach rolnych.

Zbiory zbóż w 2024 r. są szacowane na 35,3 mln t¹³, tj. o 1,6% mniej niż w 2023 roku. Według szacunków IERiGŻ PIB zbiory zbóż, w porównaniu z poprzednim rokiem, zmalały o 3,9% do 34,3 mln t. Różnica wynika z mniejszych niż wynika z danych szacunkowych GUS-u zbiorów kukurydzy¹⁴. Zbiory zbóż podstawowych

¹³ GUS. (2023). *Przedwinykowy szacunek głównych ziemio-plodów rolnych i ogrodnicych w 2023 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnicy/przedwinykowy-szacunek-glownych-ziemio-plodow-rolnych-i-ogrodnicych-w-2023-roku.4.22.html>

¹⁴ Ze względu na to, że w ww. przedwinykowym szacunku GUS nie publikuje szacunku zbiorów kukurydzy, a wyliczenie jej zbiorów poprzez różnicę pomiędzy zbiorami ogółem a zbiorami zbóż podstawowych i pozostałych zbożowych daje ok. 9,5–9,6 mln t, co według informacji z rynku (rolnicy, organizację branżowe, ośrodki doradztwa rolniczego, firmy

są szacowane na 25,4 mln t (spadek o 4,3%). Zmniejszyła się produkcja większości zbóż paszowych, w tym kukurydzy o 2,8% do 8,9 mln t, mieszanek o 6,1% do 0,9 mln t, pszenżyta o 5,5% do 5,1 mln t i owsa o 2,6% do 1,5 mln t, żyta o 4,6% do 2,5 mln t. Zwiększyły się zbiory owsa (o 8,5% do 1,7 mln t) i jęczmienia (o 1,4% do 2,9 mln t). Produkcję pszenicy szacuje się na 12,3 mln t, tj. o 6,4% mniej niż w 2023 roku. Niekorzystne warunki pogodowe w okresie wegetacji i zbiorów spowodowały, że produkcja pszenicy i żyta o parametrach ziarna paszowego jest znacznie większa niż w poprzednim roku.

analizujące rynek zbóż) wydaje się być wartością zawyżoną, na tym etapie do analizy użyto szacunków własnych, w związku z czym wysokość zbiorów ogółem jest szacowana na poziomie niższym niż GUS-u. Korekty szacunku zbiorów kukurydzy wykonanych przez IERiGŻ PIB będą dokonane po publikacji szacunku wynikowego (ostatecznego) przez GUS.

Tabela 24. Zbiory zbóż^a (tys. t)

Wyszczególnienie	2020 ^b	2021	2022	2023	2023 2022	2024 szacunek	2024 2023
Pszenica	12 669	12 119	13 456	13 175	97,9	12 348	93,7
Żyto	29 60	2 520	2 377	2 580	108,5	2 461	95,4
Jęczmień	3 001	3 018	2 835	2 906	102,5	2 947	101,4
Owies	1 658	1 656	1 529	1 531	100,1	1 661	108,5
Mieszanki	2 080	2 232	1 191	922	77,4	866	93,9
Pszenżyto	6 195	5 451	5 546	5 382	97,1	5 084	94,5
Razem podstawowe	28 562	26 995	26 934	26 497	98,4	25 367	95,7
Kukurydza	6 822	7 461	8 504	9 150	107,6	8 890 ^c	92,6
Razem zboża	35 384	34 456	35 437	35 647	100,6	34 257^b	96,1

^a bez prosa, gryki i pozostałych zbożowych; ^b szacunek na podstawie danych GUS-u z PSR 2020; ^c szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u, prognoza IERiGŻ PIB.

Tabela 25. Bilans zbóż^a ogółem (tys. t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	6 283	8 245	6 083	73,8
Produkcja	35 437	35 647	34 257	96,1
Zasoby krajowe	41 721	43 892	40 340	91,9
Import	4 697	2 227	2 195	98,6
Ogółem zasoby	46 418	46 119	42 535	92,2
Zużycie krajowe:	25 252	25 768	26 059	101,1
w tym spasanie	14 480	15 100	15 400	102,0
Eksport ^b	12 921	14 268	11 320	79,3
Razem rozchody	38 173	40 036	37 379	93,4
Zapasy końcowe	8 245	6 083	5 156	84,8
Zbiory minus zużycie	10 185	9 879	8 198	83,0
Zapasy/zużycie (%)	32,6	23,6	19,8	x

^a bez prosa, gryki i pozostałych zbożowych, ^b łącznie z produktami przemiału w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 23 września 2024 z <https://stat.gov.pl>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

¹¹ Zboża i otręby.

¹² Zapasy początkowe plus zbiory.

W sezonie 2024/25 mniejsze niż rok wcześniej zapasy początkowe (spadek o 26,2%) w połączeniu ze słabszymi zbiorami spowodowały redukcję krajowych zasobów zbóż o 8,1% do 40,3 mln t. Import przewidywany jest na blisko 2,2 mln t (spadek o 1,4%). Wobec tego podaż całkowita może się zmniejszyć o 7,8% do 42,5 mln t. Zużycie zbóż przewiduje się na blisko 26,1 mln t, tj. o 1,1% więcej niż w sezonie 2023/24, w tym zużycie paszowe (spasanie) jest przewidywane na 15,4 mln t (wzrost o 4,3% w stosunku do sezonu 2023/24). Eksport może zmniejszyć się o ponad 20% do 11,3 mln t. Rozchody ogółem (zużycie krajowe plus eksport) zmniejszą się o blisko 7% do 37,4 mln t. Zapasy końcowe zmniejszą się o ponad 15% do 5,2 mln t, co w relacji do zużycia krajowego stanowiłoby 19,8% wobec 23,6% rok wcześniej. Pomimo spadku nadal byłby to wysoki poziom. W strukturze zapasów nadal będą dominowały zboża paszowe.

1.2. Produkcja zbożowych surowców paszowych¹⁵

Krajowa produkcja pasz zbożowych w sezonie 2024/25 oceniana jest na 25,0 mln t, czyli o 6,0% mniej niż w poprzednim sezonie, z czego 23,6 mln t stanowiłoby ziarno paszowe ze zbiorów w 2024 r. (spadek o 5,5%). Zmalała produkcja paszowa większości zbóż, w tym najbardziej żyta i pszenicy paszowej (spadek o 10–11%). Wzrost wystąpił jedynie w przypadku jęczmienia (o 4,8%) oraz owsa i mieszanek (o 3,6%). Produkcja pszenicy z przeznaczeniem na spasanie może okazać się większa niż szacowana w tabeli 24, ponieważ jakość ziarna z tegorocznych zbiorów jest znacznie gorsza niż w 2023 r. i udział ziarna o parametrach paszowych może wykluczać większe ilości tego zboża z przemiatów konsumpcyjnych. Podaż otrąb może być mniejsza o blisko 14,0%.

2. Produkcja surowców wysokobiałkowych

Według wstępnych prognoz krajowa produkcja wysokobiałkowych surowców

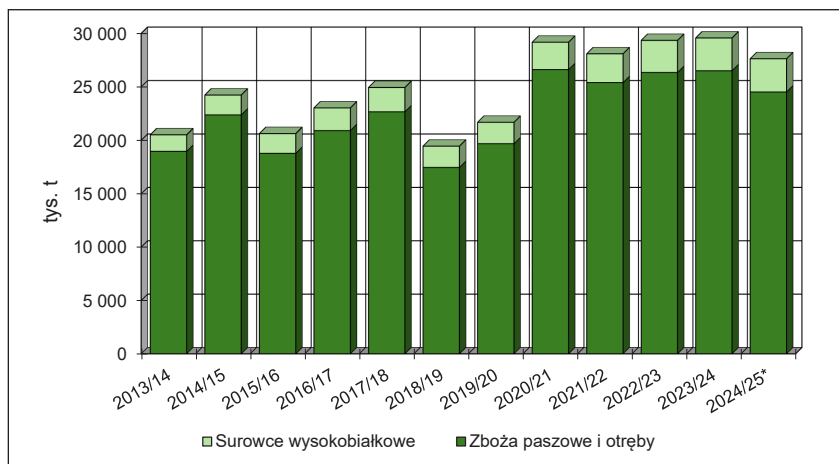
¹⁵ Podaż całkowita minus rozchody niepaszowe.

Tabela 26. Produkcja zbożowych surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Ziarno paszowe	24 711	24 859	23 097	92,9
Owies i mieszanki	2 357	2 114	2 190	103,6
Pszenica paszowa	7 534	7 526	6 768	89,9
Żyto	1 120	1 267	1 120	88,4
Jęczmień	1 787	1 912	2 004	104,8
Pszenżyto	4 900	4 645	4 358	93,8
Kukurydza	7 013	7 395	6 657	90,0
2. Otręby	1 635	1 650	1 422	86,2
3. Ogółem	26 346	26 509	24 519	92,5

Źródło: szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

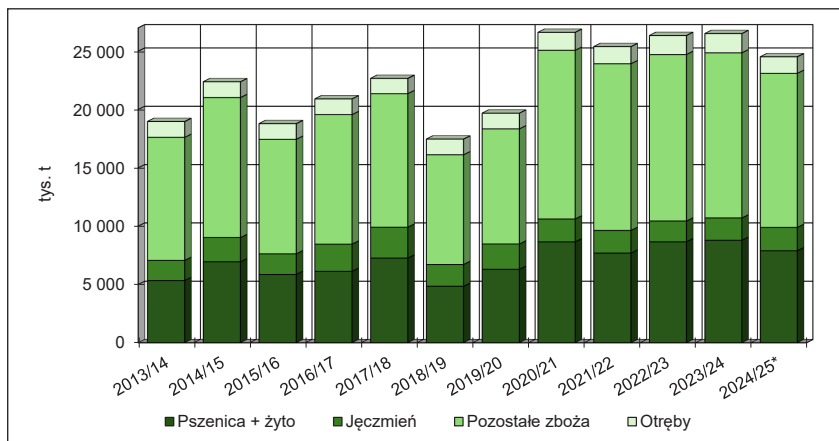
Wykres 7. Krajowa produkcja pasz treściwych

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 8. Krajowa produkcja pasz zbożowych

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

paszowych w sezonie 2024/25 może wynieść 2,88 mln t wobec 2,86 mln t w sezonie poprzednim i 2,64 mln t w sezonie 2022/23.

Produkcja śruty rzepakowej może być o ok. 5% mniejsza niż w poprzednim se-

zonie. Zbiory strączkowych pastewnych na ziarno, według szacunków IERiGŻ PIB, zwiększyły się aż o 17%. W analizie uwzględniono suszony wywar gorzelniany (tzw. DDGS) z kukurydzy oraz pasze sojowe, których wielkość produkcji jest szacunkiem IERiGŻ PIB.

2.1. Produkcja śrut rzepakowych

W sezonie 2023/24, dzięki wzrostowi produkcji rzepaku i wysokiemu zapotrzebowaniu na olej (jadalny i do celów technicznych), jego przerób w porównaniu z sezonem poprzednim zwiększył się o ok. 2% i wyniósł ok. 3,55 mln t. Według wstępnego szacunku GUS-u zbiory rzepaku w Polsce w 2024 r. wyniosły 3,3 mln t i były o 11% mniejsze od ubiegłorocznych. Eksport rzepaku może zmniejszyć się nawet o 60% do 300 tys. t, a import może wzrosnąć do ok. 450 tys. t (po drastycznym spadku w minionym sezonie do 301 tys. t wobec 916 tys. t w sezonie 2022/23). Przerób rzepaku w sezonie 2024/25 będzie o ok. 5% mniejszy niż w poprzednim sezonie. Produkcja śruty rzepakowej i makuchu rzepakowego (łącznie ujmowanych w statystykach GUS-u) może wynieść 1950 tys. t wobec 2058 tys. t w sezonie 2023/24.

2.2. Strączkowe pastewne na ziarno

Wprowadzenie na szerszą skalę wsparcia finansowego do uprawy roślin strączkowych spowodowało wzrost zainteresowania ich uprawą. Rekordowy jak dotąd areal odnotowano w 2015 r. – ok. 313 tys. ha, a produkcja nasion wyniosła wówczas 543 tys. t. Następnie, z powodu mniej korzystnych warunków wsparcia finansowego, zainteresowanie uprawą strączkowych pastewnych na ziarno zmniejszyło się, a zbiory w latach 2018–2019 spadły do zaledwie ok. 350 tys. t. Ostatnie lata przyniosły ponowny wzrost ich produkcji, która w 2022 r. była rekordowa i wyniosła 620 tys. t (przy areale 288 tys. ha i średnich plonach 21,5 dt/ha). W 2023 r. areal ich uprawy wyniósł 276 tys. ha, średnie plony obniżyły się do 20,9 dt/ha, a zbiory zmniejszyły do 578 tys. t.

W strukturze ich uprawy i produkcji największy udział stanowią łubiny (ok. 67% w 2023 r.), których wymagania glebowe są najmniejsze, ale i uzyskiwana wydajność z 1 ha jest bardzo niska (1,79 t/ha w 2023 r.). Generalnie średnie plony strączkowych pastewnych na ziarno są

Tabela 27. Produkcja wysokobiałkowych surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Śruty rzepakowe ^a	1458	1848	1932	2006	2058	1950	94,8
Mączki rybne	8	9	10	6	8	10	125,0
Nasiona strączkowe	346	475	463	620	578	678	117,3
DDGS kukurydziany ^a	162	179	230	258	275	285	103,6
Pasze sojowe ^a	25	50	60	110	145	185	127,6
Ogółem	1999	2561	2695	3000	3064	3108	101,4
PAP ^c	304	318	350	377	334	350	104,8

^a szacunki własne; ^b w stosunku do poprzednich wydań analizy na podstawie niepublikowanych danych GUS-u skorygowano szacunki dotyczące produkcji krajowej mączki rybnej; ^c mąki, mączki i granulki z mięsa i podrobów, niejadalne; skwarki, stanowiące potencjalny PAP – według nomenklatury GUS-u symbol PKD 10131600

Źródło: obliczono na podstawie niepublikowanych danych GUS-u oraz szacunków IERiGŻ PIB.

niskie i w latach 2015–2023 wahały się w przedziale 17,0–21,7 dt/ha, a ich wysokość w poszczególnych latach była uzależniona od warunków pogodowych oraz struktury upraw (większy udział mieszanek i wyżej plonującego bobiku skutkowało wzrostem ich średniego plonu i zbioru z 1 ha).

Dotychczas brak jest informacji o wysokości zbiorów nasion strączkowych pastewnych w 2024 roku. Według szacunków IERiGŻ PIB w bieżącym roku areal uprawy strączkowych na ziarno zwiększył się do 326 tys. ha. Areal uprawy łubinów szacowany jest na 190 tys. ha, plony mogły wynieść 17,6 dt/ha, a zbiory ok. 334 tys. t. W rekordowym pod tym względem 2022 r. było to odpowiednio 193 tys. ha i 361 tys. t. Areal uprawy wymagającego bobiku, który ma podobne wymagania glebowe i środowiskowe jak zboża intensywne, czyli na przykład pszenica, w 2023 r. jest oceniany na 47 tys. ha, tj. o ok. 7 tys. ha więcej niż w roku poprzednim. Plony bobiku szacuje się na 29,3 dt/ha, a zbiory na 138 tys. t. Nieco większy areal (ok. 49,0 tys. ha) zajmował groch pastewny, co w porównaniu z rokiem poprzednim stanowi wzrost o 36%. Jego plony szacuje się na niespełna 21,5 dt/ha, a zbiory na ok. 105 tys. t, o 28 tys. t więcej niż w roku poprzednim.

Poziom plonów mieszanek zbożowo-strączkowych jest o 20–30% niższy od przeciętnych plonów zbóż. W 2024 r.

plony mieszanek zbożowo-strączkowych są oceniane na 29 dt/ha, co przy areale ok. 30 tys. ha daje zbiory w wysokości ok. 87 tys. t.

W najbliższych latach uwarunkowania rynkowe w uprawie strączkowych pastewnych będą wykazywały rosnące ryzyko produkcyjne w związku z utrzymującą się relatywnie niską opłacalnością uprawy względem innych roślin gwarantujących z wyższe przychody z hektara UR. Jednym z istotnych czynników decydujących o rozwoju tych upraw będą ograniczenia ilości pestycydów w rolnictwie. Natomiast impulsem wzrostowym mogą być działania wspierające zmniejszenie uzależnienia się sektora paszowego i chowu zwierząt od importowanych źródeł białka, w tym głównie modyfikowanej śruty sojowej, oraz dopłaty w ramach ekoschematów. Nie będzie jednak presji z powodu wejścia w życie zakazu stosowania pasz GMO w żywieniu zwierząt, gdyż moratorium z tym związane zostało przedłużone o kolejne pięć lat do 1 stycznia 2030 roku.

2.3. Przetworzone białko zwierzęce (dawniej mączki pochodzenia zwierzęcego)

Przez blisko dwadzieścia lat obowiązywał zakaz stosowania mączek mięsno-kostnych jako komponentu do pasz, zatem nie były one surowcem białkowym stosowanym w żywieniu zwierząt gospodarskich (dozwolone w paszach

dla ryb). We wrześniu 2021 r. Komisja Europejska¹⁶ zezwoliła na ograniczone zastosowanie wybranych materiałów z białka owadziego, białka drobiowego i wieprzowego (dopuszczono krzyżowe skarmianie przetworzonych bezpiecznymi metodami białek nieprzeżuwaczy: drobiowymi – trzody chlewnej i trzodowymi – drobiu).

W zakładach przetwarzających produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego, jak i zakładach paszowych, produkcja powinna być zorganizowana w takie ciągi (linie) technologiczne, które wykluczają możliwość zanieczyszczeń białek jednego gatunku zwierząt (np. drobiu) białkiem innego gatunku (np. trzody chlewnej). Te same w nowym stanie prawnym restrykcje są wymagane na etapie żywienia, w którym drobiu nie można karmić paszami ze śladowymi chociażby komponentami białka drobiowego, a trzody chlewnej paszami nawet ze znikomą zawartością białka wieprzowego. Statystyki GIW-u i GUS-u nie rozróżniają rodzajów wytworzonego PAP na drobiowy czy wieprzowy. Biorąc jednak pod uwagę dominujący udział produkcji żywca drobiowego, można przypuszczać, że w strukturze dotychczas produkowanego PAP większy jest udział białka drobiowego niż wieprzowego. Zakłady utylizacyjne nie muszą zachowywać czystości gatunkowej i najczęściej wytwarzają PAP mieszany, ale koniecznie z surowca kategorii trzeciej. Na tak wytworzony PAP utrzymuje się wysoki popyt, zarówno na rynku wewnętrznym, ze strony producentów karmy dla zwierząt towarzyszących, oraz w eksporcie.

Wielkość produkcji mączki rybnej, według GUS-u, to zaledwie 5–6 tys. t rocznie, podczas gdy jej eksport jest nawet trzykrotnie większy, co może budzić pewne wątpliwości co do jednoznacznej wiarygodności tych statystyk.

¹⁶ Rozporządzenie Komisji (UE) 2021/1372 z dnia 17 sierpnia 2021 r. zmieniające załącznik IV do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 w odniesieniu do zakazu karmienia zwierząt gospodarskich innych niż przeżuwacze, innych niż zwierzęta futerkowe, białkiem pochodzącym od zwierząt (Dz.U. UE L 295/1). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1372>

Potencjalna dostępność produktów ubocznych powstających przy przetworstwie ryb, stanowiących surowiec do produkcji mączki, jest znacznie większa, ale bardzo duże ilości tych produktów w formie nieprzetworzonej są eksportowane. Według dostępnych statystyk wolumen ich eksportu w latach 2020–2022 był w przedziale 81–127 tys. t (kod CN 05119110), w 2023 r. wyniósł 73 tys. t, a w I półroczu 2024 r. – 36 tys. t.

2.4. DDGS (suszony wywar gorzelniany – z kukurydzy)

Pełne suszone zbożowe wywary gorzelniane, określane skrótem DDGS (ang. Distillers Dried Grains with Solubles), są produktem ubocznym powstającym w procesie fermentacji alkoholowej ziarna zbóż przy produkcji etanolu. Do produkcji alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego, w tym bioetanolu, w Polsce wykorzystuje się ponad milion ton zbóż, głównie kukurydzy, która jest najtańszym i najwydajniejszym z surowców. Z jednej tony ziarna kukurydzy uzyskuje się ok. 400 l bioetanolu i ok. 320 kg DDGS. Produkcję etanolu prowadzi się również z innych zbóż, m.in. z żyta, pszenżyta czy pszenicy, przy czym tego z przeznaczeniem na biopaliwa praktycznie wyłącznie z kukurydzy. Brak jest danych statystycznych na temat wielkości produkcji DDGS. Dostępne są jedynie informacje (KOWR-u) na temat wielkości przerobu kukurydzy na etanol i na tej

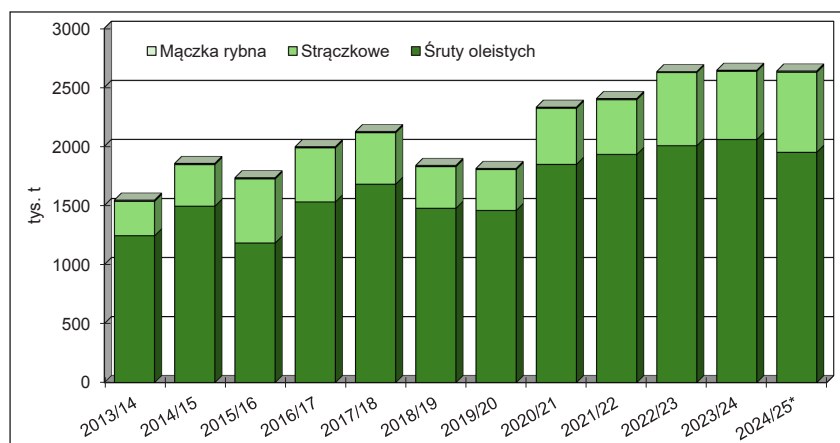
podstawie można oszacować wielkość produkcji DDGS. Inny niż z kukurydzy ma zdecydowanie mniejsze znaczenie, zwłaszcza w ostatnich latach, dlatego w analizie podjęto próbę oszacowania wielkości jego wyłącznie z tego zboża.

Produkcja DDGS z kukurydzy charakteryzuje się dużą dynamiką wzrostu, a jej poziom w sezonie 2024/25 prognozuje się na 295 tys. t. Taka wielkość wynika z normatywnego rachunku uwzględniającego wolumen przerobu kukurydzy na etanol i wskaźnik uzysku. Ze względu na rosnącą produkcję zbóż, w tym zwłaszcza kukurydzy, w najbliższych latach można oczekiwać dalszego wzrostu tej produkcji, chociaż wzrost ten może być ograniczany polityką UE w zakresie biopaliw i ograniczeniami emisji CO₂ oraz zdolnościami produkcyjnymi zakładów przetwórczych.

2.5. Krajowe pasze sojowe

W Polsce na dużą skalę produkuje i przerabia się jedynie rzepak. Soja, mimo prowadzonych od wielu lat działań w kierunku zwiększenia jej popularności w uprawie, wciąż w polskich warunkach ma niewielkie znaczenie. W latach 2019–2021 jej areal był szacowany przez GUS na 8–9 tys. ha, a produkcja na 15–21 tys. t. W 2022 r. nastąpił wzrost zainteresowania rolników uprawą soi (i słonecznika), których areal według GUS-u wyniósł odpo-

Wykres 9. Krajowa produkcja komponentów wysokobiałkowych

* prognoza IERIGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

wiednio: 18,3 i 27,0 tys. ha, a zbiory na 43,2 tys. t (soja) i 64,7 tys. t (słonecznik). Według danych ARiMR (z wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich) areał uprawy soi w 2022 r. był znacząco większy niż podawany przez GUS i wynosił 47,8 tys. ha, a w przypadku słonecznika wynosił 64,7 tys. ha. Według danych ARiMR w 2023 r. areał obsiany soją i słonecznikiem wyniósł 44,6 i 54,2 tys. ha, co w porównaniu 2022 r. stanowiło spadek odpowiednio o 6,6% (soja) i 16,2% (słonecznik). Natomiast w 2024 r., według tego źródła, powierzchnia uprawy soi to prawie 80 tys. ha, a słonecznika 41 tys. ha.

Przerób soi miał marginalne znaczenie. Sytuacja zmieniła się w 2018 r., gdy został otwarty Zakład Uszlachetniania Białka Roślinnego (ZUBR), a budowa i uruchomienie drugiej linii produkcyjnej w 2022 r. spowodowało ponad 2,5-krotny wzrost dobowej wydajności fabryki (z 720 do 1920 t/dobę). Pozwoliło to również na rozszerzenie oferty produktów, w tym kierowanych również do producentów drobiu. Obecne zdolności przetwórcze tego zakładu sięgają nawet 600 tys. t

rocznie (według deklaracji), w tym 350–360 tys. t soi¹⁷. W zakładzie tym uzyskuje się: soję pełnotłustą (ang. *full fat soya*) o zawartości tłuszczu 21–22% i białka 33–34%, soję odtłuszczoną (o zawartości tłuszczu ok. 12%) oraz makuch sojowy (soja poddana dwukrotnemu tłoczeniu) o zawartości tłuszczu ok. 6–7%. W strukturze produkcji zdecydowanie dominuje soja pełnotłusta, ale zwiększa się powoli udział makuchu. Popyt generowany przez ten zakład daje duże możliwości rozwoju uprawy i produkcji soi. W zakładzie tym obróbce poddaje się również nasiona rzepaku, które stanowią wartościowe komponenty białkowe dla wszystkich gatunków zwierząt gospodarskich.

Przetwórstwo soi w innych małych zakładach ma marginalne znaczenie. Ponadto jeden z dużych zakładów olejarskich również wykorzystuje do przerobu soję importowaną z Ukrainy, gdy jest tam czas

¹⁷ Surowe nasiona soi praktycznie nie nadają się do stosowania w paszach dla zwierząt monogastrycznych. Jednym ze sposobów podnoszenia wartości pokarmowej tego surowca, jest poddanie go ekstruzji, czyli obróbce polegającej na poddaniu surowca działaniu wysokiego ciśnienia i temperatury, w specjalnie do tego przystosowanych prasach. Takim przetwórstwem soi z krajowych zbiorów lub importowanej oraz rzepaku zajmuje się ZUBR.

jej zbiorów. Z pozyskanych informacji wynika, że wielkość przerobu nasion soi może tam wynosić nawet 1200 t/dobę.

Nie ma żadnych dostępnych oficjalnych informacji o wielkości przerobu nasion soi i wolumenie produkcji pasz sojowych w Polsce. Zamieszczone w tabeli i podawane w tekście wielkości są jedynie eksperckimi szacunkami IERiGŻ PIB, na podstawie szacunkowych danych GUS-u oraz informacji pozyskanych z rynku. Krajowa produkcja śrut sojowej, według GUS-u, w 2019 r. wyniosła 10 tys. t wobec 12 tys. t w roku poprzednim. W 2020 r. było to według GUS-u zaledwie 66 t, w 2021 r. ze względu na tajemnicę handlową tych danych nie podano, w 2022 r. było to 45 t, a w 2023 r. niespełna 6 tys. t. Według szacunków IERiGŻ PIB produkcja wysokobiałkowych pasz sojowych (uzyskanych z tłoczenia i w wyniku poddania obróbce termiczno-ciśnieniowej nasion) w latach 2021–2022 mogła wynieść odpowiednio 100–127 tys. t, w 2023 r. mogła osiągnąć poziom ok. 145 tys. t, a w 2024 r. przypuszczalnie nastąpił dalszy jej wzrost do ok. 185–200 tys. t.

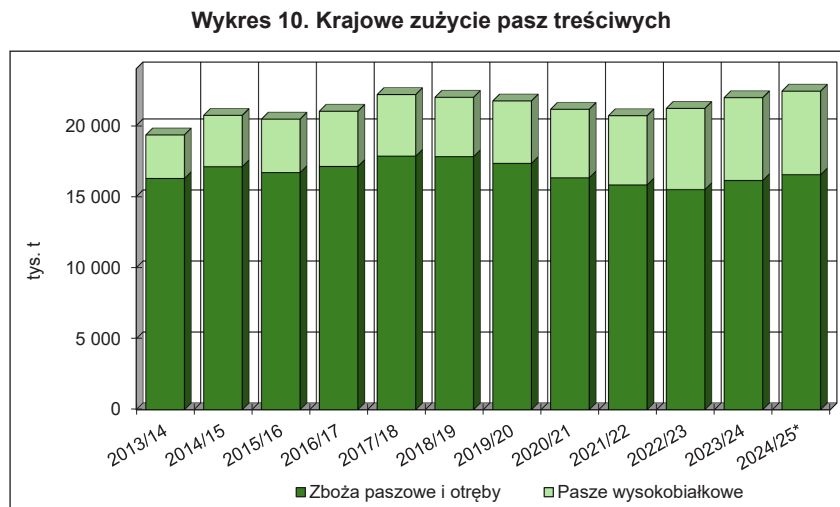
III. POPYT KRAJOWY NA SUROWCE PASZOWE I PRODUKCJA PASZ PRZEMYSŁOWYCH

1. Wzrost zużycia pasz zbożowych w sezonie 2024/25

Spasanie ziarna w formie nieprzetworzonej w ostatnich latach, głównie z powodu regresu w produkcji trzody chlewnej, charakteryzowało się tendencją spadkową, która nasiliła się w sezonach 2020/21–2022/23. Natomiast wykorzystanie zbóż w przemysłowej produkcji pasz systematycznie rosło, co wynikało ze wzrostu zapotrzebowania na mieszanki głównie dla drobiu, a w ostatnich latach również dla trzody i bydła. Sprzyjały temu zjawisku procesy koncentracji chowu i produkcji żywca wieprzowego. Zużycie na pasze w gospodarstwach, wynikające ze wzrostu produkcji zwierzęcej, jest w dużej części rekompensowane poprawą efektywności chowu i zmniejszaniem ilości zużytej paszy na 1 kg przyrostu żywca.

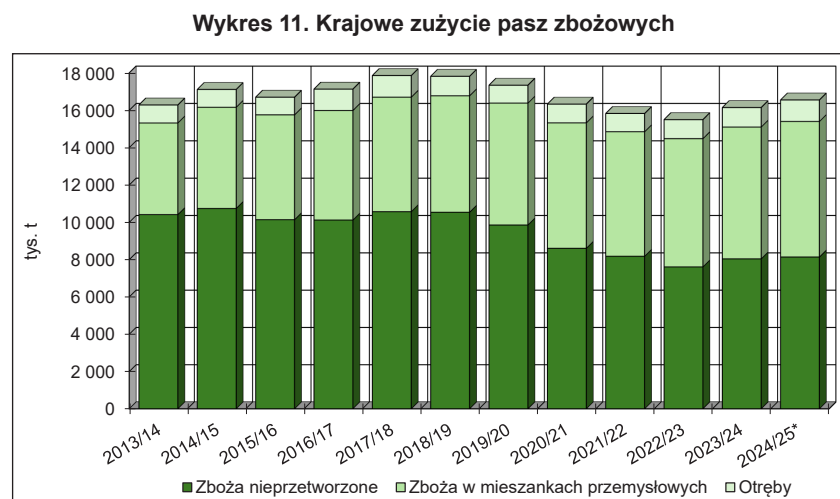
W sezonie 2023/24 nastąpiło czasowe odwrócenie tendencji zużycia zbóż w formie nieprzetworzonej, które zwiększyło się w porównaniu z sezonem poprzednim o blisko 3%. Również w zużyciu zbóż do produkcji pasz przemysłowych ponownie notowano wzrost (o ok. 2%). Zużycie zbóż paszowych w sezonie 2023/24 jest szacowane na 15,1 mln t, w tym zużycie w przemyśle paszowym 7,1 mln t, a spasanie w formie pasz gospodarskich na 8,0 mln t. Wzrosło też wykorzystanie otrąb. Całkowite zużycie surowców paszowych jest szacowane na 15,9 mln t, czyli o 2,5% więcej niż w sezonie 2022/23.

W sezonie 2023/24 zmalała konkurencyjność cenowa pasz przemysłowych względem zbóż skarmianych w formie pasz gospodarskich. Zmiany strukturalne w produkcji zwierzęcej (koncentracja produkcji) oraz związane z tym zmiany systemów utrzymania zwierząt i tuczu wspierają, niezależnie od koniunktury, ograniczenie zużycia zbóż w formie pasz gospodarskich i wzrost zużycia

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

mieszanek przemysłowych. Natomiast w sezonie 2024/25 konkurencyjność pasz przemysłowych względem zbóż przypuszczalnie się poprawi.

Pierwsze miesiące 2023 r. przyniosły spadek cen komponentów paszowych: śrut oleistych, zbóż oraz innych materiałów paszowych, związany ze zmniejszeniem światowego zapotrzebowania oraz wzrostu produkcji. Ceny większości z nich w pierwszym półroczu 2023 r. spadły do poziomów nawet niższych niż przed wybuchem wojny w Ukrainie, a jesienią ubiegłego roku skala spadków cen względem szczytów była już

dwucyfrowa. Spadek cen komponentów paszowych znalazł odzwierciedlenie w obniżce cen zbytu produkowanych pasz przemysłowych, a w ślad za tym zmniejszyły się również i ceny detaliczne, chociaż w niewielkiej skali. Temu spadkowi, przynajmniej w początkowym okresie, towarzyszył wzrost cen skupu trzody chlewnej, w wyniku czego poprawiła się opłacalność chowu, co jednak tylko w niewielkim stopniu zahamowało dalszy spadek pogłowia świń.

Uwarunkowania te nie zdołały początkowo zatrzymać spadku pogłowia trzody chlewnej, chociaż go mocno wyhamowały.

Według stanu z czerwca 2023 r.¹⁸, w porównaniu z czerwcem 2022 r., pogłowie świń zmniejszyło się o 1,8%, a w porównaniu z grudniem 2022 r. – o 2,0%, podczas gdy w analogicznych okresach poprzedniego roku spadki te były kilkuno-stoprocentowe. Spis pogłowia z grudnia 2023 r.¹⁹ ujawnił odwrócenie spadkowej tendencji. Pogłowie trzody w tym okresie wyniosło 9770 tys. szt. i było większe niż w grudniu 2022 r. o 1,5%, a w porównaniu z liczebnością stada świń w czerwcu 2023 r. – wzrost wyniósł 3,5%. Wzrost pogłowia (w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku) wystąpił we wszystkich grupach świń (z wyjątkiem tuczników na ubój), w tym stado loch na chów o 11,9%. W związku z tym można było oczekiwać, że w 2024 będzie miał miejsce dalszy wzrost pogłowia i produkcji żywca, uzupełniany coraz wyższym importem prosiąt. Oczekiwania te potwierdziły wstępne dane GUS-u, według których produkcja żywca wieprzowego w I półroczu 2024 r. wyniosła 1097 tys. t i była wyższa niż w pierwszym półroczu 2023 r. aż o 10,9%. Natomiast produkcja żywca wieprzowego w sezonie 2023/24 wyniosła 2186 tys. t. wobec 2025 tys. t w sezonie poprzednim, co stanowiło wzrost o 7,9%,

Wyniki spisu pogłowia świń według stanu w czerwcu 2024 r. nie potwierdziły rosnącej dynamiki, gdyż liczebność trzody chlewnej spadła w porównaniu z grudniem o 6,5%, a z czerwcem 2023 r. o 3,2%²⁰. Optymistyczne jest, że wyraźnie zwiększyła się liczebność loch, o 15,6% w porównaniu z grudniem 2023 r., w tym prośnych o 10,9%. W związku z tym można założyć, że produkcja żywca wieprzowego w sezonie 2024/25 co najwyżej zostanie utrzymana na poziomie sezonu 2023/24.

¹⁸ GUS. (2023). *Pogłowie świń według stanu w czerwcu 2023 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-czerwcu-2023-roku,10,7.html>

¹⁹ GUS. (2023). *Pogłowie świń według stanu w grudniu 2022 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-grudniu-2022-roku,7,15.html>

²⁰ GUS. (2024). *Pogłowie świń według stanu w czerwcu 2024 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-czerwcu-2024-roku,10,8.html>

Tabela 28. Krajowe zużycie zbożowych surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Zboża (ziarno)	14850	14480	15100	15400	102,7
w tym:					
– zużycie w produkcji mieszanek przemysłowych	6670	6870	7060	7260	102,8
– nieprzetworzone	8180	7610	8040	8140	101,2
2. Otręby	976	1018	1042	1150	110,3
3. Razem surowce zbożowe	15826	15498	16142	16550	102,5

Źródło: szacunki i prognozy IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Produkcja żywca drobiowego w sezonie 2023/24 wyniosła 3756 tys. t i była większa o 1,8% niż w poprzednim sezonie, co wynikało ze wzrostu w I półroczu 2024 r., bowiem w drugiej połowie 2023 r. zanotowano minimalny spadek produkcji (w porównaniu z II półroczem 2022 r.). Poprawiła się opłacalność produkcji kurcząt i indyków. Średnia roczna cena przemysłowej mieszanki pełnoporcjowej dla brojlerów kurzych w 2023 r. była niższa niż rok wcześniej o 20,7%, podczas gdy średnia cena skupu kurcząt obniżyła się o 4,3%. Pierwsze miesiące 2024 r. przyniosły wzrost cen pasz i stagnację cen skupu drobiu, ale od kwietnia brojlery kurze znów zaczęły drożeć, zwiększając tym samym opłacalność ich produkcji. Wyższa opłacalność produkcji wynika przede wszystkim z niskich cen pasz, które nadal z nawiązką kompensują obniżające się ceny skupu drobiu. Wysoka opłacalność zachęca producentów do zwiększania swoich mocy produkcyjnych i większych wstawień kurcząt. Jednocześnie w tym roku, jak dotychczas, nie doszło w Polsce do istotnych strat w związanych z występowaniem grypy ptaków. Niskie ceny cen zbóż i pasz oraz utrzymujące się ożywienie popytu wewnętrznego i zagranicznego (z powodu relatywnego potania mięsa drobiowego względem czerwonego) będzie stymulować dalszy rozwój tej produkcji, która w II półroczu 2024 r. może wzrosnąć o ok. 2,5%, a w I połowie 2025 r. o 1,5%, co przełoży się na wzrost produkcji w sezonie 2024/25 o ok. 2%.

Coraz większe ilości pasz treściwych (zboża paszowe, otręby wysokobiałkowe, pasze przemysłowe) wykorzystuje się w żywieniu bydła, w tym zwłaszcza

krów mlecznych. Jest to konsekwencją postępującej koncentracji chowu i dążenia do wzrostu wydajności mlecznej oraz związanej z tym zmianą systemu żywienia (konieczność uzupełniania niedoborów białka i energii, które w paszach objętościowych są w niewystarczającej ilości w stosunku do zapotrzebowania krów wysokomlecznych). Ponadto w ostatnich latach rosło pogłowie bydła, co również jest czynnikiem jednoznacznie sprzyjającym zwiększonemu zużyciu pasz treściwych w ich żywieniu. Rosnąca produkcja mleka i żywca wołowego generuje zapotrzebowanie na pasze treściwe, w tym głównie na zboża, nawet niezależnie od koniunktury na rynku mleka. Ponadto wzrost zapotrzebowania na pasze treściwe, w tym zboża, wzrasta w latach ograniczonej produkcji pasz objętościowych, jak to ma miejsce w 2024 roku.

W sezonie 2024/25 zużycie paszowe zbóż będzie determinowane możliwym wzrostem produkcji trzody chlewnej, wspieranym przez duży import warchlaków do tuczu oraz niewielkim wzrostem produkcji drobiarskiej. Zwiększy się zużycie zbóż w chowie bydła (głównie w postaci zwiększonego ich wykorzystania bezpośrednio w gospodarstwach, ale i w formie zwiększonego skarmiania mieszanek przemysłowych). W związku z tym przewiduje się wzrost zużycia zbożowych surowców paszowych o 2,7% do 16,6 mln t, przy czym wykorzystanie zbóż w przemyśle paszowym wzrośnie o 2,8% do 7,3 mln t, natomiast spasanie zbóż nieprzetworzonych w formie pasz gospodarskich zwiększy się o 1,3% do 8,1 mln t. Do 1,2 mln t wzrośnie wykorzystanie otrąb.

2. Zużycie wysokobiałkowych surowców paszowych

Wzrost zapotrzebowania na surowce wysokobiałkowe w Polsce w ostatnich latach był stymulowany przede wszystkim utrzymującą się, ale słabnącą w ostatnich latach, dynamiką produkcji drobiarskiej. Zwiększa się również zapotrzebowanie na komponenty paszowe o wysokiej zawartości białka w chowie trzody chlewnej, mimo regresu w jej pogłowie i produkcji. Jest to związane z postępującym procesem koncentracji chowu i zmianami technologii żywienia. Wraz z postępującą koncentracją maleje w żywieniu znaczenie pasz tradycyjnych (ziarno i śruty zbożowe) na rzecz przemysłowych pełnoporcjowych mieszanek paszowych lub wytwarzanych na miejscu w gospodarstwach, przy wykorzystaniu własnych surowców paszowych z dodatkiem dokupionych koncentratów wysokobiałkowych, a to z kolei generuje zapotrzebowanie na surowce wysokobiałkowe używane do ich produkcji. W mieszankach pełnoporcjowych dla trzody chlewnej, ze względu na możliwy większy udział w paszy niż dla drobiu, wzrosło wykorzystanie pasz rzepakowych, natomiast w mieszankach uzupełniających, ze względu na wymaganą wyższą koncentrację białka, więcej zużywa się śruty sojowej. Również wzrost wydajności oraz intensywności produkcji mleka powoduje, że zwiększa się zużycie pasz wysokobiałkowych w żywieniu krów, chociaż trend wzrostowy, który dotychczas charakteryzował się relatywnie wysoką dynamiką, został ostatnio wyhamowany.

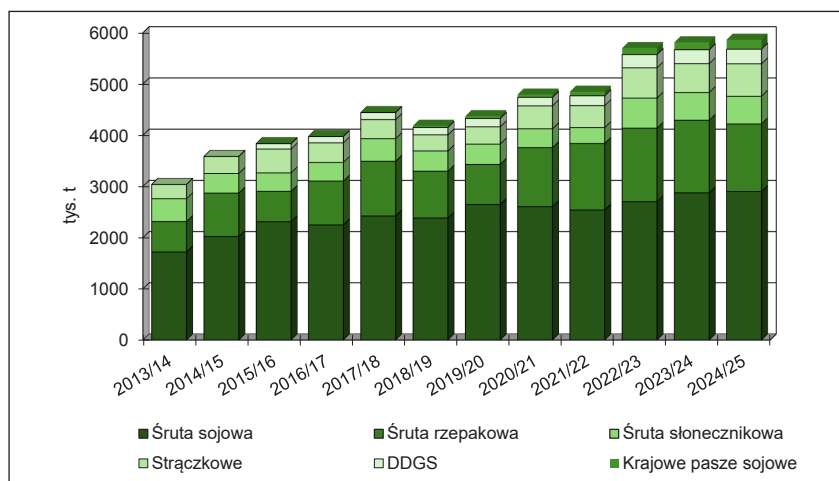
Popyt jest głównie zaspokajany przez śruty oleiste, które są nadal głównym dostępnym na większą skalę źródłem białka paszowego, a mniejsze znaczenie mają nasiona strączkowych, DDGS czy przetworzone białko zwierzęce (PAP), a ostatnio krajowe pasze sojowe. Dopuszczenie trzy lata temu przez Komisję Europejską skarmiania krzyżowego przetworzonego białka zwierzęcego (PAP – ang. *processed animal protein*) nie spowodowało większego zainteresowania ich wykorzystania w żywieniu zwierząt gospodarskich. Główną barierą okazały się bardzo rygorystyczne przepisy związane z zachowaniem czystości gatun-

Tabela 29. Zużycie wysokobiałkowych surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Śruty nasion oleistych	3830	4131	4153	4729	4837	4762	98,4
– sojowa	2647	2605	2540	2701	2875	2900	100,9
– rzepakowa	784	1153	1299	1438	1418	1320	93,1
– słonecznikowa	396	367	311	586	541	540	99,9
– pozostałe	4	5	3	4	4	2	51,3
Mączka rybna	20	23	20	10	9	10	114,9
Nasiona strączkowe	337	447	428	591	564	635	112,6
DDGS kukurydziany	164	166	192	259	272	285	104,8
Krajowe pasze sojowe	45	55	80	127	145	185	127,6
Razem zużycie	4396	4822	4873	5716	5827	5877	100,9

Źródło: szacunki IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 12. Krajowe zużycie komponentów wysokobiałkowych

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

kowej w procesie produkcji, a następnie w krzyżowym procesie jego skarmiania. Większość wytwórni pasz w Polsce ma produkcję mieszaną. Tylko nieliczne zakłady mogą wyodrębnić wytwórni linii trzodowych oraz drobiowych. Ponadto przemysł paszowy i hodowcy zwierząt gospodarskich przegrywają rywalizację o ten surowiec z eksporterami i producentami tzw. pet-food, a produkowany PAP znajduje nabywców w atrakcyjnych z punktu widzenia przemysłu utylizacyjnego cenach.

Produkcja, podaż i wykorzystanie nasion roślin strączkowych, mimo pewnej poprawy, nadal ma relatywnie niewielkie znaczenie w bilansie białka paszowego. Ich zastosowanie jest ograniczone, zwłaszcza w paszach dla drobiu. Ponadto

stosunkowo niska w porównaniu z innymi surowcami zawartość białka oraz to, że znaczącą ilość stanowią tubiny (mniej chętnie stosowane przez firmy paszowe) i mieszanki powoduje, że strączkowe pastewne są wykorzystywane głównie w gospodarstwach, a tylko w niewielkim stopniu do produkcji pasz przemysłowych.

Suszony wywar gorzelniany (DDGS) może być stosowany w żywieniu wszystkich zwierząt, ale głównie jest używany w paszach dla przeżuwaczy. Wielkość jego zużycia (wobec braku możliwości identyfikacji danych dotyczących handlu zagranicznego) przyjęto, że jest tożsama z produkcją, w sezonie 2023/24 szacowaną przez IERiGŻ PIB na ok. 272 tys. t (DDGS kukurydziany).

Rośnie zainteresowanie krajowymi paszami sojowymi, których podaż dynamicznie rośnie, chociaż wciąż jest niewielka. Są one dostępne na rynku jako soja pełnotłusta (ang. *full fat soya*) o zawartości tłuszczu 21–22% i białka 33–34%, soja odtłuszczona (o zawartości tłuszczu ok. 12%) oraz makuch i śruta sojowa.

Główną rolę w zaspokajaniu popytu na białko paszowe odgrywa importowana śruta sojowa, a jej zużycie w ostatnim sezonie (2023/24) wyniosło ok. 2,88 mln t. Wykorzystanie krajowej śruty rzepakowej było prawie rekordowe i według szacunków IERiGŻ PIB wyniosło 1,42 mln t (liczone jako wielkość produkcji – eksport netto). Po rekordowym wzroście w sezonie 2022/23 zużycie importowanej śruty słonecznikowej nieznacznie się obniżyło do 0,54 mln t. Wykorzystanie strączkowych pastewnych w sezonie 2023/24 oszacowano na 0,56 mln t (łącznie z ok. 79 tys. t mieszanek zbożowo-strączkowych) wobec 0,59 w mln t w sezonie poprzednim. Wykorzystanie krajowych pasz sojowych w sezonie 2023/24 IERiGŻ PIB szacuje na 145 tys. t. Szacuje się, że łączne zużycie głównych wysokobiałkowych surowców paszowych²¹ w sezonie 2023/24 wyniosło ok. 5,83 mln t wobec 5,72 mln t w sezonie 2022/23 i 4,87 mln t dwa sezony wcześniej. O wzroście wykorzystania pasz białkowych w minionym sezonie, oprócz czynników popytowych, zdecydował również wyraźny spadek ich cen.

W sezonie 2023/24 w strukturze zużycia surowców pasz wysokobiałkowych (w wadze produktu) 83,0% stanowiły śruty roślin oleistych, 9,7% nasiona strączkowe pastewne, 4,7% DDGS, 2,56% krajowe pasze sojowe i 0,1% mączki rybne. Udział surowców importowanych w zużyciu białka paszowego nieznacznie zwiększył się w porównaniu z poprzednim sezonem i wyniósł 67,0%.

Udział pasz wysokobiałkowych w strukturze zużywanych pasz treściwych wciąż jest niski, chociaż systematycznie rośnie.

²¹ Ze względu na brak informacji o zmianach poziomu zapasów wysokobiałkowych wielkość ich zużycia w danym roku gospodarczym jest liczona jako suma produkcji krajowej oraz importu netto.

W ostatnim sezonie udział ten wynosił niespełna 27%, a w bieżącym poziom ten powinien zostać utrzymany.

Według wstępnych prognoz zużycie surowców wysokobiałkowych w sezonie 2024/25 może wynieść 5,89 mln t i będzie o 1% większe niż w sezonie poprzednim. Wykorzystanie śrut oleistych zmniejszy się o 1,6%. Z powodu możliwego wzrostu zapotrzebowania w produkcji drobiarskiej i relatywnie niskich cen import i zużycie śruty sojowej mogą zwiększyć się o 1% do 2,90 mln t. Przy zakładanym spadku produkcji (ale i eksportu) o ok. 7% może zmniejszyć się zużycie śruty rzepakowej do 1,32 mln t. Przy wzroście produkcji strączkowych pastewnych ich zużycie wyraźnie zwiększy się i wyniesie ok. 635 tys. t. Wzrośnie wykorzystanie DDGS w związku z przewidywanym wzrostem jego produkcji. Na bardzo niskim poziomie pozostanie popyt na mączki rybne, których wykorzystanie w produkcji pasz przemysłowych prognozuje się na zaledwie 10 tys. t.

3. Produkcja pasz przemysłowych

Według GUS-u produkcja pasz przemysłowych w 2023 r. wyniosła 11,48 mln t wobec 11,64 mln t w 2022 r. i 10,73 mln t dwa lata wcześniej, a ich sprzedaż 10,96 mln t wobec 11,22 mln t w roku poprzednim.

Wielkość produkcji pasz przemysłowych w 2023 r. w firmach dużych i średnich zatrudniających 50 i więcej osób (według miesięcznych sprawozdań składanych

do GUS-u) wyniosła 10 260 tys. t wobec 10 497 tys. t w roku poprzednim, co stanowiło spadek o 2,3%. Firmy te w ok. 90% w 2023 r. stanowiły o wielkości produkcji pasz przemysłowych ogółem.

Według danych MRiRW w firmach paszowych monitorowanych w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej (obejmujących ok. 60% wolumenu produkowanych pasz) spadek produkcji pasz przemysłowych w 2023 r. wyniósł 9,0%, a więc był znacznie głębszy niż to wynika z ostatecznych danych GUS-u.

Ilość wytworzonych pasz przemysłowych dla drobiu zmniejszyła się o 3,7% do 6,98 mln t. Wystąpił spadek produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w 2023 r. (według statystyk GUS-u, ale i według danych MRiRW), mimo że produkcja żywca drobiowego wzrosła o 0,7%, a jaj kurzych o 7,2%²². W statystykach może być pomijana część wolumenu produkowanych pasz. Niektóre firmy drobiarskie, w ramach integracji pionowej i uniezależnienia się od wahań koniunkturalnych na rynku, przejmują (lub budują od podstaw) mieszalnie, w których wytwarzają pasze głównie na własne potrzeby. Takie sytuacje mają cyklicznie miejsce, a wolumen tej produkcji przypuszczalnie nie jest ujmowany w statystykach GUS-u. Natomiast w 2022 r. produkcja żywca drobiowego zwiększyła się o 5,3%, jaj o 8,7%, a pasz przemysłowych dla drobiu o 15,0%.

²² GUS. (2024). *Fizyczne rozmiary produkcji zwierzęcej w 2023 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/fizyczne-rozmiary-produkcji-zwierzecej-w-2023-r-2.10.html>

Tabela 30. Produkcja pasz przemysłowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ^a	2025 ^a
Ogółem produkcja pasz przemysłowych	11296	11578	10725	11644	11475	11850	12150
dla drobiu	6949	7081	6303	7248	6980	7270	7440
dla trzody	2417	2472	2444	2485	2689	2630	2700
dla bydła	1214	1241	1213	1177	1188	1280	1330
premiksy	343	365	434	433	420	440	440
pasze pozostałe ^b	373	419	331	301	198	220	230
Karma dla zwierząt domowych							
Ogółem	868	872	923	962	1 006	1 050	1 070
w tym dla psów i kotów ^c	779	799	850	893	923	965	982

^a prognoza IERiGŻ PIB; ^b obejmuje m.in. pasze dla koni, owiec, zwierząt futerkowych, ryb oraz mieszanek mineralno-witaminowe itp.; ^c pakowana do sprzedaży detalicznej

Źródło: niepublikowane dane GUS-u.

W 2023 r. produkcja pasz przemysłowych dla trzody zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 8,2% do 2689 tys. t, podczas gdy produkcja żywca wieprzowego zmniejszyła się o 2,0% do 2078 tys. t. Produkcja pasz dla bydła w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 0,9%, do 1188 tys. t.

Kolejne rekordy notuje produkcja karmy dla zwierząt domowych, która w 2023 r. wyniosła 1006 tys. t wobec 962 tys. t i 872 tys. t dwa lata wcześniej. Przyczyniły się do tego duże inwestycje w branży w ostatnich latach, rozwijający się eksport tych produktów oraz wzrost popytu krajowego. Kolejne inwestycje w tym sektorze przyczyniają się do zwiększania bieżących zdolności wytwórczych i wzrostu produkcji również w następnych latach.

W I półroczu 2024 r., według statystyk GUS-u, wzrosła produkcja pasz przemysłowych. W pierwszych sześciu miesiącach 2024 r. produkcja pasz przemysłowych w firmach paszowych zatrudniających 50 i więcej osób wyniosła 5271 tys. t i była o 3,4% większa w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Dane meldunkowe GUS-u z lipca i sierpnia potwierdziły utrzymywanie się dalszego wzrostu produkcji pasz przemysłowych, która wyniosła 882 i 877 tys. t wobec 826 i 867 tys. t w lipcu i sierpniu 2023 roku.

W drugim półroczu 2024 r. utrzyma się poziom produkcji trzody chlewnej, co wpłynie na wzrost zapotrzebowania na mieszanki paszowe, gdyż poprawią się relacje cen pasz przemysłowych do cen zbóż. Jednocześnie wzrostowi produkcji pasz przemysłowych sprzyja utrzymujący się bardzo wysoki import prosiąt i warchlaków oraz cięższych sztuk z przeznaczeniem na tucź i do uboju. W pierwszych siedmiu miesiącach 2024 r. wyniósł on 4,54 mln szt. (o średniej wadze 32 kg) wobec 3,95 mln szt. w analogicznym okresie 2023 r. i 3,62 mln szt. dwa lata wcześniej. Import ten generuje zapotrzebowanie na blisko 2 mln t. Z chowu trzody zrezygnowały przede wszystkim gospodarstwa małe o niewielkiej skali produkcji, które wykorzystywały głównie pasze gospodarskie. Produkcja trzody

Tabela 31. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla poszczególnych gatunków zwierząt (%)

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	I–VI 2023	I–VI 2024
Dla drobiu						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mieszanki pełnoporcjowe	96,8	97,2	97,8	97,8	97,8	97,6
Mieszanki uzupełniające	1,4	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5
Mieszanki mineralne	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
Premiksy (1%)	1,4	1,7	1,4	1,2	1,2	1,5
Dla trzody						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mieszanki pełnoporcjowe	61,6	73,3	82,4	75,9	79,4	69,9
Mieszanki uzupełniające	32,8	20,4	13,5	18,6	16,0	22,1
Mieszanki mineralne	1,7	1,7	1,3	2,4	1,9	3,1
Premiksy (1%)	3,7	4,5	2,7	3,0	2,6	4,8
Preparaty mlekozastępcze	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Dla bydła						
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mieszanki pełnoporcjowe ^a	4,8	3,6	2,1	2,0	2,0	2,4
Mieszanki uzupełniające	84,0	84,3	86,5	87,7	86,3	88,5
Mieszanki mineralne	5,6	5,8	6,1	5,4	6,9	4,0
Premiksy (1%)	1,5	1,8	1,0	0,9	0,8	1,2
Preparaty mlekozastępcze	4,1	4,5	4,3	4,0	4,0	3,9

^a produkcja mieszanek pełnoporcjowych jest podawana jedynie dla cieląt

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych MRiRW.

chlewnej stała się domeną większych gospodarstw, o dużej skali chowu, które prowadzą tucź często w oparciu o pasze przemysłowe pochodzące z zakupu. Rozwija się też tucź nakładczy (kontraktowy). Procesy te w ostatnich latach dodatkowo były stymulowane ASF (afrykańskim pomorem świń), który dla mniejszych producentów stanowił zbyt duże wyzwanie logistyczne i kosztowe.

Wzrosła wielkość produkcji pasz dla bydła (z 1,19 do ok. 1,28 mln t) z powodu ograniczonej (przynajmniej lokalnie) podaży pasz objętościowych, przy zbliżonym stanie pogłowia bydła według stanu w czerwcu 2024 r. (spadek ogółem 0,4%, w tym krów o 0,1% w odniesieniu do czerwca 2023 r.²³).

Ocenia się, że w całym 2024 r. produkcja pasz przemysłowych wyniesie ok. 11,85 mln t i będzie o ok. 3,3% większa niż w 2023 roku. Produkcja mieszanek pełnoporcjowych (średnio-białkowych) może wynieść 9,45 mln t i będzie o ok. 190 tys. t większa niż w 2023 r., natomiast produkcja miesza-

nek uzupełniających zwiększy się 8,8% i wyniesie 1,73 mln t.

Produkcja mieszanek pełnoporcjowych dla drobiu w 2024 r. może wynieść ok. 7,18 mln t, co stanowić będzie ok. 76% ogółu wytworzonych mieszanek pełnoporcjowych. Produkcja koncentratów dla drobiu będzie nieco większa niż przed rokiem i wyniesie ok. 90 tys. t.

Można przypuszczać, że produkcja mieszanek pełnoporcjowych dla trzody w 2024 r. wyniesie ok. 2,05 mln t i będzie o ok. 5% mniejsza niż przed rokiem, przy czym spadek ten został zrealizowany w I połowie roku. Wzrosła natomiast produkcja mieszanek uzupełniających (koncentratów) dla trzody, których wytworzy się ok. 580 tys. t wobec 530 tys. t w 2023 roku. Popyt na pasze przemysłowe dla tego gatunku zwierząt systematycznie rośnie, ale wciąż jest relatywnie niewielki. Wskaźnik uprzemysłowienia chowu trzody chlewnej w Polsce, mierzony relacją wielkości krajowej produkcji pasz przemysłowych dla świń do produkcji żywca wieprzowego, systematycznie rośnie, W latach 2021–2022 wynosił odpowiednio 1,02 i 1,17, a w 2023 r. wzrósł do 1,29, co oznacza, że statystycznie na wyprodukowanie 1 kg żywca wieprzo-

²³ GUS. (2024). *Pogłowia bydła według stanu w czerwcu 2024 roku*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzec-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-bydla-wedlug-stanu-w-czerwcu-2024-roku,9.8.html>

wego w minionym roku wykorzystano 1,29 kg pasz przemysłowych, ale większość (statystycznie) nadal stanowiły pasze gospodarskie. Relacje te w Belgii wyniosły 2,5, we Włoszech – 2,6, w Holandii – 2,2, we Francji – 1,9, w Hiszpanii – 1,9, w Niemczech – 1,5 i w Danii – 1,3. Wskazuje to na dalsze możliwości wzrostu produkcji pasz przemysłowych.

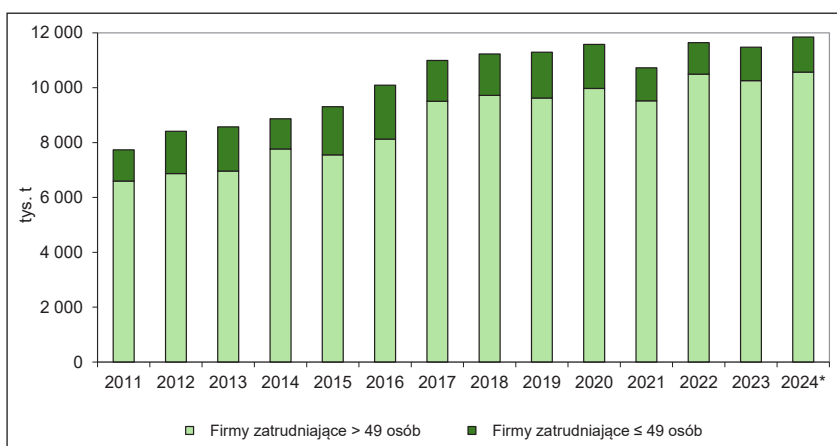
W produkcji pasz przemysłowych pasze dla bydła, mimo wzrostu w ostatnich kilku latach, wciąż w Polsce mają relatywnie niewielki udział (ok. 11% w latach 2018–2021 i ok. 10% w okresie 2022–2023), podczas gdy średnio w UE jest ok. 28%. Mimo postępu technologicznego, który eliminuje z produkcji krowy niskowydajne, co ma wpływ na statystyczny wzrost wydajności krów mlecznych, generowany popyt na pasze treściwe, w tym na pasze przemysłowe, jest wciąż relatywnie niski. Utrzymanie opłacalności produkcji mleka w ostatnich latach oraz dążenie do zwiększania wydajności, będą skłaniać rolników do utrzymania wzrostowej tendencji zakupów pasz przemysłowych dla bydła²⁴. Produkcja tych pasz w 2024 r. przypuszczalnie wzrośnie w większym stopniu niż przed rokiem z uwagi na mniejszą podaż pasz objętościowych i może wynieść ok. 1,28 mln t.

W strukturze produkowanych pasz dla drobiu w ostatnich latach 97–98% stanowiły mieszanki pełnoporcjowe, 0,5–1,0% mieszanki uzupełniające (koncentraty wysokobiałkowe) i ok. 1,5% premiksy i mieszanki mineralne. W pierwszym półroczu 2024 r. udział mieszanek pełnoporcjowych minimalnie zmalał (o 0,2 pkt proc. do 97,6%), a uzupełniających utrzymał się na poziomie 0,5%. W tym okresie premiksy i mieszanki mineralne łącznie stanowiły 1,9% pasz dla drobiu ogółem (wzrost o 0,2 pkt proc.).

Produkcja pasz dla trzody w 2023 r. stanowiła 23,4% (21,3% w roku poprzednim) ogólnej produkcji pasz przemysłowych. W strukturze jej sprzedaży, według danych MRiRW gromadzonych w ramach ZSRIR, dominowały mieszanki pełnoporcjowe, których udział w stanowił 75,9%. W I pół-

²⁴ W strukturze produkcji pasz dla bydła mieszanki dla krów stanowią ponad 85%.

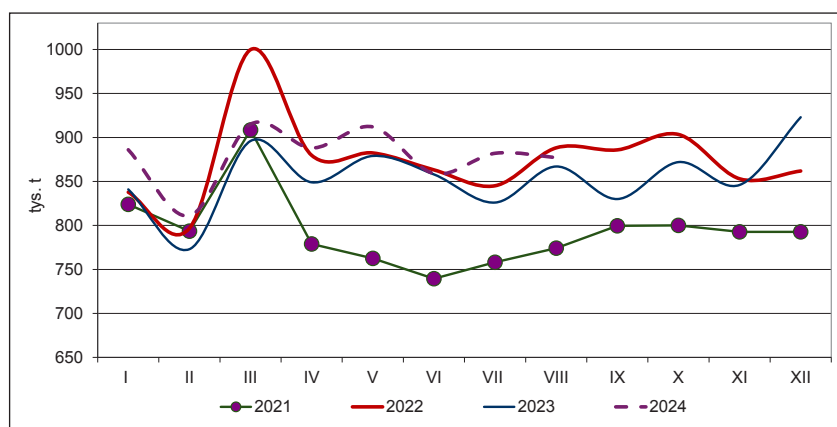
Wykres 13. Produkcja pasz przemysłowych

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

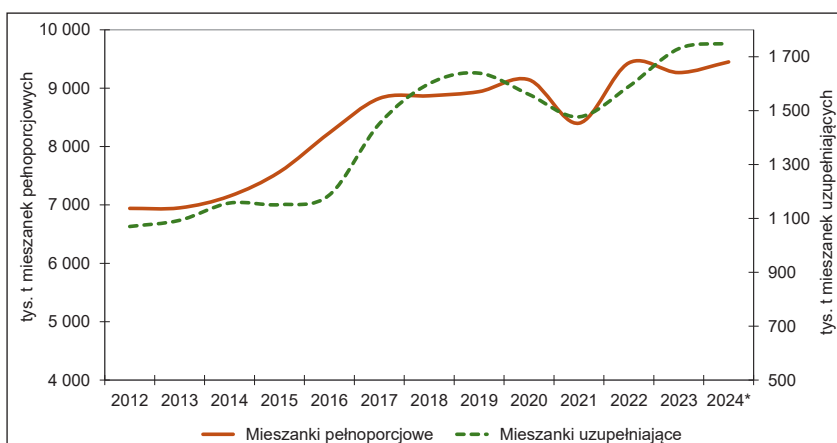
Wykres 14. Produkcja pasz przemysłowych w układzie miesięcznym w zakładach zatrudniających powyżej 49 osób

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 15. Produkcja mieszanek pełnoporcjowych i uzupełniających

* prognoza IERiGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

roczu 2024 r. mieszanki pełnoporcjowe stanowiły 69,9%, o 9,5 pkt proc. mniej niż w pierwszym półroczu 2023 roku. Natomiast wzrósł udział mieszanek uzupeł-

niających do 22,1% (16,0% przed rokiem). Premiksy stanowiły 4,8% sprzedaży (2,6% przed rokiem), a mieszanki mineralne 3,1% (1,9% w pierwszym półroczu 2023 r.).

W strukturze produkcji pasz dla bydła udział mieszanek pełnoporcjowych dla cieląt w pierwszym półroczu 2023 r. wyniósł 2,4% wobec 2,0% w analogicznym okresie poprzedniego roku. Udział mieszanek uzupełniających zwiększył się o 1,8 pkt proc. i wyniósł 88,5%, mieszanek mineralnych zmalał z 6,9 do 4,0%, preparatów mlekozastępczych zmniejszył się z 4,0 do 3,9%, a premiksów wzrósł z 0,8 do 1,2%

W 2025 r. będzie kontynuowana wzrostowa tendencja w produkcji pasz przemysłowych dla drobiu rzeźnego i kur niosek, przy założeniu, że nie będzie większych zakłóceń w gospodarce, inflacja nie zacznie nadmiernie rosnąć i nie wystąpią w nadzwyczajnym nasileniu zdarzenia negatywne typu grypa ptaków. Rosnąca liczba loch wskazuje na możliwość odbudowy krajowego pogołwia trzody chlewnej, co przy rosnącym imporcie prosiąt i warchlaków może być powrotem do tendencji wzrostowej w chowie trzody chlewnej i produkcji żywca. Towarzyszyć będzie temu dalsza koncentracja chowu, co generuje wzrost popytu na pasze przemysłowe dla trzody. Skala wzrostu produkcji pasz dla bydła będzie głównie związana ze zmianami opłacalności produkcji mleka i bydła opasowego. Produkcja pasz dla drobiu i trzody chlewnej może wzrosnąć o 2–3%, a dla bydła o ok. 4%. Wstępnie przewiduje się, że globalna produkcja pasz przemysłowych w 2025 r. może wynieść ok. 12,2 mln t wobec szacowanej na 11,9 mln t w 2024 roku.

4. Stan ekonomiczno-finansowy przedsiębiorstw przemysłu paszowego (PKD 10.91)

Rok 2023 pod względem wyników ekonomiczno-finansowych dla firm przemysłu paszowego produkujących pasze dla zwierząt gospodarskich (PKD 10.91) był nieco słabszy, ale i tak zdecydowanie lepszy niż lata 2020–2021. Przychody ze sprzedaży wyniosły 28,5 mld PLN (w cenach bieżących) i były niższe o 11,2% niż w 2022 r., a produkcja w cenach bazowych (bez VAT i akcyzy) obniżyła się o 15,4% do 21,9 mld PLN. Spadki w obu kategoriach przychodów wynikały przede

Tabela 32. Stan finansowy przemysłu paszowego^a

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	I półrocze	
						2023	2024
Liczba badanych firm	92	86	85	78	75	73	74
Zatrudnienie (tys. osób)	8,9	9,1	9,0	8,7	8,7	8,5	9,0
Przychody ze sprzedaży (mld PLN)	18,2	18,6	22,4	32,1	28,5	15,4	13,7
Produkcja w cenach bazowych (mld PLN)	14,1	14,5	17,7	25,9	21,9	11,9	9,9
Zysk netto (mln PLN)	687	513	658	1231	1073	583	433
Wartość dodana brutto (mln PLN)	2106	2015	2204	3320	3548	1946	1653
Kapitał własny (mln PLN)	5200	5266	5881	6856	7216	6722	7878
w tym: środki własne w obrocie (mln PLN)	2423	2443	2791	3605	3493	3632	4076
Zobowiązania (mln PLN)	4015	4223	5451	6577	4884	5008	4989
w tym: krótkoterminowe (mln PLN)	2959	3133	4098	5123	3653	3681	3597
Zadłużenie całkowite (% aktywów ogółem)	43,6	44,5	48,1	49,0	40,4	42,6	38,8
Inwestycje (mln PLN)	466	398	413	449	519	237	240

^a PKD 10.91 – Produkcja gotowych pasz dla zwierząt gospodarskich

Źródło: obliczenia IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u oraz GUS. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40.7.html>

Tabela 33. Wskaźniki finansowe przemysłu paszowego*

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	I półrocze	
						2023	2024
Wskaźniki rentowności (% przychodów)							
– zysk brutto	4,48	3,15	3,44	4,50	4,52	4,46	3,88
– zysk netto	3,75	2,64	2,91	3,75	3,70	3,74	3,13
– akumulacja kapitału ^a	5,39	4,24	4,38	4,99	4,99	4,91	4,60
– nadwyżka operacyjna ^b	6,63	5,59	5,23	6,59	7,98	8,61	6,77
ROE (%)	13,22	9,74	11,19	17,95	14,86	17,21	10,99
Udział firm rentownych (%)							
– w ogólnej liczbie firm	88,0	89,5	88,2	91,0	80,0	87,7	83,8
– w przychodach branży	97,5	96,9	94,5	98,8	95,6	98,0	92,7
Wskaźnik płynności bieżącej	1,82	1,78	1,68	1,70	1,96	1,99	2,13
Stopa inwestowania ^c	1,55	1,29	1,25	1,10	1,38	1,29	1,17

* PKD 10.91 – Produkcja gotowych pasz dla zwierząt gospodarskich

^a zysk netto + amortyzacja; ^b suma zysku brutto, amortyzacji i kosztów finansowych; ^c wartość inwestycji w relacji do amortyzacji

Źródło: obliczenia IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u oraz GUS. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku,40.7.html>

wszystkim z niższych cen zbytu preparatów (z wyłączeniem premiksów) do karmienia świń oraz drobiu po ok. 11%, przy relatywnie niewielkim spadku produkcji gotowych pasz stosowanych w żywieniu zwierząt gospodarskich (o 1,4%) do ok. 11,5 mln t. Spadek cen zbytu gotowych pasz przemysłowych był pochodną taniejącego zboża oraz komponentów paszowych (m.in. śrutu sojowej) na rynkach światowych po gwałtownych wzrostach ich cen w 2022 r. spowodowanych wybuchem wojny w Ukrainie.

W 2023 r. przemysł paszowy wypracował prawie 1,1 mld PLN zysku netto i był on niższy o 12,8% niż w 2022 r., ale kapitał własny wzrósł o 5,3% do ok. 7,2 mld PLN. Środki własne w obrocie zmniejszyły się o 3,1% i osiągnęły wartość ok. 3,5 mld PLN. Wyraźnemu obniżeniu uległy zobowiązania ogółem, bo o 25,7% do 4,9 mld PLN, w tym krótkoterminowe o 28,7% do ok. 3,7 mld PLN, wynikiem czego był spadek zadłużenia całkowitego do 40,4% wartości aktywów ogółem. Nakłady inwestycyjne wyniosły

519 mln PLN i były wyższe o 15,6% niż w 2022 roku.

Wszystkie wskaźniki rentowności firm przemysłu paszowego w 2023 r. utrzymały się na podobnym poziomie, jak w roku wcześniejszym, natomiast wskaźnik bieżącej płynności finansowej wzrósł do 1,96. Udział firm rentownych w ogólnej liczbie firm tej branży zmniejszył się do 80,0%, zaś w przychodach branży wyniósł 95,6%, tj. odpowiednio o 11,0 i 2,2 pkt proc. mniej niż w 2022 roku.

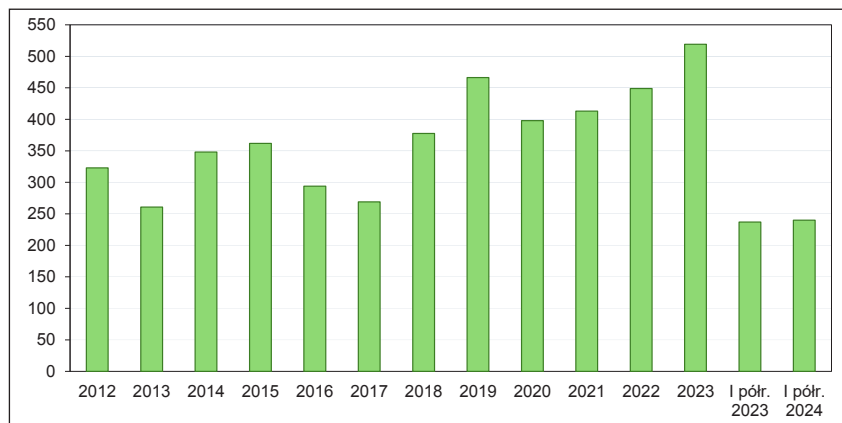
Wyniki I półrocza 2024 r. wskazują, że sytuacja ekonomiczno-finansowa

przemysłu paszowego (PKD 10.91) może ulec pogorszeniu, na co wpływ będzie miała m.in. presja cenowa ze strony rolników prowadzących produkcję zwierzęcą w warunkach relatywnie niskich cen ziarna zbóż i surowców wysokobiałkowych oraz rosnące koszty produkcji w przedsiębiorstwach. W I półroczu 2024 r. przychody ze sprzedaży wyniosły 13,7 mld PLN, a produkcja w cenach bazowych osiągnęła wartość 9,9 mld PLN, co było odpowiednio mniej o 11,0 i 16,8% niż w analogicznym okresie 2023 r., a zysk netto zmniejszył się o 25,7% i wyniósł 433 mln PLN. Na podobnym poziomie pozostały nakłady

inwestycyjne – ok. 240 mln PLN. Wzrosła natomiast wartość kapitału własnego oraz środków własnych w obrocie odpowiednio o 17,2 i 11,4%, do prawie 7,9 i 4,1 mld PLN.

W ślad za mniejszymi przychodami obniżyły się analizowane wskaźniki rentowności. Wskaźniki rentowności sprzedaży brutto oraz netto zmniejszyły się odpowiednio do 3,88 i 3,13%, a rentowność kapitału własnego (ROE) obniżyła się do 10,99%. Zmniejszył się również udział firm rentownych w ogólnej liczbie firm, jak i ich udział w przychodach branży odpowiednio do 83,8 i 92,7%.

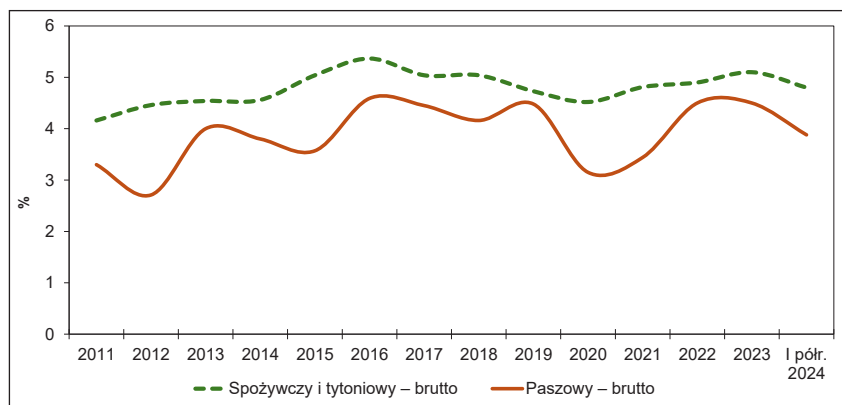
Wykres 16. Nakłady inwestycyjne w przemyśle paszowym* (mln PLN)

* dotyczy wyłącznie producentów pasz przemysłowych dla zwierząt gospodarskich.

Źródło: niepublikowane dane GUS-u.

Wykres 17. Rentowność przemysłu paszowego* (% przychodów) na tle przemysłu spożywczego

* dotyczy wyłącznie producentów pasz przemysłowych dla zwierząt gospodarskich.

Źródło: niepublikowane dane GUS-u.

IV. HANDEL ZAGRANICZNY SUROWCAMI PASZOWYMI I PASZAMI

1. Handel zagraniczny zbożowymi surowcami paszowymi

W ostatnich latach kluczowa dla polskiego handlu zagranicznego była wojna w Ukrainie i jej wpływ na globalny handel żywnością. Unia Europejska zawiesiła cła i kontyngenty ilościowe na import produktów rolno-spożywczych z tego kraju, co doprowadziło do nadpodaży, zwłaszcza zbóż, w tak zwanych krajach przyfrontowych, w tym w Polsce, a w konsekwencji do protestów rolników niezadowolonych ze spadku cen – głównie ziarna zbóż. W efekcie część krajów członkowskich, w tym Polska, wprowadziła jednostronne zakazy importu wybranych surowców rolnych, które szybko zastąpiono wyjątkami w przepisach przy okazji wydłużenia na kolejny rok bezcłowego importu z Ukrainy (od 2 maja do 15 września 2023 r. z bezcłowego importu do UE został wyłączone przywóz pszenicy, kukurydzy, rzepaku i słonecznika do Polski, Węgier, Bułgarii, Słowacji i Rumunii). Od 22 lipca 2022 r. do 18 lipca 2023 r. funkcjonował tak zwany korytarz zbożowy, czyli umowa między Rosją a Ukrainą (pod egidą ONZ-etu i Turcji jako mediatora) dotyczącego wywozu żywności drogą morską z zajętych przez Rosjan ukraińskich portów w Basenie Morza Czarnego. Rosja nie była zainteresowana kolejnym przedłużeniem porozumienia (warunkując je licznymi ustępstwami na jej rzecz, np. przywróceniem płatności SWIFT). W sierpniu 2023 r. Ukraina w porozumieniu z Turcją wytyczyła alternatywną drogę, która omija rosyjskie blokady przez wody Rumunii, ale Rosjanie grozili użyciem swojej floty czarnomorskiej do zakłócenia handlu, niszczyli także ukraińską infrastrukturę zbożową. Spedycja jednak się odbywała. W połowie kwietnia 2024 r. Ukraina niespodziewanie wycofała się z rzekomo wynegocjowanej umowy o bezpiecznej żegludze na Morzu Czarnym, jaką miała podpisać z Rosją i Turcją, tym bardziej, że wolumen eksportu korytarzem alternatywnym w 2024 r. osiągnął poziom

notowany w okresie działania korytarza utworzonego pod egidą ONZ-etu.

Od kwietnia 2023 r. zboża z Ukrainy mogą wjeżdżać do Polski w ramach tranzytu monitorowanego w systemie SENT, ciężarówka musi mieć tyle paliwa, by mogła opuścić terytorium Polski bez tankowania, a ładunek musi być zaplombowany na polskiej granicy (także elektronicznie, żeby monitorować przemieszczanie towarów). Od sierpnia 2023 r. monitoringiem SENT objęte zostały nie tylko pszenica, kukurydza i mąka oraz nasiona rzepaku i słonecznika, a także inne produkty, w tym mięso drobiowe i miód.

W 2024 r. zbiory zbóż w Polsce były wyraźnie mniejsze. W efekcie możliwości eksportowe Polski w sezonie 2024/25 będą mniejsze. Na wyniki handlowe wpływ będzie mieć sytuacja międzynarodowa, zwłaszcza ukraiński eksport i jego uwarunkowania prawno-logistyczne, oraz większa niż w poprzednim sezonie konkurencyjność ziarna z portów Morza Czarnego, a także większy potencjał eksportowy zamorskich eksporterów. Stosunkowo mocny złoty będzie utrudniać wywóz. Ze względu na ograniczenie możliwości wywozu i nieco mniejsze zużycie należy oczekiwać, że do zbilansowania krajowego popytu będzie potrzebna mniej zbóż z importu.

Warto nadmienić, że Rada UE wprowadziła od 1 lipca 2024 r. zaporowe cła na import zbóż i nasion oleistych oraz ich przetworów (kody CN 10, 12, 14, 15 i 23) z Rosji i Białorusi. W związku z tym, że w sezonie 2023/24 z tych krajów do UE trafiały stosunkowo duże ilości zbóż (pszenica, pszenica durum, kukurydza), może to skutkować wzrostem popytu importowego na polskie zboże.

Według wstępnych szacunków w sezonie 2023/24 przedmiotem eksportu było 8,0 mln t ziarna zbóż paszowych i 390 tys. t otrąb wobec odpowiednio 7,8 mln t i 443 tys. t w sezonie 2022/23.

Wzrost eksportu żyta (o 59,8% do 810 tys. t), owsa i mieszanek (o 47,4% do 171 tys. t), jęczmienia (o 43,8% do 456 tys. t) i pszenicy paszowej (o 12,3% do 2,1 mln t) zrekomensował z nawiązką zmniejszenie eksportu kukurydzy (o 12,7% do 3,8 mln t) i pszenżyta (o 12,4% do 642 tys. t).

Podobnie jak w poprzednim sezonie, ziarno zbóż paszowych eksportowano głównie do UE-14, gdzie trafiało ponad dwie trzecie całego eksportu zbóż paszowych. Głównymi odbiorcami z tej grupy krajów były Niemcy, Irlandia, Holandia, Hiszpania i Portugalia. Głównym rynkiem eksportowym polskich otrąb były również kraje UE, w tym: Niemcy, Irlandia, Węgry, Holandia i Łotwa, a także Wielka Brytania spoza UE.

W tym czasie do Polski sprowadzono 0,6 mln t zbóż paszowych wobec 2,7 mln t w sezonie 2022/23 oraz 43 tys. t otrąb (81 tys. t w sezonie 2022/23). Spadek importu wynikał z wprowadzenia zakazu importu zbóż z Ukrainy. Do Polski sprowadzono blisko 157 tys. t kukurydzy wobec 2,0 mln t w sezonie 2022/23. Zaimportowano też 250 tys. t pszenicy paszowej (550 tys. t w sezonie 2022/23), 145 tys. t jęczmienia wobec 201 tys. t w poprzednim sezonie oraz mniejsze ilości pozostałych zbóż. Znaczenie Ukrainy w polskim imporcie zbóż wyraźnie zmalało. Podobnie jak przed rokiem, oprócz importowanego zboża także otręby pochodziły z krajów UE (Rumunia, Słowacja, Czechy, Węgry, Dania, Niemcy) oraz Argentyny (kukurydza).

Oprócz mniejszej podaży rodzimego ziarna na wyniki handlu polskimi zbożami w sezonie 2024/25 kluczowy wpływ będą miały globalna sytuacja podaży-popytu, unijne embargo na rosyjskie i białoruskie towary oraz możliwość administracyjnego ograniczenia eksportu z Rosji (mając na uwadze mniejsze zbiory, Rosja może wprowadzić zerową kwotę eksportową w okresie od 15 lutego do

30 czerwca 2025 r.). Spadek potencjału eksportowego w UE i WNP zbiegnie się ze wzrostem możliwości eksportowych u zamorskich eksporterów. Jednocześnie zmaleje globalny popyt importowy, w tym w większości rejonów importerskich, z wyjątkiem Afryki.

Nie wiadomo, kiedy skończy się konflikt zbrojny, jak będą przebiegać granice, jakie będą straty zaplecza produkcyjnego czy infrastruktury logistycznej, ale można się spodziewać, że w sytuacji mniejszych nadwyżek eksportowych w Rosji i Ukrainie i większej konkurencyjności ziarna z tych regionów Rosja i Ukraina nadal będą stanowiły silną konkurencję dla pozostałych eksporterów, w tym dla Polski. Mocny złoty może ograniczać możliwości konkurowania na rynkach docelowych w krajach trzecich. Jednak na rynku UE, szczególnie w obliczu mniejszej produkcji zbóż w Europie Zachodniej i Południowej, podobnie jak w poprzednich latach, będzie można lokować krajowe ziarno, głównie kukurydzy, żyta i pszenżyta.

W sezonie 2024/25 nastąpi pogorszenie wyników handlu zagranicznego zbożowymi surowcami paszowymi, na co zasadniczy wpływ będzie miało ograniczenie eksportu, który przewiduje się na ok. 6,6 mln t, czyli o ponad 21% mniej niż w poprzednim sezonie, w tym ok. 6,3 mln t ziarna zbóż (spadek o blisko 22%). Import może się zmniejszyć o blisko 8% do 0,6 mln ton, włączając 0,5 mln t ziarna (spadek o blisko 10%). Nadwyżka w obrotach zbożowymi surowcami paszowymi zmaleje do 6,0 mln t (w masie produktu) wobec rekordowych 7,8 mln t w poprzednim sezonie.

2. Handel zagraniczny surowcami wysokobiałkowymi

Po dynamicznym wzroście światowych cen wysokobiałkowych komponentów paszowych, w tym zwłaszcza śruty sojowej, w okresie 2020/21–2022/23 sezon 2022/23 przyniósł wyraźny spadek cen większości produktów, który był kontynuowany również w sezonie 2023/24. W przypadku śruty sojowej spadki cen były przesunięte w czasie,

Tabela 34. Handel zagraniczny zbożowymi surowcami paszowymi (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ^a	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Eksport						
Zboża paszowe ogółem	5704	5578	7819	8000	6260	78,3
– żyto	1424	637	507	810	900	111,1
– kukurydza	1946	3226	4340	3787	3000	79,2
– owies i mieszkanki	218	187	116	171	100	58,5
– jęczmień	440	413	317	456	460	100,9
– pszenżyto	1074	665	733	642	700	109,0
– pszenica paszowa	602	450	1806	2134	1100	51,5
Otręby	356	343	443	390	350	89,7
Razem	6060	5921	8262	8390	6610	78,8
Import						
Zboża paszowe ogółem	727	1195	2732	574	518	90,2
– żyto paszowe	21	45	12	7	5	71,4
– kukurydza	347	826	1956	157	150	95,5
– owies i mieszkanki	10	9	7	8	7	87,5
– jęczmień	227	212	201	145	150	103,4
– pszenżyto	6	3	6	7	6	85,7
– pszenica paszowa	116	100	550	250	200	80,0
Otręby	74	93	81	43	50	116,3
Razem	801	1288	2813	617	568	92,1
Saldo	5259	4633	5449	7773	6042	77,7

^a za I połowę 2024 r. dane nieostateczne

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

gdyż rozpoczęły się dopiero wiosną 2023 roku. Średni poziom cen śruty sojowej na rynku światowym w okresie październik 2023–sierpień 2024 (niepełny rok marketingowy) wyniósł 473 USD/t i był o 14% niższy niż w poprzednim sezonie, ale w odniesieniu do sezonu 2019/20, a więc początku pandemii, śrutę sojową był droższe o prawie 30%.

Ceny śruty rzepakowej, które już w sezonie 2022/23 zaczęły się obniżać, w okresie 11 miesięcy sezonu 2023/24 potaniały średnio do 311 USD/t wobec 348 w USD/t w sezonie poprzednim i 406 USD/w sezonie 2021/22. Natomiast ceny śrutę słonecznikowej spadły do 230 USD/t.

Ceny transakcyjne w handlu zagranicznym większości produktów obniżyły się w porównaniu z sezonem poprzednim, z wyjątkiem mączki rybnej, której podaź systematycznie maleje. Sprzyjało to wzrostowi obrotów handlu zagranicznego, które były wyższe niż w poprzednim sezonie. W sezonie 2023/24, w porównaniu z sezonem poprzednim, łączny import surowców wysokobiałkowych zwiększył się o ponad 6% i wyniósł ok. 4,00 mln t, natomiast eksport wzrósł o 13% do 1,14 mln t.

2.1. Śrutę oleistych

W sezonie 2023/24 import śrut oleistych wzrósł o 6% i wyniósł 3883 tys. t wobec 3667 tys. t w sezonie poprzednim. Wzrost importu był konsekwencją utrzymującego się zapotrzebowania przemysłu paszowego na wysokojakościowe komponenty białkowe, niezbędne w przemysłowej produkcji pasz, zwłaszcza dla drobiu i trzody chlewnej, przy jednoczesnym spadku cen oraz dużej dostępnej podaży relatywnie tanich śrut oleistych z rynku ukraińskiego. Podobnie jak w latach poprzednich zdecydowaną jego większość stanowiła śruta sojowa, której import po raz pierwszy przekroczył 3 mln t (3046 tys. t wobec 2814 tys. t w sezonie 2022/23, co stanowiło wzrost o 8,2%), odpowiednio do 1480 i 1566 tys. t w II półroczu 2023 r. i w I połowie 2024 r. wobec 1383 i 1431 tys. t w analogicznych okresach poprzedniego sezonu.

Nadal był bardzo wysoki poziom importu śrutę słonecznikowej, ale jego wolumen w porównaniu z sezonem 2022/23 obniżył się o 8% do 632 tys. t (odpowiednio 240 i 392 tys. t w pierwszej i drugiej połowie sezonu), ale było to prawie dwukrotnie więcej niż przed wybuchem

wojny w Ukrainie. Po spadku zapotrzebowania wewnętrznego na tę śrutę na rynku ukraińskim oraz z powodu trudności w eksporcie morskim uwarunkowania sprzyjają jej dostawom do Polski.

W minionym sezonie sprowadzono również 165,6 tys. t śruty rzepakowej (w tym 58,9 tys. t z Ukrainy, 96,7 tys. t z Białorusi, 6,4 tys. t z Niemiec i 2,5 tys. t z Litwy). Import z Ukrainy prawie w całości był zrealizowany w pierwszych trzech miesiącach sezonu 2023/24, gdyż od 16 września 2023 r. wprowadzono zakaz sprowadzania z tego kraju wybranych produktów rolnych, w tym m.in. śrut i makuchów rzepakowych (oraz nasion rzepaku i słonecznika). Import śrut pozostałych wyniósł ok. 40 tys. t, z tego zdecydowaną większość stanowiły wytwórcy z oliwek (33 tys. t), przypuszczalnie wykorzystane do celów energetycznych. Część importowanej do Polski śruty sojowej i słonecznikowej jest przedmiotem reeksportu (w niewielkiej części przypuszczalnie mógł to być też wywóz również polskiej śruty),

który w sezonie 2023/24 wyniósł odpowiednio 171 tys. t (sojowa) i 91 tys. t (słonecznikowa) wobec 113 i 101 tys. t w sezonie poprzednim.

Średnia cena płacona w imporcie za śrutę sojową w sezonie 2023/24 była o 14% niższa aniżeli w sezonie poprzednim i wyniosła 458 EUR/t. W odniesieniu do sezonu 2020/21 (385 EUR/t) był to jednak poziom wyższy o 19%. W przeliczeniu na PLN średnia cena wyniosła odpowiednio 2016 PLN/t wobec 2497 PLN/t w sezonie 2022/23. Ostateczna cena dla odbiorcy (firmy paszowej, hodowcy) jest co najmniej o kilkanaście procent wyższa, gdyż zawiera dodatkowe koszty (przeładunku, składowania, marżę importera).

Średni poziom cen płaconych w imporcie śruty słonecznikowej w sezonie 2023/24 wyniósł 215 EUR/t i był o 8% niższy niż w sezonie poprzednim, a w porównaniu z sezonem 2021/22 był to spadek o 23%. Było to pochodną sytuacji w Ukrainie i trudnościami ze sprzedażą, co wywie-

rało presję na niskie ceny produktów sprowadzanych z tego kraju. Za importowaną śrutę rzepakową płacono średnio 254 EUR/t, tj. o 11% mniej niż cena uzyskiwana w jej eksporcie (286 EUR/t w sezonie 2023/24).

Głównym rynkiem zakupu śruty sojowej już od kilkunastu lat są kraje Ameryki Południowej, w tym głównie Argentyna, do 2023 r. w mniejszym stopniu Brazylia i Paragwaj. Niewielkie znaczenie ma przywóz z krajów UE (Niemcy, Holandia, Dania). Po dłuższej przerwie w 2023 r. pojawiły się większe ilości śruty sojowej importowanej z USA (166,7 tys. t). W poprzednich latach rosły jej dostawy z Rosji, a zwłaszcza z Ukrainy. W ostatnich czterech latach był też jej import z Białorusi. Import śruty sojowej z Rosji i Białorusi został radykalnie ograniczony w 2022 r., a zwiększył się jej przywóz z Ukrainy. Importowana z tych krajów śruta sojowa powinna być non GMO (z niemodyfikowanej genetycznie soi), gdyż taka (przynajmniej według deklaracji) jest uprawiana w Rosji i Ukrainie.

Tabela 35. Obroty handlu zagranicznego surowcami wysokobiałkowymi (tys. t)

Wyszczególnienie	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ^a	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Śruty							
Eksport	789,3	826,4	812,6	917,2	1070,6	1020,0	95,3
w tym rzepakowa	690,6	711,9	668,3	701,8	805,8	750,0	93,1
Import	3176,0	3114,8	3049,1	3668,5	3882,9	3840,0	98,9
w tym: sojowa	2731,9	2696,0	2669,7	2814,1	3045,5	3080,0	101,1
słonecznikowa	405,8	374,7	323,8	687,4	631,6	620,0	98,2
rzepakowa	24,8	28,9	44,6	133,5	165,6	110,0	66,4
pozostałe	13,5	15,2	11,0	33,5	40,3	30,0	185,5
SALDO	-2386,8	-2288,4	-236,5	-2751,3	-2812,4	-2820,0	100,3
Przetworzone białko zwierzęce^c (mączki w poprzednio używanej nomenklaturze)							
Eksport	222,9	238,8	260,6	290,4	280,1	284,0	101,4
w tym: PAP ^b	213,9	230,0	246,5	272,1	266,2	270,0	101,4
mączka rybna	9,0	8,8	14,1	18,3	13,9	14,0	100,6
Import	44,9	45,3	48,3	46,9	71,1	33,0	46,4
w tym: PAP ^b	24,4	22,0	23,5	25,1	21,1	18,0	85,4
mączka rybna	20,5	23,3	24,8	21,9	14,6	15,0	102,6
SALDO	178,1	193,5	212,2	243,4	209,0	251,0	120,1
Strączkowe							
Eksport	50,0	64,7	67,3	72,7	54,9	75,0	136,5
Import	40,6	36,0	31,8	44,5	41,6	34,0	81,7
SALDO	9,4	28,6	35,5	28,3	66,8	74,7	111,9
Import ogółem ^c	3261,5	3196,2	3129,3	3760,0	3995,6	3907,0	97,8
Eksport ogółem ^c	848,3	899,9	894,0	1008,2	1139,4	1109,0	97,3
SALDO OGÓŁEM ^c	-2413,2	-2296,2	-2235,2	-2751,8	-2856,2	-2798,0	98,0

^a dane nieostateczne, ^b PAP (processed animal protein) – przetworzone białko zwierzęce, ^c w zestawieniu ogółem nie uwzględniono PAP zwierzęcego

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Jednak, jak pokazuje raport Zagranicznego Serwisu Rolniczego (FAS) Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (USDA) w Kijowie z listopada 2021 r., wyniki testów na obecność organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO) okazały się pozytywne w 50–65% soi uprawianej w Ukrainie²⁵, a obecnie ten wskaźnik jest przypuszczalnie jeszcze wyższy. Tak więc sprowadzana soja jest w zdecydowanej większości modyfikowana genetycznie, co potwierdzają również jej bezpośredni importerzy. Import ukraińskiej śrutu sojowej w 2023 r. wyniósł 298,8 tys. t, a w I półroczu 2024 r. – 173,1 tys. t, co stanowiło odpowiednio 10,2 i 11,1% udziału w jej imporcie ogółem.

Średnia cena płacona za śrutę sojową z Argentyny w I półroczu 2024 r. wyniosła 427 EUR/t, z Brazylii – 438 EUR/t, z Paragwaju – 455 EUR/t, z USA – 466 EUR/t, a z Ukrainy 440 EUR/t. Ceny płacone w imporcie śrutu sojowej w I półroczu 2024 r. praktycznie ze wszystkich kierunków były średnio o ok. 10 EUR/t niższe niż w I półroczu 2023 r., z wyjątkiem Ukrainy, gdzie poziom cen importowanych wzrósł średnio o 26 EUR/t.

Śrutę słonecznikową sprowadza się przede wszystkim z Ukrainy, mniejsze ilości z Węgier i Czech oraz z Rosji. Jej przywóz z innych kierunków ma marginalne znaczenie. Z Ukrainy w 2023 r. sprowadzono 606,4 tys. t śrutu słonecznikowej, a w I półroczu 2024 r. 376,0 tys. t, w średnich cenach odpowiednio: 243 i 245 EUR/t.

Eksport śrutu rzepakowej w sezonie 2023/24 był o 15% większy niż w sezonie poprzednim i wyniósł 806 tys. t, podczas gdy jej produkcja zwiększyła się o ok. 2% (do 2058 tys. t). Udział eksportu w produkcji wyniósł 39% wobec 36% w sezonie poprzednim. Tradycyjnie głównym kierunkiem eksportu śrutu rzepakowej były kraje UE-27. W minionym sezonie największymi odbiorcami były: Dania (289 tys. t) i Niemcy (242 tys. t),

²⁵ USDA FAS. (2021). *Report: Biotechnology and Other New Production Technologies – Ukraine*. https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Biotechnology%20and%20Other%20New%20Production%20Technologies%20Annual_Kyiv_Ukraine_10-20-2021.pdf

Tabela 36. Średnie ceny w imporcie^a głównych surowców paszowych (EUR/t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	I–VI 2023	VII–XII 2023	I–VI 2024
Śruty ogółem	366	438	465	407	454	427	388
– sojowa	385	461	532	458	521	477	440
– rzepakowa	227	284	279	254	283	240	286
– słonecznikowa	246	278	233	215	247	227	207
Mączka rybna	930	1053	1302	1839	1662	1822	1855

^a franco granica polska lub cif port polski

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 37. Kierunki importu śrutu sojowej (tys. t)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	I–VI 2023
Ogółem	2619,5	2675,2	2694,3	2688,1	2910,7	1556,1
UE-28	141,1	97,8	137,7	122,9	153,3	32,6
w tym: Niemcy	84,9	20,7	66,1	58,9	73,3	22,5
Holandia	39,6	71,9	67,6	2,3	45,3	1,2
Dania	4,6	4,1	5	46,9	13,3	4,1
Ameryka Południowa	2104,7	2351,6	2384	2399,7	2274,8	1298,5
w tym: Argentyna	1227	1362,1	1408,2	1485,5	490,1	598,0
Brazylia	604,9	772	603,8	603,6	1662,0	568,5
Paragwaj	272,8	217,5	372	280,5	115,3	132,0
Boliwia	–	–	–	29,9	7,4	–
USA	128,4	0,0	0,0	0,0	166,6	56,5
Rosja	45,1	72,8	32,0	10,3	–	–
Ukraina	185,4	122,2	104,3	147,3	298,8	173,1
Białoruś	13,6	29,6	35,8	7,2	15,4	4,6
Pozostałe kraje	1,2	1,2	1,1	0,7	1,8	0,8

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 38. Kierunki importu śrutu słonecznikowej (tys. t)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	I–VI 2024
Ogółem	430,8	408,9	311,4	512,6	622,5	392,0
z tego: Ukraina	396,6	372,3	293,0	497,2	606,4	376,0
Rosja	3,7	10,7	6,9	6,7	1,2	4,2
Białoruś	0,2	0,3	–	0,1	1,6	5,8
Węgry	17,6	3,9	1,0	7,1	6,0	2,3
Czechy	8,4	13,8	7,0	0,4	3,6	–
pozostałe kraje	4,3	7,9	3,5	1,1	3,7	3,7

Źródło: opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Czechy (50 tys. t), Szwecja (54 tys. t) i Finlandia (38 tys. t). Na rynki pozaunijne trafiło 27 tys. t śrutu rzepakowej, z tego do Wielkiej Brytanii 23,5 tys. t.

2.2. Przetworzone białko zwierzęce (dawniej mączki zwierzęce), PAP

Eksport przetworzonego białka zwierzęcego (PAP), wytwarzanego z ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego kategorii 3, w sezonie 2023/24 wyniósł 266 tys. t (bez mączki rybnej) wobec 272 tys. t w sezonie poprzednim. Handel przetworzonym białkiem zwierzęcym od-

bywa się pod nadzorem weterynaryjnym, a produkt ten w krajach UE dopiero od września 2021 r. można stosować do celów paszowych. Wcześniej były i są one wykorzystywane m.in. jako pasza dla zwierząt futerkowych, składnik karmy dla psów i kotów, jako komponent do produkcji biogazu, na kompost itd. Mogły być również wykorzystywane w paszach dla ryb (od lipca 2013 r.).

PAP jest eksportowany do wielu krajów świata, w tym głównie do krajów azjatyckich (do Singapuru i Wietnamu – 41 i 16 tys. t oraz Turcji – 18 tys. t w sezonie 2023/24) oraz do UE, w tym

głównie do Francji: (51 tys. t), Niemiec (37 tys. t), Grecji i Czech (odpowiednio 23 i 14 tys. t). Mniejsze ilości PAP sprzedaje się również do Holandii, Włoch, Austrii, Węgier, Słowacji oraz szeregu innych krajów UE. Średnia cena w eksporcie przetworzonego białka zwierzęcego w minionym sezonie wyniosła 670 EUR/t wobec 793 EUR/t w sezonie poprzednim i 647 EUR/t dwa sezony wcześniej. Wyższe ceny otrzymywano przy sprzedaży tych produktów do krajów UE, średnio 811 EUR/t, natomiast średnia cena sprzedaży PAP do krajów azjatyckich wyniosła 435 EUR/t. W zdecydowanej większości krajów trzecich PAP mógł i może być stosowany w żywieniu zwierząt gospodarskich i przypuszczalnie w tym celu był sprowadzany z Polski. Natomiast w krajach UE był on głównie wykorzystywany

do produkcji karmy dla zwierząt towarzyszących (psów i kotów) i futerkowych. Import PAP w sezonie 2023/24 wyniósł 21,1 tys. t (w tym 19,3 tys. t z UE) w średniej cenie 785 EUR/t wobec 25,1 tys. t w sezonie poprzednim.

Import mączki rybnej w sezonie 2023/24 wyniósł 14,6 tys. t wobec 21,9 tys. t w sezonie 2022/23. Ceny transakcyjne w imporcie mączki rybnej wyniosły średnio 1839 EUR/t i były o 23% wyższe w porównaniu z poprzednim sezonem. Mączkę rybną, podobnie jak w sezonach poprzednich, importowano głównie z Danii (5,5 tys. t), Litwy (2,7 tys. t), Niemiec (1,9 tys. t), Francji (1,8 tys. t) i Czech (1,0 tys. t). Eksport mączki rybnej wyniósł 13,9 tys. t wobec 18,3 tys. t w sezonie 2022/23. Mączkę rybną

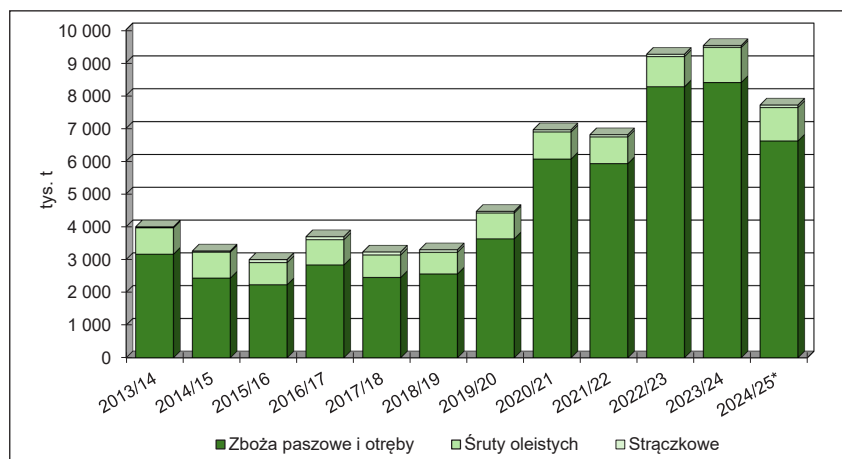
w minionym sezonie eksportowano do Niemiec, Włoch i Francji (odpowiednio: 3,5, 2,3 i 1,6 tys. t), mniejsze ilości do pozostałych krajów UE oraz 1,9 tys. t do USA. Ceny w eksporcie mączki rybnej wyniosły 2134 EUR/t wobec 1812 EUR/t w sezonie poprzednim.

2.3. Strączkowe pastewne²⁶

Eksport strączkowych pastewnych w sezonie 2023/24 wyniósł 54,9 tys. t wobec 72,7 tys. t w sezonie 2022/23 i 67,3 tys. t dwa sezony wcześniej. Przedmiotem eksportu było 15,9 tys. t bobiku, 18,4 tys. t

²⁶ Wobec niedoskonałości nomenklatury statystyki handlu zagranicznego i w niektórych przypadkach braku jednoznacznej możliwości przypisania kodów CN do odpowiednich produktów istnieje możliwość, że część ujętych w statystykach handlu zagranicznego ziarna strączkowych pastewnych dotyczy ich jadalnego przeznaczenia.

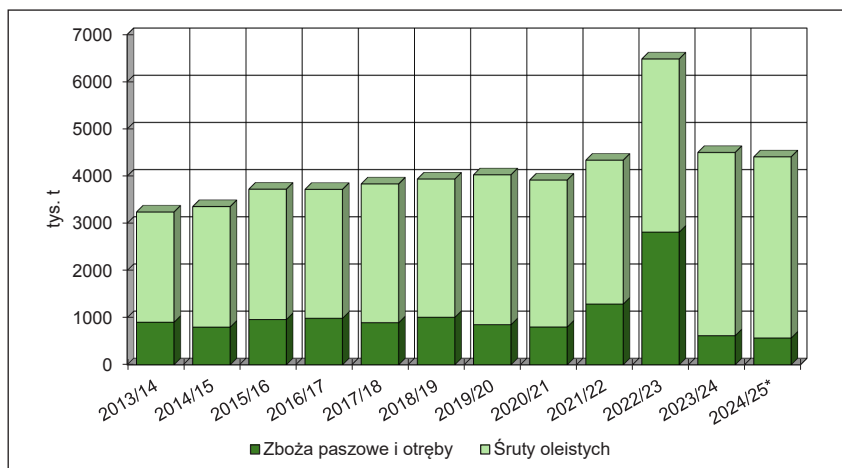
Wykres 18. Eksport głównych surowców paszowych

* prognoza IERiGŻ PIB.

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Wykres 19. Import głównych surowców paszowych

* prognoza IERiGŻ PIB.

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

grochu i 19,6 tys. t tubinu. Są one sprzedawane głównie do Niemiec (23,0 tys. t w sezonie 2021/22) i Holandii (10,7 tys. t). Ich średnia cena w eksporcie wyniosła 520 EUR/t wobec 536 EUR/t w sezonie 2022/23 i 455 EUR/t dwa sezony wcześniej. Import zwiększył się o ok. 6% w porównaniu z sezonem poprzednim i wyniósł 41,6 tys. t (z tego 16,5 tys. t z Rosji, 6,5 tys. t z Ukrainy, 1,6 tys. t z Białorusi, 5,3 tys. z Niemiec, 2,5 tys. t z Czech i 1,7 tys. t z Holandii). Średnia cena w imporcie wyniosła 733 EUR/t wobec 583 EUR/t w sezonie 2022/23.

2.4. Prognoza handlu zagranicznego surowcami wysokobiałkowymi w sezonie 2024/25

W sezonie 2024/25 przewiduje się niewielki spadek importu surowców wysokobiałkowych, w stosunku do bardzo wysokiego z poziomu z ostatniego sezonu. Wyraźny wzrost światowej produkcji śruty sojowej będzie oddziaływać na utrzymanie niskiego poziomu jej cen. Natomiast przewidywana stabilizacja produkcji śruty rzepakowej i wyraźny spadek słonecznikowej będzie działać pro wzrostowo, przynajmniej lokalnie, na ich ceny, chociaż główny trend będą wyznaczać soja i śruta sojowa, które mają dominujący znaczenie na rynku i w obrotach handlu zagranicznego.

Łączny import surowców wysokobiałkowych może wynieść 3,81 mln t wobec 4,00 mln t w sezonie poprzednim. Nieco większy (o ok. 1%) niż w minionym sezonie przypuszczalnie będzie import śrutu sojowej i wyniesie ok. 3,08 mln t. Utrzyma się bardzo wysoki przywóz śrutu słonecznikowej, natomiast zmniejszy się import śrutu rzepakowej (z powodu obowiązującego zakazu jej sprowadzania z Ukrainy). Import strączkowych pastewnych może być niższy niż w sezonie 2023/24.

W eksporcie będzie dominować śruta rzepakowa, ale jej sprzedaż na rynki zagraniczne przypuszczalnie obniży się do ok. 750 tys. t. Natomiast może wzrosnąć eksport pozostałych surowców wysokobiałkowych.

3. Handel zagraniczny paszami przemysłowymi

Sprzedaż na rynki zagraniczne preparatów do karmienia zwierząt systematycznie rośnie, chociaż w ostatnich trzech latach jej dynamika wyraźnie wyhamowała. Zdecydowaną większość wolumenu stanowi karma dla zwierząt domowych (ok. 75%), a mniejsze znaczenie w eksporcie mają pasze dla zwierząt gospodarskich.

Eksport karmy dla zwierząt domowych (głównie dla psów i kotów) w 2023 r. wyniósł 803,3 tys. t wobec 795,6 tys. t w roku poprzednim, a w I półroczu 2024 r. – według wstępnych danych – 426,8 tys. t (408,9 tys. t przed rokiem). Ceny w eksporcie wzrosły z 2419 EUR/t w I półroczu 2023 r. do 2496 EUR/t w I półroczu 2024 r..

Głównym zagranicznym rynkiem zbytu karmy dla zwierząt domowych są kraje UE, gdzie w 2023 r. trafiło ponad 610 tys. t tych produktów o wartości przekraczającej 1522 mln EUR. Najważniejszymi odbiorcami tych karm są przede wszystkim Niemcy (226,8 tys. t w 2023 r. i 128,7 tys. t w I półroczu 2024 r.). Znacząca jest też ich sprzedaż do innych krajów UE, m.in.: do Holandii, Francji, Włoch, Szwecji, Czech, Węgier, Słowacji, Rumuni, Bułgarii oraz Litwy i Łotwy, przy czym są to wolumeny po 20–40 tys. t rocznie kierowane do każdego z tych krajów. Również Wielka Brytania, po opuszczeniu UE, pozostała liczącym się odbiorcą karmy dla psów i kotów, z wolumenem ponad 85 tys. t w 2023 r. i 46 tys. t w I półroczu 2024 r.

W poprzednich latach rozwijał się eksport tych produktów do Ukrainy, który wzrósł w latach 2018–2021 z 7 do 48 tys. t, ale w latach 2022–2023, z powodu trwających działań wojennych na obszarze tego kraju, import ten zmniejszył się do 39–40 tys. t. Natomiast w okresie I–VI 2024 r. sprzedano do Ukrainy 17,3 tys. t tych produktów wobec 20,3 tys. t w analogicznym okresie 2023 roku. Spośród innych krajów liczącymi się odbiorcami są również: Japonia, Serbia, Szwajcaria i Turcja. Produkty te są sprzedawano również do wielu innych krajów, ale wolumeny te są relatywnie niewielkie.

Eksport pasz dla zwierząt gospodarskich w 2023 r. wyniósł 273,6 tys. t, a w I półroczu 2024 r. według wstępnych danych – 136,0 tys. t. Statystyka handlu zagranicznego nie pozwala na jednoznaczne wyodrębnienie poszczególnych rodzajów eksportowanych pasz, ale – jak wynika z analizy cen – znaczącą ilość prawdopodobnie stanowiły dodatki paszowe, koncentraty, premiksy i preparaty mlekozastępcze. Ceny w eksporcie, zarówno karmy dla psów i kotów, jak i preparatów stosowanych w żywieniu zwierząt gospodarskich, w dłuższej perspektywie charakteryzują się systematycznym wzrostem, chociaż w poszczególnych okresach ich poziom przejściowo się obniża. Średnia cena uzyskana w eksporcie pasz dla zwierząt gospodarskich w 2023 r. była nieco niższa niż przed rokiem i wyniosła 1147 EUR/t wobec 1190 EUR/t w 2022 r., a w I półroczu 2024 r. – 1153 EUR/t wobec 1155 EUR/t w analogicznym okresie 2022 roku.

Tabela 39. Handel zagraniczny paszami (tys. t)

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023	I–VI 2023	I–VI 2024
Eksport							
Karma dla psów i kotów	578,7	722,1	799,4	795,6	803,3	406,9	426,8
Pasze dla zwierząt gospodarskich	219,9	225,2	244,2	255,8	273,6	128,3	136,0
Import							
Karma dla psów i kotów	328,3	433,8	501,1	516,7	502,1	247,1	247,4
Pasze dla zwierząt gospodarskich	430,2	378,2	387,6	355,0	394,9	190,1	193,7
Saldo							
Karma dla psów i kotów	250,4	288,3	298,3	278,9	301,2	159,8	179,4
Pasze dla zwierząt gospodarskich	-210,3	-153	-143,4	-99,2	-121,3	-61,8	-57,7

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Preparaty stosowane w żywieniu zwierząt gospodarskich sprzedaje się głównie do krajów UE. Spośród krajów UE w 2023 r. największymi ich odbiorcami były: Litwa i Niemcy, odpowiednio 82,1 i 61,8 tys. t, a w pierwszym półroczu 2024 r. – 41,7 i 31,0 tys. t. Natomiast spośród krajów trzecich dominowała Ukraina, gdzie wyeksportowano 13,4 tys. t pasz, do Uzbekistanu 5,0 tys. t i do Rosji 2,6 tys. t, a w I półroczu 2024 r. było to odpowiednio: 7,1, 2,0 i 1,0 tys. t. Inne kierunki geograficzne w eksporcie mają niewielkie znaczenie.

W 2023 r. została przerwana spadkowa tendencja importu pasz dla zwierząt gospodarskich, który wyniósł 394,9 tys. t i był o 11% większy w porównaniu z rokiem poprzednim. Natomiast w pierwszym półroczu 2024 r. import preparatów stosowanych w żywieniu zwierząt gospodarskich wyniósł 193,7 tys. t i był o 2% większy niż w analogicznym okresie 2023 roku. Udział importowanych pasz do karmienia zwierząt gospodarskich w 2023 r. stanowił niespełna 3,5% ich produkcji krajowej. Importuje się głównie dodatki paszowe (premiksy, aminokwasy, pasze mineralne), chociaż pewną część mogą stanowić mieszanki pełnoporcjowe i uzupełniające sprowadzane na potrzeby dużych producentów trzody i drobiu, zlokalizowanych blisko granicy, w sąsiedztwie niemieckich, czeskich i słowackich zakładów paszowych.

Przywóz karmy dla zwierząt domowych w 2023 r. wyniósł 502,1 tys. t wobec 516,7 tys. t przed rokiem, a w I półroczu 2024 r. było to 247,4 tys. t, podobnie jak w analogicznym okresie poprzedniego roku. Średnie ceny transakcyjne w imporcie karmy dla psów i kotów w 2023 r. wynosiły 2593 EUR/t, a w I półroczu 2024 r. – 2726 EUR/t. Natomiast za paszę dla zwierząt gospodarskich w 2023 r. płacono średnio 1148 EUR/t (1198 EUR/t przed rokiem, a w I półroczu 2024 r. – 1110 EUR/t wobec 1202 EUR/t w I półroczu 2023 roku).

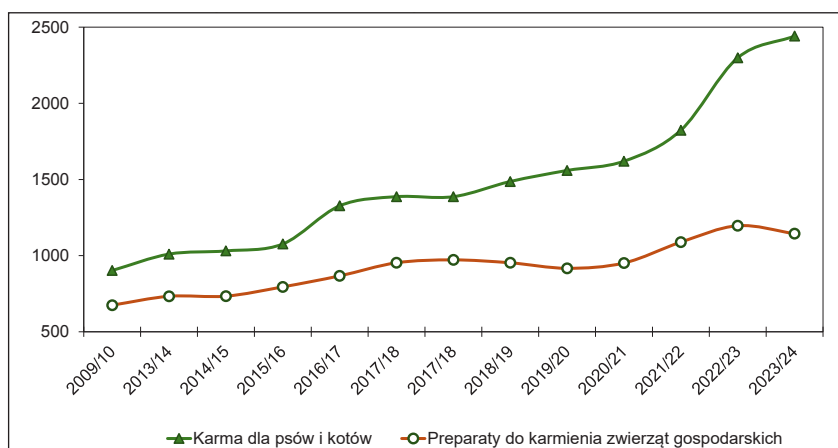
Głównym rynkiem zakupu karmy dla zwierząt domowych jest UE-27, skąd

w 2023 r. sprowadzono do Polski ponad 440 tys. t tych produktów o wartości 1038 mln EUR. Zdecydowanym liderem wśród dostawców tych karm były Niemcy z ilością 166 tys. t. Nieco mniej, ale również znaczące ilości tych produktów sprowadzono z Czech i Węgier (odpowiednio 90,8 i 72,5 tys. t). W I półroczu 2024 r. wyżej wymienione kraje zachowały dominującą rolę w dostawach karmy na polski rynek, a łączny import z tych trzech krajów karmy dla zwierząt towarzyszących wyniósł 142 tys. t, co stanowiło prawie 65% ogółu importu tych produktów do Polski w tym okresie. Liczącymi się dostawcami karmy dla psów i kotów na polski rynek są również inne kraje UE, m.in.: Holandia, Francja, Belgia i Włochy, a spoza UE – Szwajcaria (15 tys. t w 2023 r. i 7,7 tys. t w I półroczu 2024 r.).

Udział krajów UE w imporcie preparatów stosowanych do produkcji pasz dla zwierząt gospodarskich w I połowie 2024 r., podobnie jak w poprzednich latach, wynosił prawie 90%. Wśród dostawców liderem są Niemcy, skąd w 2023 r. pochodziło ponad 131 tys. t tych preparatów, co stanowiło prawie 59% ich importu ogółem. Spośród innych krajów liczącymi się dostawcami były także: Dania, Holandia, Belgia, Francja, Litwa i w mniejszym stopniu Słowacja, Węgry, Francja, a spoza UE – Chiny (18 tys. t).

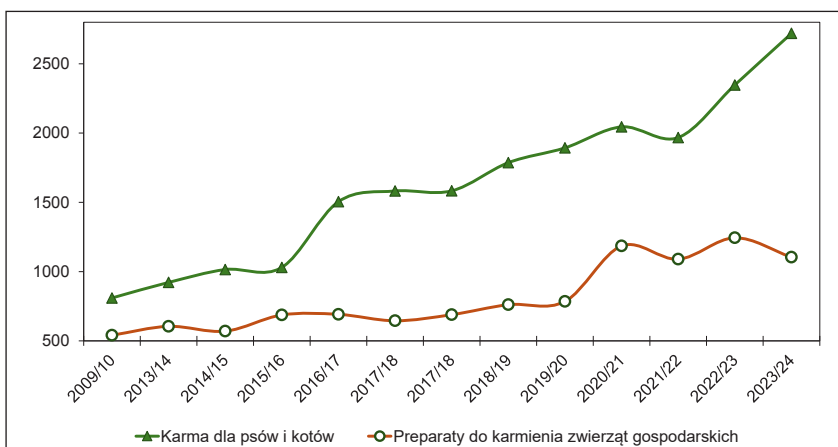
W II półroczu 2024 r., przy wysokim zapotrzebowaniu przemysłu paszowego (dodatki paszowe, aminokwasy itd.) i hodowców zwierząt (głównie gotowe mieszanki paszowe), import tych produktów utrzyma się na dotychczasowym poziomie.

Wykres 20. Średnie ceny w eksporcie pasz (EUR/t)

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Wykres 21. Średnie ceny w imporcie pasz (EUR/t)

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

V. KRAJOWE CENY PODSTAWOWYCH SUROWCÓW PASZOWYCH I PASZ PRZEMYSŁOWYCH

1. Zmiany krajowych cen surowców zbożowych

W ostatnich latach sytuacja na rynkach artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności na rynkach surowców rolnych, była daleka od stabilizacji. W sezonie 2023/24 relacje podaży do popytu miały znacznie większy wpływ na kształtowanie się cen zbóż niż w poprzednim sezonie. W okresie żniw w 2023 r. na krajowym rynku wystąpił bardzo płytki i krótki sezonowy spadek cen skupu większości zbóż (z wyjątkiem jęczmienia, którego ceny w sierpniu 2024 r. wzrosły). Należy zaznaczyć, że wszystkie zboża były jednocześnie znacznie tańsze niż rok wcześniej. W porównaniu z notowaniami sprzed roku ceny tych zbóż w III kwartale 2023 r. były o 34–46% niższe, a ceny kukurydzy o 36–41%. W dalszej części sezonu 2023/24, po przejściowym wzroście we wrześniu 2023 r., ceny zbóż w Polsce, w ślad za spadkiem cen na światowych rynkach, z miesiąca na miesiąc powoli malały. Inaczej przebiegały zmiany cen kukurydzy, które we wrześniu i październiku wskutek sezonowego wzrostu podaży gwałtownie zmalały. Następnie do stycznia 2024 r. cechowała je tendencja wzrostowa. W dalszej kolejności do marca 2024 r. notowano spadek jej cen, a od kwietnia do czerwca 2024 r. ponowny umiarkowany wzrost. Jedynie ceny jęczmienia nie wykazywały tendencji wzrostowej.

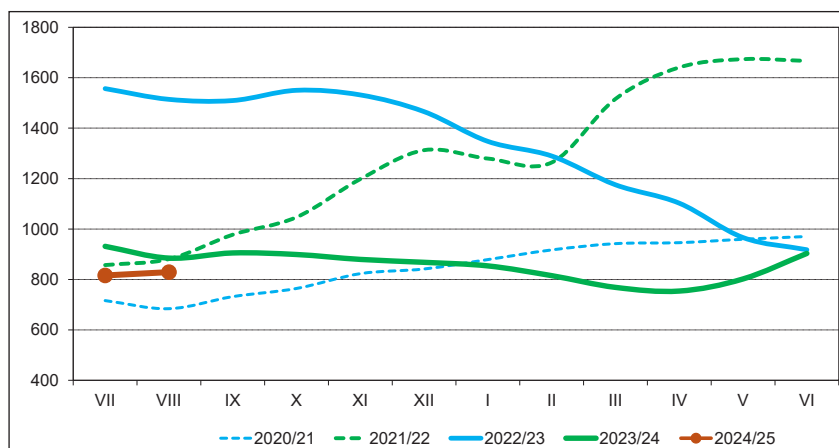
W końcu sezonu (czerwiec 2024 r.) ceny pszenicy i jęczmienia były niższe od notowań sprzed roku odpowiednio o 1,5 i 15,1%, ale żyto i kukurydza podrożały odpowiednio o 1,5 i 2,8%. Warto nadmienić, że na przełomie pierwszego i drugiego kwartału 2024 r. polski rynek zbóż, był daleki od płynności, na co wpływ miała z jednej, podobnie jak rok wcześniej strony pasywna postawa oczekujących na wyższe ceny, producentów zbóż. Wprowadzony w drugiej połowie sezonu skup z dopłatami spowodował zwiększenie obrotów rynkowych, ale o pełnej płynności

Tabela 40. Ceny skupu zbóż i ich zmiany PLN/t

Wyszczególnienie	Pszenica		Żyto	Kukurydza	Jęczmień	
	ogółem	paszowa			ogółem	paszowy
Średnie ważone ceny w sezonach						
2021/22	1242,5	1197,9	905,3	958,2	916,4	952,5
2022/23	1295,0	1264,1	1126,7	1134,8	1226,8	1139,9
2023/24	853,4	813,7	636,2	799,8	799,8	711,7
Zmiana (%)	-34,1	-35,6	-43,5	-41,7	-34,8	-37,6
Średnia cena w sierpniu 2024 r.						
VIII 2023	829,0	791,9	583,9	867,6	779,6	669,7
Zmiana miesięczna (%)	1,6	2,7	-5,8	-2,3	6,5	4,4
Zmiana roczna (%)	-6,3	-6,9	-9,9	-4,8	-14,9	-4,5
Średnie ważone ceny w okresie lipiec–sierpień						
VII 2021–VIII 2021	874,1	867,1	694,3	1011,3	717,1	709,2
VII 2022–VIII 2022	1528,7	1469,3	1223,0	1383,3	1296,2	1191,0
VII 2023–VIII 2023	896,7	862,6	654,8	889,1	821,3	704,0
VII 2024–VIII 2024	823,0	780,1	604,7	878,2	744,0	647,6
Zmiany średnich ważonych cen w okresie lipiec–sierpień (%)						
VII 2022–VIII 2022 VII 2021–VIII 2021	74,9	69,5	76,2	36,8	80,8	67,9
VII 2023–VIII 2023 VII 2022–VIII 2022	-41,3	-41,3	-46,5	-35,7	-36,6	-40,9
VII 2024–VIII 2024 VII 2023–VIII 2023	-8,2	-9,6	-7,7	-1,2	-9,4	-8,0

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS-u z lat 2021–2024. <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:biuletyn+statystyczny>

Wykres 22. Ceny skupu pszenicy (PLN/t)

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS-u z lat 2021–2024. <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:biuletyn+statystyczny>

nadal nie można było mówić. W przekroju całego sezonu 2023/24 średnie ważone²⁷ ceny zbóż były od 34% do 45% niższe niż w poprzednim sezonie.

W okresie żniw w 2024 r. wystąpił sezonowy spadek cen żyta i kukurydzy. Natomiast ceny pozostałych zbóż cechowała niewielka tendencja wzrostowa. Przesą-

dził o tym wcześniejszy termin zbioru zbóż w krajach leżących na południe od Polski (Czechy, Słowacja, Rumunia, Węgry,) oraz w Ukrainie. W stosunku do analogicznego okresu poprzedniego sezonu poziom cen w dalszym ciągu był niższy, ale różnice znacząco zmalały. Średnie ceny²⁸ jęczmienia, pszenicy i żyta (odpowiednio 744, 823 i 605 PLN/t)

²⁷ Według danych meldunkowych GUS-u.

²⁸ Według danych meldunkowych GUS-u.

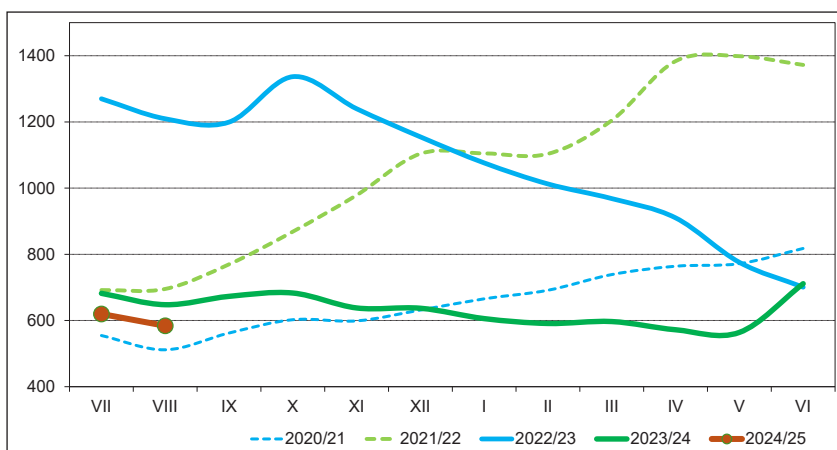
były mniejsze od tych sprzed roku o 9,4, 8,2 i 7,7%. Znacznie mniejsza była skala spadku cen kukurydzy, które zmały odpowiednio o 1,2% do 878 PLN/t.

We wrześniu 2024 r. zaznaczyła się niewielka tendencja wzrostowa, ale dotyczyła przede wszystkim w pierwszej kolejności zbóż konsumpcyjnych. Ceny jęczmienia cechował brak wyraźnych tendencji. Nadal taniała kukurydza, której podaż przy wcześniejszych niż zwykle zbiorach wyraźnie rosta. Niekorzystne warunki pogodowe w okresie zbioru spowodowały, że udział ziarna pszenicy o parametrach paszowych jest znacznie większy niż rok wcześniej (około 60%), co hamuje ewentualny wzrost cen zbóż typowo paszowych (kukurydza, jęczmień), również tych, którymi nie handluje się na dużą skalę na rynkach międzynarodowych (pszenżyto, mieszanki zbożowe).

W sezonie 2024/25 ceny zbóż będą prawdopodobnie utrzymywały się na poziomie umiarkowanie niższym od notowanego w sezonie 2023/24. Zakładając brak większych zmian sytuacji w Ukrainie, przy obecnym kursie wymiany złotego do euro i dolara, w kolejnych miesiącach sezonu 2024/25 należy się spodziewać powolnego sezonowego wzrostu cen, który może zakończyć się w pierwszym kwartale 2025 roku. W IV kwartale 2024 r. zboża mogą być 10% tańsze niż w analogicznym okresie 2023 r., przy czym mniejsze będą różnice w cenach zbóż konsumpcyjnych niż zbóż paszowych. W dalszej części sezonu różnice te powinny się nieznacznie zmniejszyć.

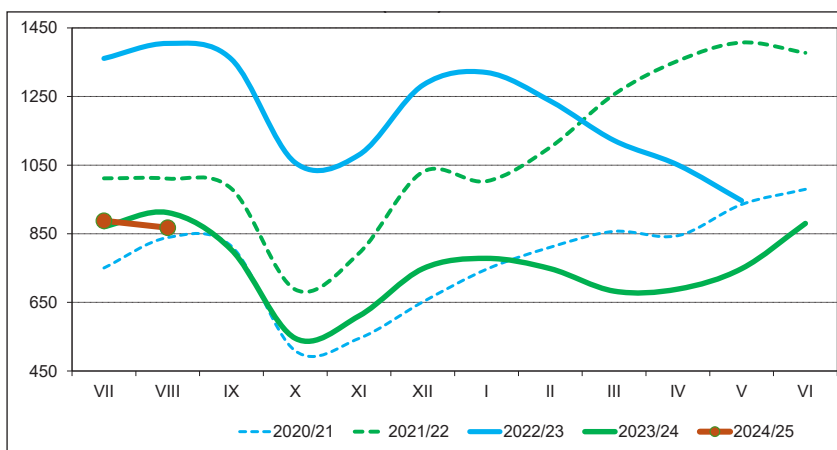
Średnie ceny pszenicy konsumpcyjnej w IV kwartale 2024 r. mogą wynieść 850–950 PLN/t (pszenica paszowa – 750–850 PLN/t), a żyta 570–670 PLN/t. Kukurydza może kosztować 700–800 PLN/t (sucha). W końcu sezonu (II kwartał 2025 r.) pszenica może kosztować średnio 880–980 PLN/t (paszowa 830–880 PLN/t), a żyto 650–700 PLN/t. Ceny kukurydzy mogą być od 15% do 25% niższe od cen pszenicy paszowej.

Wykres 23. Ceny skupu żyta (PLN/t)

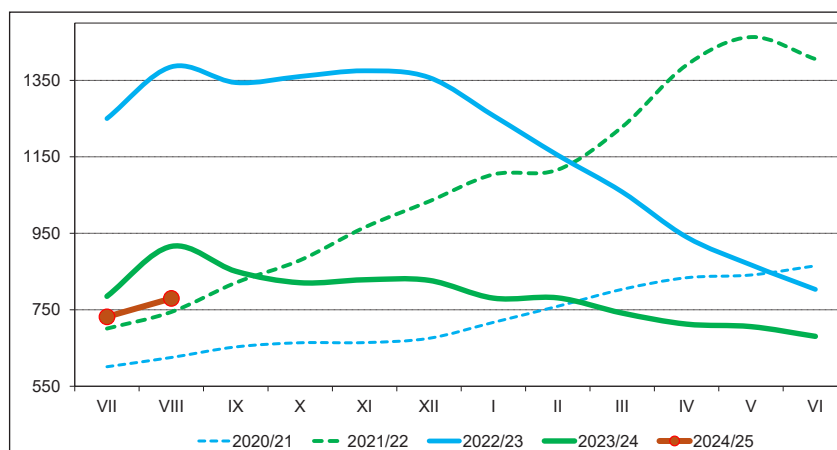
Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS-u z lat 2021–2024. <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:biuletyn+statystyczny>

Wykres 24. Ceny skupu kukurydzy (PLN/t)

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS-u z lat 2021–2024. <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:biuletyn+statystyczny>

Wykres 25. Ceny skupu jęczmienia (PLN/t)

Źródło: Biuletyny Statystyczne GUS-u z lat 2021–2024. <https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:biuletyn+statystyczny>

2. Ceny komponentów wysokobiałkowych na rynku krajowym

W sezonie 2022/23 średnie ceny śrut sojowej na rynku krajowym wzrosły, w porównaniu z sezonem poprzednim, o prawie 19%, z 2231 do 2651 PLN/t, a śrutę rzepakową były wyższe o 12% i wyniosły 1537 PLN/t. W porównaniu ze średnim poziomem cen z sezonu 2020/21 wzrost cen tych śrut wyniósł 43%. Sezon 2023/24 przyniósł wyraźne spadki, gdyż śruta sojowa potaniała średnio o 18% do 2177 PLN/t, a rzepakowa o 20% do 1233 PLN/t. Główną przyczyną tych spadków były rekordowe zbiory soi na świecie i mniejszy popyt, zwłaszcza z Chin. W przypadku śrut sojowej wyraźny spadek cen miał miejsce w I półroczu 2024 r.

Bardzo wysokie ceny śrut sojowej utrzymywały się przez większość minionego sezonu, z maksymalnym ich poziomem (2983 PLN/t) w lutym. Wyraźny ich spadek rozpoczął się od kwietnia 2023 r., a na koniec sezonu (czerwiec) wynosiły one 2147 PLN/t. W pierwszych dwóch miesiącach bieżącego sezonu (lipiec–sierpień) ceny śrut sojowej oscylowały ok. 2200 PLN/t, a od września ponownie występuje ich wzrost, ale nadal były one o ok 15% niższe w porównaniu z ich poziomem we wrześniu 2022 roku.

Dzięki w miarę korzystnej sytuacji podaży-popytowej na światowym rynku nasion i śrut oleistych oraz bieżących nadwyżek ceny śrut oleistych, przynajmniej w perspektywie najbliższych miesięcy, nie powinny rosnąć. W bieżącym sezonie prognozowana dynamika wzrostu zużycia śrut sojowej będzie mniejsza niż jej produkcji, co powinno sprzyjać stabilizacji czy wręcz obniżce cen. W przypadku śrut rzepakowej relacje te są w miarę zbilansowane, natomiast dynamika zużycia śrut słonecznikowej będzie o ponad 2 pkt proc. większa od produkcji, co będzie powodować wzrost cen. Zmniejszyła się presja inflacyjna w wielu krajach świata, w tym również w USA i w krajach Ameryki Południowej, będących głównymi dostawcami

Tabela 41. Ceny śrut oleistych na rynku krajowym (PLN/t)

Miesiące	Śruta sojowa				Śruta rzepakowa			
	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25
VII	1862	2694	2201	1920	1209	1641	1415	1201
VIII	1845	2728	2207	1787	1166	1532	1298	1200
IX	1937	2705	2306	1777	1147	1525	1266	
X	1916	2851	2384		1180	1502	1244	
XI	1954	2614	2501		1230	1546	1202	
XII	1997	2694	2330		1243	1537	1189	
I	2281	2844	2098		1297	1530	1236	
II	2454	2983	2041		1410	1576	1182	
III	2854	2777	1971		1454	1601	1175	
IV	2683	2481	1943		1619	1551	1185	
V	2492	2298	2083		1786	1474	1195	
VI	2497	2147	2063		1679	1428	1210	
Średnia	2231	2651	2177	1828	1368	1537	1233	1201

Źródło: obliczenia na podstawie dziennych notowań Agroloku. <https://www.agrolok.pl/notowania/notowania-srut-sojowej.htm>; oraz Biuletynu informacyjnych MRiRW: Rynek roślin oleistych z lat 2020–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-roslin-oleistych>

nasion i śrut oleistych na rynek światowy. Wzrostowi cen śrut w najbliższych miesiącach może sprzyjać ewentualne osłabienie się kursu złotego względem dolara amerykańskiego, w mniejszym stopniu euro, w zależności od rozwoju sytuacji geopolitycznej i wyhamowania tempa wzrostu gospodarczego w kluczowych krajach.

W drugiej połowie sezonu istotne znaczenie będą mieć prognozy przewidywanych zbiorów oleistych w Ameryce Południowej wiosną 2025 r. i związane z tym zmiany cen na rynkach światowych. Trudno określić dalszy rozwój sytuacji geopolitycznej w Europie i na świecie (m.in. wynik wyborów prezydenckich w USA i związana z tym możliwa zmiana polityki zagranicznej tego kraju) oraz możliwe zawirowania i konsekwencje z tym związane, które również mogą mieć istotny wpływ na zmiany i poziom cen.

Ceny śrut rzepakowej, których poziom jest również zdominowany przez sytuację na rynkach światowych, w okresie lipiec–sierpień wynosiły średnio 1201 PLN/t wobec 1357 PLN/t w analogicznym okresie 2023 r. i 1587 PLN/t dwa lata wcześniej. Ceny krajowej śrut rzepakowej, z powodu spadku podaży, przy rosnącym popycie (w tym importowym), będą przypuszczalnie wyższe niż w I połowie 2024 r. i przez większą jego część mogą oscylować w przedziale 1250–1350 PLN/t.

3. Ceny pasz przemysłowych

Ceny pasz przemysłowych w latach 2020–2022 charakteryzowały się bardzo dynamicznym wzrostem, co było związane z zawirowaniami związanymi z pandemią koronawirusa, trudnościami logistycznymi w handlu światowym oraz wzrostem popytu na pasze w krajach azjatyckich (głównie w Chinach). Wzrost ten był kontynuowany z jeszcze większym nasileniem po wybuchu wojny w Ukrainie. Na przełomie lat 2022 i 2023 ceny pasz osiągnęły apogeum i od tego czasu do końca pierwszej połowy 2024 r. występuje ich spadek. Na początku sezonu 2024/25 nastąpiła ich stabilizacja, a następnie niewielki wzrost w przypadku większości asortymentów pasz.

W 2023 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, średni poziom cen producenta mieszanek pełnoporcjowych dla trzody był niższy o 13%, a mieszanek uzupełniających (koncentratów) o 2%. Mieszanki pełnoporcjowe dla brojlerów kurzych średnio kosztowały 9% mniej niż przed rokiem, a mieszanki uzupełniające potaniały o 2%. Niższy o 8% niż przed rokiem był poziom cen mieszanek uzupełniających dla krów mlecznych, natomiast mieszanki pełnoporcjowe dla cieląt w 2023 r. potaniały średnio o 23%. O niższym poziomie cen większości pasz zdecydował ich głęboki spadek w drugiej połowie 2023 r., gdyż pierwsze

półrocze 2023 r. charakteryzowało się jeszcze bardzo wysokim ich poziomem.

Kontynuacji spadków, a następnie utrzymaniu niskich cen pasz w I półroczu 2024 r. sprzyjało wyraźne potanie importowanych surowców wysokobiałkowych (w tym śrutu sojowej) oraz niskie ceny zbóż i śrut oleistych na rynku krajowym. Na poziom cen pasz na polskim rynku mają wpływ również czynniki pozasurowcowe. Rosnące ceny energii, paliw oraz wzrost kosztów pracy ograniczyły skalę spadków cen w I połowie 2024 roku.

W sierpniu 2024 r., w porównaniu z sierpniem 2023 r., ceny producenta mieszanek pełnoporcjowych dla trzody były niższe o 11%, ale mieszanki uzupełniające (koncentraty) były droższe niż przed rokiem o 2%. O wzroście cen koncentratów wysokobiałkowych zdecydowały przede wszystkim czynniki popytowe. Mieszanki pełnoporcjowe dla brojlerów kurzych kosztowały o 1,3% mniej niż przed rokiem, a mieszanki uzupełniające potaniały o 1,6%. Niższy o 5% niż przed rokiem był poziom cen mieszanek uzupełniających dla krów mlecznych, natomiast mieszanki pełnoporcjowe dla cieląt podrożały o 1%.

Średnia cena zbytu mieszanki pełnoporcjowej dla brojlerów (grower/finisher) w II półroczu 2023 r. wyniosła 1616 PLN/t, a w I półroczu 2024 r. nieznacznie wzrosła do 1637 PLN/t. Natomiast w sierpniu 2024 r. kosztowała 1644 PLN/t wobec 1665 PLN/t w sierpniu poprzedniego roku i 2338 PLN/t w analogicznym okresie 2022 roku. W odniesieniu do sierpnia 2022 r. spadek cen tej mieszanki wyniósł ok. 29%.

Średnia cena zbytu mieszanek pełnoporcjowych dla trzody (grower/finisher) w drugim półroczu 2023 r. wyniosła 1290 PLN/t (o 25,6% mniej niż w analogicznym okresie 2022 r.), a w I półroczu 2024 r. cena obniżyła się do 1187 PLN/t i była średnio o 26% niższa niż w I półroczu 2023 roku. Od początku 2024 r., podobnie jak w przypadku innych pasz, nastąpiło wyhamowanie spadku, następnie stabilizacja. W sierpniu średnia cena

zbytu mieszanek pełnoporcjowych dla tuczników wyniosła 1173 PLN/t i była o 11,2% niższa niż w sierpniu 2023 roku. Podobne zmiany były w przypadku mieszanek uzupełniających (koncentratów) dla tego gatunku zwierząt, ale w sierpniu poziom tej mieszanki uzupełniającej był wyższy o 2,2% niż przed rokiem i wyniósł 2754 PLN/t.

Średni poziom cen zbytu mieszanek uzupełniających dla krów mlecznych w 2023 r. wyniósł 1671 PLN/t i był o ok. 8% niższy niż w 2022 roku. W pierwszym półroczu 2024 r. średnie ceny tej mieszanki obniżyły się do 1483 PLN/t wobec 1787 PLN/t w analogicznym okresie 2023 roku. Natomiast w relacji sierpień 2024 r. (1478 PLN/t) do sierpnia 2023 r. (1528 PLN/t) nastąpił spadek o 5,3%.

Cena detaliczna mieszanki T-2 (dla tuczników) w sierpniu 2024 r. wyniosła 2360 PLN/t wobec 2444 PLN/t w styczniu 2024 r. i 2512 PLN/t w sierpniu 2023 roku. Mieszanka dla kurcząt brojlerów kosztowała 2570 PLN/t, tj. o 5% mniej niż w styczniu, a w porównaniu z okresem sprzed roku spadek ten wyniósł ok. 8%. Cena mieszanki dla krów mlecznych była o 6% niższa niż przed rokiem i wyniosła 2267 PLN/t. W ciągu roku (sierpień 2024 do sierpnia 2023) o 6% spadły ceny mieszanek dla prosiąt do 3420 PLN/t, a dla loch wysokoprośnych obniżyły się o 5% do 2831 PLN/t. Za koncentrat dla tuczników (Provit) w sierpniu 2024 r. płacono 3712 PLN/t, tj. o 3% mniej niż w styczniu 2024 r., o 6% poniżej ceny z sierpnia 2023 roku.

W sezonie 2023/24 pogorszyła się atrakcyjność cenowa pasz przemysłowych względem zbóż. W minionym sezonie 1 t mieszanki T-2 stanowiła równowartość 2,87 t pszenicy (odpowiednio 2,96 i 2,78 w pierwszej i drugiej części sezonu) wobec 1,95 w sezonie poprzednim. Zwiększyła się relacja cen koncentratu Provit do pszenicy, średnio do 4,52 wobec 3,12 w sezonie 2022/23, ale w sierpniu 2024 r. była podobna jak rok wcześniej i wyniosła 4,48. Relatywnie podrożała mieszanka dla kurcząt względem pszenicy. W sezonie 2023/24 mieszankę można było kupić za 3,16 t pszenicy, podczas gdy sezon wcześniej

było to 2,21 t i 1,85 t dwa sezony wcześniej. W bieżącym sezonie relacje te powinny się poprawić.

W sezonie 2023/24 utrzymała się opłacalność produkcji trzody chlewnej mierzonej stosunkiem cen skupu żywca wieprzowego do cen detalicznych pasz. W minionym sezonie za 1 t żywca wieprzowego można było kupić 3,20 t mieszanki T-2 lub 2,03 t koncentratu Provit wobec odpowiednio 2,3 i 2,04 t w poprzednim sezonie (w sezonie 2021/22 było to 2,654 i 1,640 odpowiednio dla provitu i mieszanki T-2). W pierwszych miesiącach bieżącego sezonu relacje te nieznacznie się pogorszyły.

Pogorszyła się opłacalność produkcji żywca drobiowego. W pierwszym półroczu 2024 r. za 1 t żywca drobiowego można było kupić 1,95 t mieszanki dla kurcząt (w relacji do cen detalicznych) wobec 2,10 t średnio w 2023 r, ale w sierpniu 2,15 t wobec 2,07 t przed rokiem. W ostatnim okresie poprawiła się opłacalność produkcji mleka. W sierpniu 2024 r. za 1000 l mleka można było kupić 885 kg mieszanki dla krów wobec 771 kg w analogicznym okresie poprzedniego roku, podczas gdy w styczniu 2024 r. było to odpowiednio 887 kg wobec 975 kg w styczniu 2023 roku.

W sezonie 2023/24, a zwłaszcza w pierwszym półroczu 2024 r. wzrosły różnice między cenami detalicznymi pasz i ich cenami zbytu. Różnice te w paszach dla trzody wynoszą nawet prawie 100% (49% w sezonie 2022/23), natomiast dla drobiu są nieco mniejsze i w sezonie 2023/24 było to ok. 66% wobec 32% w sezonie poprzednim. Oznacza to, że w sezonie 2023/24 w obrocie detalicznym za pasze dla trzody trzeba było zapłacić blisko dwukrotnie więcej niż wynosiła ich średnia cena zbytu, a dla drobiu o 66%. Różnice te z sezonu na sezon są coraz większe. Ponadto spadkowi ceny zbytu z bardzo dużym opóźnieniem i przesunięciem czasowym towarzyszą zmiany cen detalicznych. Dla dużych ferm, zarówno drobiarskich, jak i trzodowych funkcjonujących w ramach systemów integracji pionowej, koszt zakupu pasz jest znacznie bliższy cenie zbytu producenta aniżeli

cenie detalicznej. Ceny detaliczne pasz mogą stanowić punkt odniesienia do analizy kosztów i opłacalności produkcji jedynie dla drobnych producentów.

Jesienią 2024 r. należy oczekiwać niewielkiego wzrostu cen pasz przemysłowych, którego skala będzie uzależniona od rozwoju sytuacji cenowej surowców paszowych nie tylko w kraju, ale przede wszystkim na rynku światowym. Kluczowym czynnikiem decydującym o cenach,

oprócz relacji podaży-popytu, będzie rozwój sytuacji geopolitycznej w regionie i napięcie związane z wojną w Ukrainie. Również może być istotny wpływ wyników wyborów prezydenckich w USA i ewentualna zmiana polityki wobec Rosji. Deeskalacja konfliktu będzie oddziaływać w kierunku stabilizacji, natomiast wzrost napięcia i nasilenie działań wojennych może skutkować ponownym ich wzrostem. Niezależnie od rozwoju sytuacji w Ukrainie, wraz

z tradycyjnym sezonowym drożeniem surowców paszowych produkcji krajowej i przypuszczalnym wzrostem cen importowanych śrut oleistych, na przełomie roku przypuszczalnie ponownie wzrosną ceny pasz przemysłowych, które będą jednak niższe niż w poprzednim sezonie. Sytuacja cenowa w dalszej części sezonu będzie też zależeć od kursu złotego wpływającego na koszty importu, rozwoju sytuacji w zakresie walki z ASF i ewentualnego powrotu grypy ptaków.

Tabela 42. Ceny detaliczne pasz przemysłowych, ceny skupu trzody, drobiu, mleka i pszenicy (PLN/t)

Okresy	T-2	Mieszanki dla kurcząt	Provit	Mieszanki dla krów	Pszenica	Trzoda	Drób	Mleko (PLN/1000 l)
2018	1423	1819	2548	1532	728	4492	3762	1342
2019	1488	1884	2580	1658	741	5453	3880	1352
2020	1517	1895	2589	1631	765	5243	3527	1380
2021	1755	2033	2877	1809	991	4808	4217	1568
2022	2294	2660	3721	2338	1514	6794	6172	2295
2023	2513	2808	3984	2437	1014	8457	5905	2075
I półr. 2023	2539	2862	4049	2481	1133	8698	6248	2187
II półr. 2023	2487	2754	3918	2392	895	8215	5562	1964
I półr. 2024	2408	2634	3794	2286	816	7452	5142	2020
I 2023	2554	2880	4033	2508	1346	7590	6230	2455
II	2546	2880	4048	2480	1290	8370	6310	2274
III	2527	2882	4082	2504	1175	8610	6380	2225
IV	2528	2864	4067	2480	1102	9190	6280	2168
V	2529	2849	4050	2465	966	8990	6220	2065
VI	2548	2818	4018	2450	918	9440	6070	1936
VII	2524	2812	3990	2433	931	9330	5880	1887
VIII	2512	2780	3956	2413	885	8360	5750	1868
IX	2495	2748	3918	2373	905	8370	5680	1884
X	2481	2738	3894	2391	899	7970	5520	1956
XI	2459	2728	3877	2376	879	7800	5340	2072
XII	2450	2717	3872	2366	868	7460	5200	2115
I 2024	2444	2701	3857	2334	854	7050	5100	2071
II	2447	2678	3844	2297	815	7250	5080	2054
III	2428	2636	3794	2289	769	7370	5090	2050
IV	2401	2611	3780	2286	754	7620	5160	2026
V	2358	2591	3747	2260	802	7680	5160	1969
VI	2371	2587	3743	2253	903	7740	5260	1950
VII	2365	2582	3727	2260	816	7370	5480	1949
VIII	2360	2570	3712	2267	829	7090	5530	2006
Zmiany (%) (analogiczny okres roku poprzedniego =100)								
2022	130,7	130,9	129,3	129,3	152,9	141,3	146,4	146,4
2023	109,6	105,6	107,1	104,2	67,0	124,5	95,7	90,4
I półr. 2023	118,4	115,2	115,5	112,3	75,2	144,8	108,2	107,1
II półr. 2023	101,8	97,1	99,5	97,0	58,8	108,4	84,7	77,1
I półr. 2024	94,9	92,0	93,7	92,2	72,0	85,7	82,3	92,4
VIII 2024	94,0	92,5	93,8	94,0	93,7	84,8	96,2	107,4

Źródło: Biuletyny informacyjne MRiRW: Rynek pasz z lat 2018–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

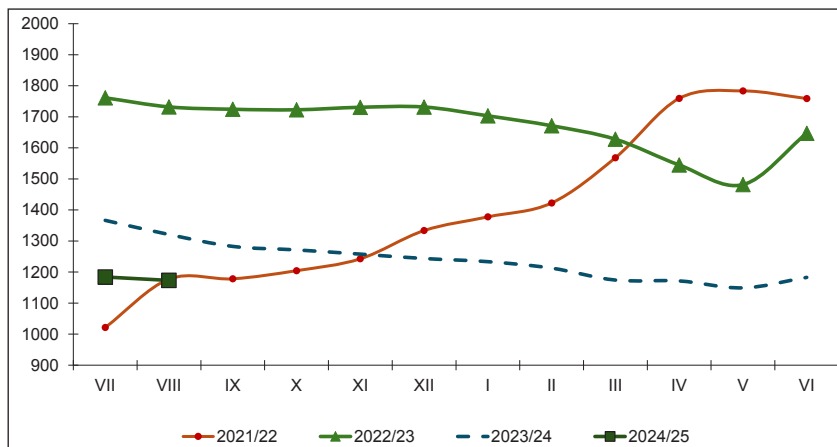
Tabela 43. Ceny zbytu mieszanek paszowych (PLN/t)

Okresy	Trzoda ^a		Brojlery ^a		Bydło	
	pełnoporcjowe	uzupełniające	pełnoporcjowe	uzupełniające	pełnoporcjowe ^b	uzupełniające ^c
2018	1059	1615	1344	1863	1399	1253
2019	1065	1851	1365	1935	1416	1256
2020	1019	1863	1360	1853	1384	1257
2021	1176	2089	1616	2353	1680	1488
2022	1673	2892	2256	3179	2264	1809
2023	1452	2833	1790	2903	2220	1671
I półr. 2023	1613	2984	1963	3063	2338	1787
II półr. 2023	1290	2682	1616	2743	2103	1556
I półr. 2024	1187	2595	1637	2736	2073	1483
I 2023	1 703	3 041	2 330	3 158	2 427	1 852
II	1 671	3 067	2 300	3 190	2 359	1 821
III	1 628	3 036	1 842	3 097	2 400	1 811
IV	1 545	3 001	1 805	3 160	2 310	1 757
V	1 482	2 905	1 769	2 945	2 278	1 711
VI	1 647	2 851	1 734	2 826	2 252	1 771
VII	1 367	2 740	1 699	3 007	2 179	1 639
VIII	1 321	2 695	1 665	2 835	2 091	1 561
IX	1 283	2 593	1 632	2 694	2 105	1 538
X	1 271	2 651	1 599	2 626	2 101	1 528
XI	1 258	2 629	1 567	2 723	2 087	1 540
XII	1 244	2 781	1 536	2 575	2 055	1 528
I 2024	1 233	2 664	1 687	2 839	2 088	1 526
II	1 213	2 654	1 660	2 609	2 003	1 490
III	1 174	2 622	1 630	2 789	2 050	1 462
IV	1 171	2 497	1 628	2 604	2 088	1 499
V	1 149	2 605	1 595	2 865	2 083	1 442
VI	1 183	2 530	1 624	2 710	2 125	1 482
VII	1 184	2 516	1 655	2 884	2 112	1 484
VIII	1 173	2 754	1 644	2 790	2 114	1 478
Zmiany w % (analogiczny okres roku poprzedniego = 100)						
2022	142,3	138,4	139,6	135,1	134,7	121,6
2023	86,8	98,0	79,3	91,3	98,1	92,4
I półr. 2023	100,1	106,7	91,2	99,4	108,4	100,6
II półr. 2023	74,4	89,8	68,5	83,7	88,7	84,5
I półr. 2024	73,6	87,0	83,4	89,3	88,7	83,0
VIII 2024	88,8	102,2	98,7	98,4	101,1	94,7

^a notowania cen dotyczą mieszanek grower/finsher, ^b dla cieląt, ^c dla krów mlecznych

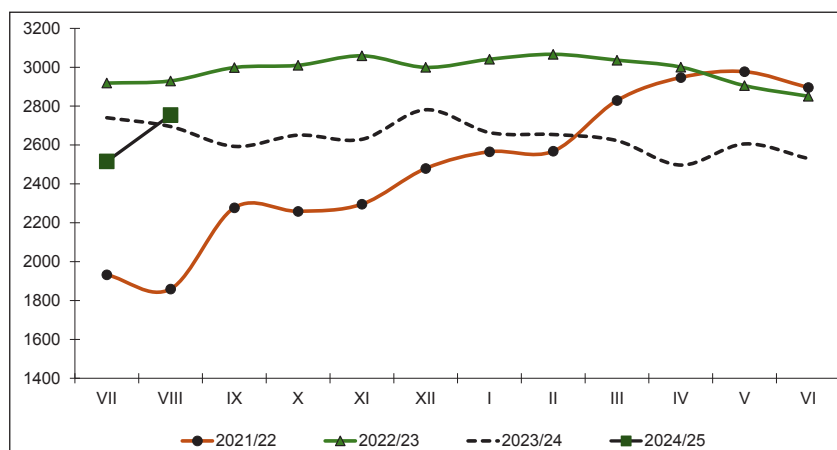
Źródło: Biuletyn informacyjny MRiRW: Rynek pasz z lat 2018–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

Wykres 26. Ceny zbytu mieszanek dla trzody (PLN/t)

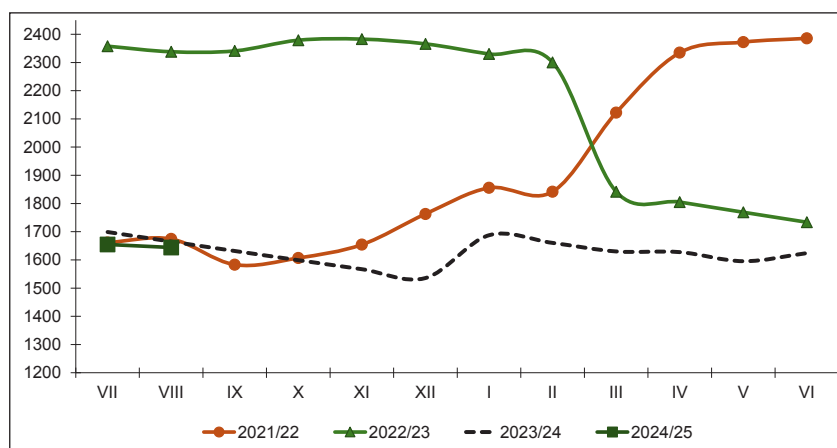
Źródło: Biuletyny informacyjne MRiRW: Rynek pasz z lat 2020–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

Wykres 27. Ceny zbytu koncentratów dla trzody (PLN/t)

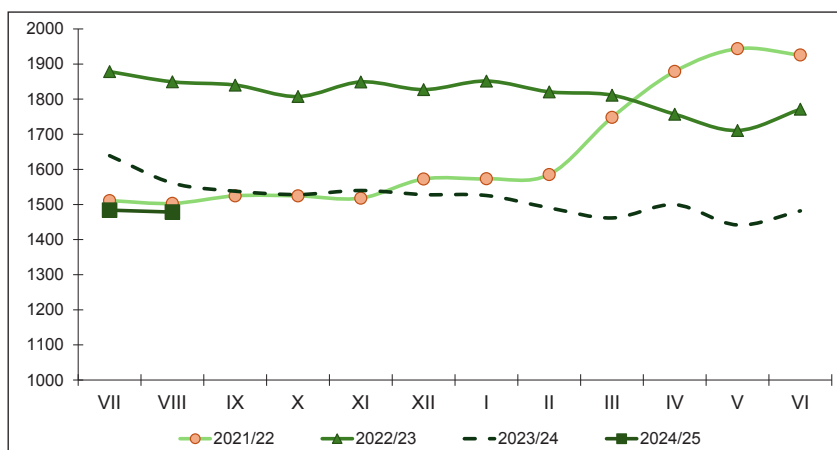
Źródło: Biuletyny informacyjne MRiRW: Rynek pasz z lat 2020–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

Wykres 28. Ceny zbytu mieszanek dla drobiu (PLN/t)

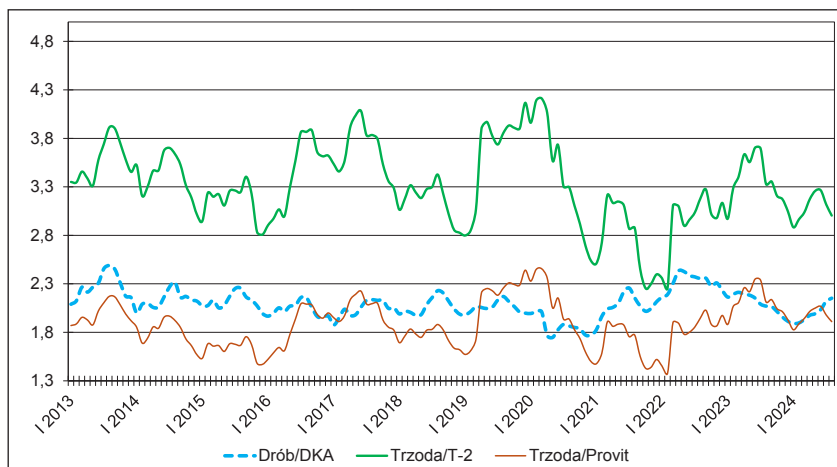
Źródło: Biuletyny informacyjne MRiRW: Rynek pasz z lat 2020–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

Wykres 29. Ceny zbytu mieszanek uzupełniających dla bydła (PLN/t)

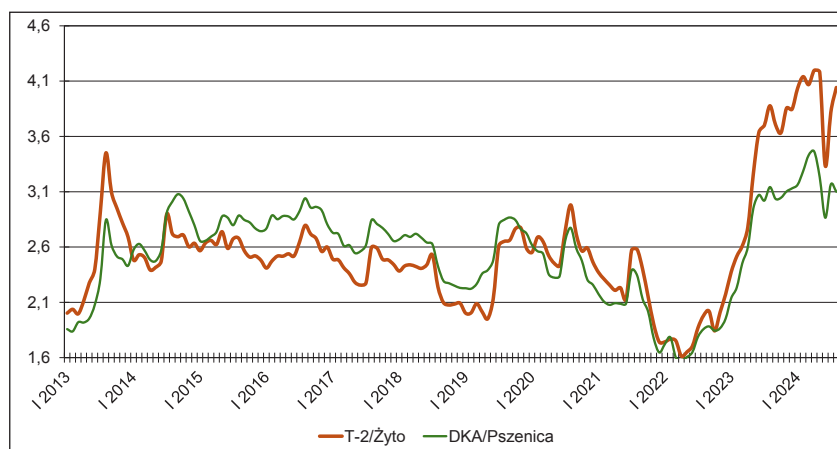
Źródło: Biuletyny informacyjne MRiRW: Rynek pasz z lat 2020–2024. <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rynek-pasz>

Wykres 30. Relacje cen drobiu i trzody chlewnej do cen pasz przemysłowych (1 kg żywca = ... kg paszy)

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 31. Relacje cen detalicznych pasz przemysłowych do cen skupu zbóż (1 kg paszy = ... kg zbóż)

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 1. Produkcja krajowa surowców paszowych

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Zboża (ziarno)	17 615	21 026	17 445	19 561	21 358	16 121	18 339	25 077	23 929	24 711	24 859	23 097	92,9
2. Prod. ub. przemiału zbóż	1 354	1 352	1 342	1 349	1 308	1 343	1 346	1 538	1 470	1 635	1 650	1 422	86,2
3. Razem surowce zbożowe	18 969	22 378	18 787	20 910	22 666	17 464	19 685	26 615	25 399	26 346	26 509	24 519	92,5
4. Śruty nasion oleistych	1 244	1 494	1 182	1 530	1 680	1 476	1 458	1 848	1 932	2 006	2 058	1 950	94,8
5. Nasiona strączkowych	291	352	543	458	436	353	346	475	463	620	578	678	117,3
6. Mączka rybna	10	10	9	9	9	9	8	9	10	6	8	10	125,0
7. DDGS kukurydziany	.	.	109	121	148	152	162	179	230	258	275	285	103,6
8. Krajowe pasze sojowe	25	50	60	110	145	185	127,6
9. Razem surowce wysokobiałkowe	1 545	1 856	1 843	2 118	2 273	1 990	2 000	2 561	2 695	3 000	3 064	3 108	101,4
Surowce paszowe ogółem	20 514	24 234	20 630	23 028	24 939	19 454	21 685	29 176	28 094	29 346	29 573	27 627	93,4

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 2. Produkcja krajowa zbożowych surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Produkcja zbóż paszowych	17 615	21 026	17 445	19 561	21 358	16 121	18 339	25 077	23 921	24 711	24 859	23 097	92,9
- owies i mieszanki	3 655	3 848	2 991	3 359	3 862	3 159	3 209	3 286	3 401	2 357	2 114	2 190	103,6
- pszenica paszowa	3 776	5 861	5 231	5 276	6 026	4 134	5 284	6 951	6 411	7 534	7 526	6 768	89,9
- żyto	1 560	1 082	627	850	1 236	712	1 018	1 699	1 279	1 120	1 267	1 120	88,4
- jęczmień	1 726	2 081	1 766	2 333	2 647	1 867	2 170	1 963	1 939	1 787	1 912	2 004	104,8
- pszenżyto	3 559	4 473	4 539	4 418	4 605	3 468	3 969	5 530	4 820	4 900	4 645	4 358	93,8
- kukurydza	3 338	3 680	2 290	3 324	2 981	2 781	2 689	5 648	6 048	7 013	7 395	6 657	90,0
2. Prod. ub. przemiału zbóż	1 354	1 352	1 342	1 349	1 308	1 343	1 346	1 538	1 470	1 635	1 650	1 422	86,2
Zbożowe surowce ogółem	18 969	22 378	18 787	20 910	22 666	17 464	19 685	26 615	25 391	26 346	26 509	24 519	92,5

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 3. Krajowe zużycie surowców paszowych

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 prognoza 2023/24
1. Zboża (ziarno), w tym:	15 319	16 161	15 755	15 988	16 701	16 775	16 385	15 324	14 850	14 480	15 100	15 400	102,0
– wsad w miesz. paszowe	4 906	5 420	5 615	5 865	6 131	6 235	6 530	6 718	6 670	6 870	7 060	7 260	102,8
– nieprzetworzone	10 413	10 741	10 140	10 123	10 570	10 540	9 855	8 606	8 180	7 610	8 040	8 140	101,2
2. Prod. ub. przemiału zbóż*	963	951	943	1 144	1 155	1 043	956	1 005	976	1 018	1 042	1 150	110,3
3. Razem surowce zbożowe	16 282	17 112	16 698	17 132	17 856	17 818	17 341	16 329	15 826	15 498	16 142	16 550	102,5
4. Śruty nasion oleistych	2 766	3 258	3 269	3 474	3 938	3 697	3 830	4 131	4 153	4 729	4 837	4 762	98,4
5. Nasiona strączkowych	278	333	467	383	373	315	337	447	428	591	564	635	112,6
6. Maczki rybne	19	22	25	24	23	22	22	23	20	10	9	10	111
7. DDGS	143	164	166	192	259	272	285	104,8
8. Krajowe pasze sojowe	45	55	80	127	145	185	127,6
9. Razem surowce wysokobiałkowe	3 063	3 612	3 761	3 881	4 334	4 177	4 398	4 822	4 873	5 716	5 827	5 877	100,9
Surowce paszowe ogółem	19 345	20 724	20 459	21 013	22 190	21 995	21 739	21 151	20 699	21 214	21 969	22 427	102,1

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 4. Struktura rzeczowa zużycia surowców paszowych (%)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza
1. Zboża (ziarno), w tym:	79,2	78,0	77,0	76,1	75,3	76,3	75,4	72,5	71,7	68,3	68,7	68,7
– wsad w miesz. paszowe	25,4	26,2	27,4	27,9	27,6	28,3	30,0	31,8	32,2	32,4	32,1	32,4
– nieprzetworzone	53,8	51,8	49,6	48,2	47,6	47,9	45,3	40,7	39,5	35,9	36,6	36,3
2. Prod. ub. przemiału zbóż*	5,0	4,6	4,6	5,4	5,2	4,7	4,4	4,8	4,7	4,8	4,7	5,1
3. Razem surowce zbożowe	84,2	82,6	81,6	81,5	80,5	81,0	79,8	77,2	76,5	73,1	73,5	73,8
4. Śruty nasion oleistych	14,3	15,7	16,0	16,5	17,7	16,8	17,6	19,5	20,1	22,3	22,0	21,2
5. Nasiona strączkowych	1,4	1,6	2,3	1,8	1,7	1,4	1,6	2,1	2,1	2,8	2,6	2,8
6. Maczki rybne	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
7. DDGS	x	x	x	x	x	x	0,8	0,8	0,9	1,2	1,2	1,3
8. Razem surowce wysokobiałkowe	15,8	17,4	18,4	18,5	19,5	19,0	20,2	22,8	23,5	26,9	26,5	26,2
Surowce paszowe ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: obliczenia na podstawie danych z Aneksu 3.

Aneks 5. Import surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Zboża paszowe	805	619	850	870	718	837	756	727	1195	2732	574	518	90,2
2. Otręby	98	180	109	116	175	171	95	74	93	81	43	50	116,3
3. Razem surowce zbożowe	903	799	959	986	893	1008	851	801	1288	2813	617	568	92,1
4. Śrutu nasion oleistych ^a	2335	2555	2763	2732	2941	2930	3176	3115	3049	3669	3883	3840	98,9
5. Strączkowe pastewne	16	15	17	17	28	36	41	36	32	44	42	34	81,0
6. Maczka rybna	16	14	14	17	18	20	21	23	25	22	15	15	100,0
7. Razem surowce wysokobiałkowe	2367	2583	2794	2767	2987	2985	3237	3174	3106	3735	3940	3889	98,7
Surowce paszowe ogółem	3270	3382	3753	3753	3880	3993	4088	3975	4394	6548	4557	4457	97,8

^a na cele paszowe

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Aneks 6. Eksport surowców paszowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
1. Zboża paszowe	2912	2163	2012	2618	2245	2355	3380	5704	5578	7819	8000	6260	78,3
2. Otręby	248	268	215	214	205	202	248	356	343	443	390	350	89,7
3. Razem surowce zbożowe	3160	2431	2227	2832	2450	2557	3628	6060	5921	8262	8390	6610	78,8
4. Śrutu nasion oleistych	805	793	677	770	687	663	789	826	813	917	1071	1020	95,2
5. Strączkowe pastewne	29	35	92	92	91	75	50	65	67	72	55	75	136,4
6. Maczka rybna	7	5	2	2	6	7	9	9	14	18	14	14	100,0
7. Razem surowce wysokobiałkowe	841	832	771	863	783	745	848	900	894	1007	1140	1109	97,3
Surowce paszowe ogółem	4001	3263	2998	3695	3233	3302	4476	6960	6815	9269	9530	7719	81,0

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Aneks 7. Bilans śrut oleistych (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Produkcja krajowa	1244	1494	1182	1530	1680	1453	1443	1836	1923	2006	2058	1950	94,8
Import śrut	2335	2555	2763	2732	2948	2931	3176	3115	3049	3669	3883	3850	99,2
w tym: sojowa	1779	2083	2332	2283	2434	2448	2732	2696	2670	2814	3046	3080	101,1
słonecznikowa	480	409	377	395,6	478,0	415,0	405,8	375	324	687,4	631,6	620,0	98,2
rzepakowa	61	58	49	39,4	23,4	35,6	24,8	28,9	44,7	133,6	165,6	120,0	72,5
pozostałe	15	5	5	14,0	12,6	32,3	13,4	15,2	10,5	33,5	39,8	30,0	75,4
Zużycie krajowe	2774	3256	3268	3492	3941	3721	3830	4124	4159	4758	4870	4780	98,2
Eksport śrut	805	793	677	770	687	663	789	826	813	917	1071	1020	95,2
Zużycie śrut (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym: prod. krajowa	15,8	21,5	15,5	21,8	25,2	21,2	17,1	24,5	26,7	22,9	20,3	19,5	-
import	84,2	78,5	84,5	78,2	74,8	78,8	82,9	75,5	73,3	77,1	79,7	80,5	-
Udział śrut sojowych	64,1	64,0	71,4	65,4	61,8	65,8	71,3	65,4	64,2	59,1	62,5	64,4	-

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 8. Bilans mączki rybnej (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Produkcja	10	10	9	9	9	9	8	9	10	6	8	10	133,3
Import	16	14	14	17	18	20	21	23	25	22	15	15	68,2
Eksport	7	5	2	2	4	7	9	9	14	18	14	15	77,8
Zużycie krajowe	18	18	21	24	23	22	20	23	21	10	9	10	90,0

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 9. Bilans nasion strączkowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Produkcja	291	352	543	458	436	353	346	476	463	620	578	680	93,2
Import	16	15	17	17	28	36	41	36	32	44	10	35	22,7
Eksport	29	35	92	92	91	75	50	65	67	73	55	80	75,3
Zużycie krajowe	278	332	468	384	373	315	337	447	428	591	533	635	90,2

Źródło: opracowanie IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

NOTATKI

W serii **Analizy Rynkowe** w planie wydawniczym 2024 ukażą się następujące raporty:

Edycja wiosenna:

Rynek cukru
Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek rzepaku
Rynek środków produkcji dla rolnictwa
Rynek zbóż

Edycja jesienna:

Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek pasz
Rynek ryb
Rynek rzepaku
Rynek zbóż
Rynek ziemniaka

WARUNKI SPRZEDAŻY I PRENUMERATY

Pełna oferta wydawnicza dostępna na stronie: <https://ierigz-publikacje.pl>

Rabat 20% dla wszystkich uczelni obowiązuje do końca 2024 roku.

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż pojedynczych numerów można przesyłać:

- mailem na adres: dw@ierigz.waw.pl
- w sklepie internetowym: <https://ierigz-publikacje.pl>
- pocztą na adres:
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Informacji i Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- publikacje można również kupić w Dziale Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB,
ul. Świętokrzyska 20 – wejście od ul. Szkolnej 2/4, parter, pok. 3,
sprzedaż od poniedziałku do piątku w godz. 9⁰⁰–15⁰⁰.

Istnieje możliwość zakupu archiwalnych edycji czasopism.

W związku z dofinansowaniem przez MRiRW **Analizy Rynkowe** wydane w II półroczu 2024 r. (tzw. edycji jesiennej) dostępne są bezpłatnie.

Kontakt:

Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
tel. (22) 505 46 85, 505 45 26; e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Usługi wydawnicze i poligraficzne

Ponad 40 lat doświadczenia,
profesjonalne doradztwo i obsługa,
szybkie realizacje zleceń.

Projektowanie graficzne, skład DTP,
profesjonalna korekta i redakcja tekstów.

Drukujemy: książki, broszury,
czasopisma, materiały szkoleniowe,
ulotki, wizytówki, papiery firmowe,
notesy, foldery reklamowe, zaproszenia,
dyplomy, certyfikaty itp.

Nowoczesne systemy druku cyfrowego:
Xerox PrimeLinkB125,
Xerox Versant 180 press.

Usługi introligatorskie: szycie,
bindowanie, uszlachetnianie,
klejenie, perforowanie itp.

Zapraszamy do współpracy

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ**
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

22 505 45 26
22 505 44 30

poligrafia@ierigz.waw.pl

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa;
tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
<http://www.ierigz.waw.pl>
